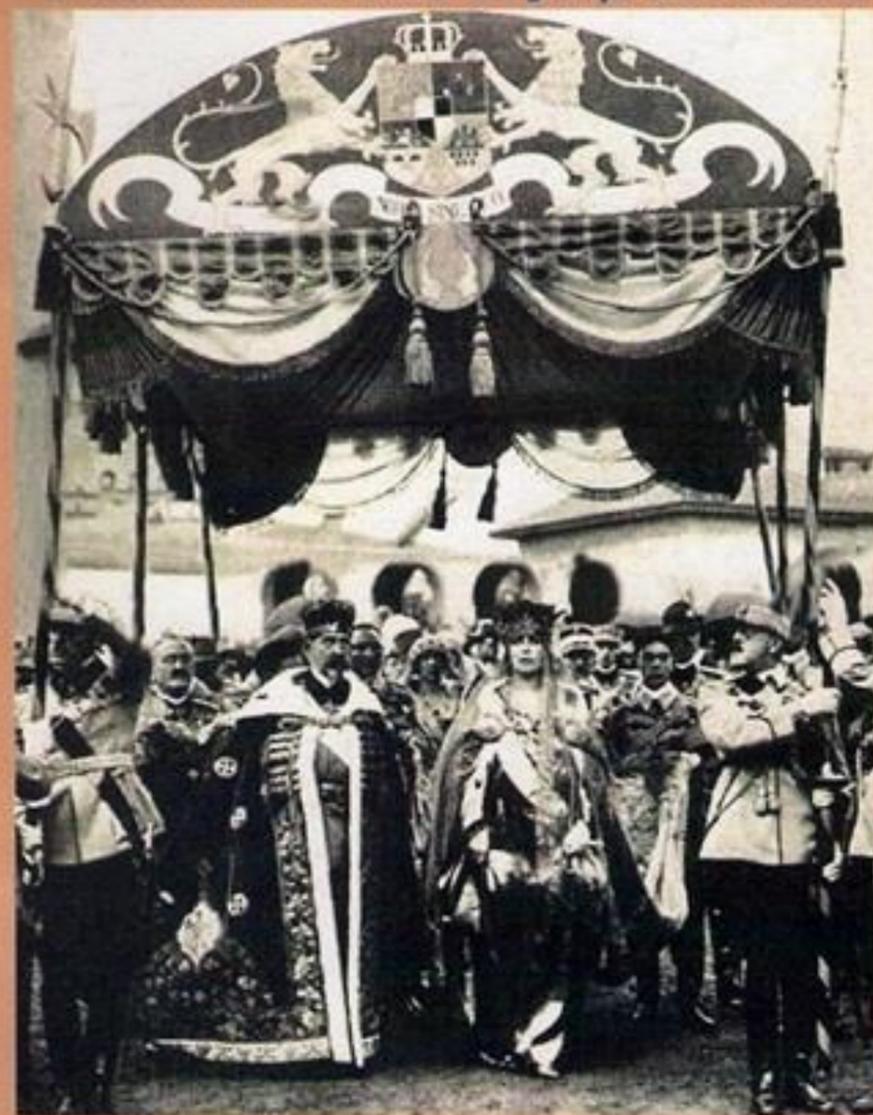

Revista de Științe Militare

Editată de Secția de Științe Militare
a Academiei Oamenilor de Știință din România

Nr. 4 (29)
Anul XII, 2012

90 de ani de la încoronarea
de la Alba Iulia
- 15 octombrie 1922 -

ISSN 1582-7410

*Revista
de
Științe Militare*

*Editată de Secția de Științe Militare
a Academiei Oamenilor de Știință din România*

Nr. 4 (29)
Anul XII, 2012

CUPRINS

EDITORIAL	5
<i>General-locotenent prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI</i>	
ALOCUȚIUNEA DOMNULUI CORNELIU DOBRIȚOIU	7
<i>Ministrul Apărării Naționale</i>	
ALOCUȚIUNEA DOMNULUI TITUS CORLĂȚEAN	11
<i>Ministrul Afacerilor Externe</i>	
SMART DEFENCE AND SMART INVESTMENT.....	14
<i>General locotenent prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI</i>	
SMART DEFENSE ȘI ASUMAREA ROLULUI STRATEGIC AL UNUI NATO ÎNTĂRIT ȘI SOLIDAR.....	16
<i>Conferențiar univ. dr. Iulian CHIFU</i>	
SISTEMELE C4ISR ȘI ROLUL ACESTORA ÎN IMPLEMENTAREA CONCEPTULUI NATO „SMART DEFENCE“	25
<i>General-maior (r) prof. cons. dr. Constantin MINCU</i>	
STRATEGIA ACȚIUNILOR OPORTUNE ȘI AȘTEPTAREA STRATEGICĂ	40
<i>General de brigadă (r) dr. Gheorghe VĂDUVA</i>	
EVOLUȚIA OPERAȚIEI DE STABILITATE DUPĂ CONFLICTUL DIN AFGHANISTAN	52
<i>CS II dr. Petre DUȚU</i>	

ACTORI STATALI ȘI NON-STATALI ÎN ERA GLOBALIZĂRII.....	68
<i>Lector univ. dr. Iulian LĂZĂRESCU</i>	
REFLECTAREA NOILOR AMENINȚĂRI ASIMETRICE ÎN STRATEGIA DE SECURITATE AMERICANĂ.....	80
<i>Lector univ. dr. Iulian LĂZĂRESCU</i>	
VULNERABILITĂȚILE LOGISTICII OPERAȚIONALE ÎN ERA GLOBALIZĂRII ECONOMICE	90
<i>Colonel drd. Gabriel-Tiberiu BUCEAC</i> <i>Colonel (r) prof. univ. dr. Benone ANDRONIC</i>	
SECURITATE ȘI INTELLIGENCE. ASPECTE STRATEGICE ȘI MODEL ORGANIZAȚIONAL.....	103
<i>General de brigadă (r) prof. univ. dr. Constantin ONIȘOR</i> <i>Lector univ. dr. Mihai BĂLAN</i> <i>Dr. Cristian-Sorin PRUNĂ</i>	
<i>FILE DE ISTORIE</i>	
ACȚIUNILE ȘI CONCEPȚIILE MILITARE ALE REGILOR DACIEI DE DUPĂ BUREBISTA.....	119
<i>General de brigadă (r) prof. univ. dr. Floriean TUCĂ</i> <i>Colonel (r) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU</i>	
ACORDAREA DIPLOMEI DE EXCELENȚĂ	136
<i>Colonel (r) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU</i>	
<i>NOI APARIȚII EDITORIALE</i>	
POETUL NEMURITOR ALEXEI MATEEVICI	139
<i>Colonel (r) prof. univ. dr. Benone ANDRONIC</i>	

EDITORIAL

Conform tradiției, numărul al patrulea al Revistei de Științe Militare este unul tematic. În acest număr al publicației, tema abordată este „SMART DEFENCE AND DEFENCE INVESTMENT”. Aceasta corespunde seminarului științific cu participare internațională, organizat în București (în Aula Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I”) de Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, Academia Oamenilor de Știință din România și Centrul de Analiză și Studii de Securitate în luna octombrie a.c. Prezenta ediție reunește, în mare parte, lucrările prezentate la acest seminar de către personalități ai instituțiilor publice cu responsabilități în domeniul securității naționale, cât și industriei de apărare cu expertiză în tematica abordată, în domeniul cercetării științifice și învățământului superior militar și civil, al apărării, politicii externe și afacerilor europene și euroatlantice. La întâlnire au fost prezenți oficiali de rang înalt ai Organizației Tratatului Atlanticului de Nord (NATO) și Uniunii Europene (UE), factori de decizie din cadrul principalelor structuri guvernamentale, politico-militare, dar și companii cu îndelungată tradiție de parteneriat cu domeniul industriei de apărare. Ne bucurăm că în acest număr beneficiem de contribuția științifică a unor experți din NATO, din Consiliul Atlantic, astfel putându-se evidenția punctul de vedere al unor reprezentanți ai NATO și Uniunii Europene.

Revista de Științe Militare, editată de Secția de Științe Militare a Academiei Oamenilor de Știință din România și tipărită de Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, se prezintă ca *revistă științifică cu prestigiu recunoscut din domeniul științe militare, apărare și securitate*, conform Consiliului Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (CNATDCU).

Publicația apare de unsprezece ani în limba română și de patru ani în limba engleză și abordează o arie tematică complexă – aspecte politico-militare, strategii de securitate, strategie militară, politici, strategii și acțiuni NATO și UE, problematica păcii și a războiului viitorului, societatea informațională. Cititorii găsesc în paginile publicației analize, sinteze și evaluări de nivel strategic, puncte de vedere în care se studiază problematica acțiunilor pe plan național, regional și global.

Aprecierea internațională a calității revistei este confirmată și de prezentarea ei pe site-ul Academiei Oamenilor de Știință din România.

Revista de Științe Militare se tipărește trimestrial, în martie, iunie, septembrie și decembrie, în limba română; ediția în limba engleză apare semestrial, în iunie și decembrie. Revista este difuzată gratuit în principalele instituții din sfera securității și apărării, în mediul științific și în cel academic din țară și din străinătate – în Europa, Asia, America.

General-locotenent prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI

Președintele Consiliului Editorial

Rectorul Universității Naționale de Apărare „Carol I”

Președintele Secției de Științe Militare a AOȘR

ALOCUȚIUNEA DOMNULUI CORNELIU DOBRIȚOIU, MINISTRUL APĂRĂRII NAȚIONALE

Doamnelor și domnilor,
Stimați invitați,

În primul rând, aș dori să-mi exprim gratitudinea față de reprezentanții Universității Naționale de Apărare „Carol I”, Academiei Oamenilor de Știință din România și Centrului de Analiză și Studii de Securitate pentru contribuția valoroasă adusă la organizarea acestui seminar. Sunt onorat pentru oportunitatea pe care mi-au oferit-o de a împărtăși în acest cadru câteva opinii despre „Smart Defence”, un subiect care a monopolizat în ultima perioadă dezbaterile politice și tehnice de pe agenda aliată. De asemenea, aș dori să le urez bun venit distinșilor oaspeți de la NATO și UE, prietenului Harlan K. Ullman și să salut prezența reprezentanților industriei de apărare, a căror perspectivă practică va aduce în mod cert un plus de valoare dezbaterilor conceptuale.

Climatul fiscal actual induce o realitate de necontestat: din ce în ce mai multe state membre NATO nu își mai pot îndeplini responsabilitățile financiare din cadrul aliat, cu impact direct asupra capacității de a menține și dezvolta capacitățile necesare. Aproape jumătate din numărul țărilor membre NATO alocă 1% sau mai puțin din PIB pentru domeniul apărării, iar declinul bugetelor continuă.

Reuniunea ministerială a apărării de la Bruxelles de la începutul acestei luni e evidențiat din nou faptul că problema sub-finanțării apărării potențează vulnerabilități suplimentare într-o lume în care provocările de securitate sunt în creștere.

Din păcate este de domeniul evidenței faptul că aceste probleme nu pot fi soluționate pe termen scurt. O abordare optimistă de remediere a actualelor deficite poate viza cel mult un orizont de timp mediu.

Devine clar că provocarea majoră constă în capacitatea colectivă de a maximiza rezultatele la nivelul capacităților cu resursele disponibile, limitate.

Summit-ul de la Chicago a formalizat această „provocare” și a deschis „era Smart Defence”.

Fără a fi un slogan sau o doctrină, Smart Defence constituie o inițiativă ambițioasă, cu finalitate deschisă și care vizează un orizont de timp extins. Filosofia sa primară privește dincolo de un set limitat de proiecte dezvoltate pe termen scurt către un nou mod de gândire și abordare a planificării și dezvoltării capacităților. Mai mult, ne oferă o marjă de manevră pragmatică: trebuie ca „împreună să obținem mai mult, cu mai puțin”.

Ca și concept, Smart Defence nu este unul nou. Însă nu împărtășesc opiniile potrivit cărora Smart Defence este „an attractive label for an old idea”. Cu siguranță, există o serie de precedente „neformalizate”. Apărarea antirachetă sau extinderea misiunii de poliție aeriană în statele baltice reprezintă exemple clasice deja. Consider însă că smart defense reprezintă cu adevărat „a real turning point”.

În același timp, inițierea sa s-a bazat pe o serie de provocări și dezechilibre, cu care Alianța se confruntă de o perioadă destul de mare de timp. Noul context financiar a „forțat” găsirea răspunsurilor la aceste provocări și coagularea unor eforturi disipate la nivel bilateral și multilateral în cadrul unui concept unitar.

Dincolo de componenta teoretică a procesului, succesul nu se poate atinge în absența unui nivel de ambiție clar conturat, o înțelegere solidă a valorii adăugate a acestei abordări, precum și a interferențelor cu implicațiile politice pentru factorii de decizie din capitale.

Așteptările noastre la nivelul unor rezultate concrete – așa numitul „smart output” – se referă la oferirea unor răspunsuri la provocările actuale, precum: constrângerile financiare din sectorul apărării, creșterea presiunii asupra forțelor armate europene odată cu reorientarea SUA spre Pacific, caracterul imprevizibil al mediului de securitate.

În același timp, avem nevoie de input-uri reale și semnificative. Deși multinaționalitatea este principiul de bază, responsabilitatea primară este a statelor membre în special din perspectiva:

- acceptării gradului de dependență pe care îl presupune dezvoltarea proiectelor multinaționale,
- implicării consistente în finanțarea comună a proiectelor multinaționale
- dezvoltării formulelor de parteneriat.

Trebuie să înțelegem foarte clar că acest concept nu se referă în principal la economisirea de bani, ci la crearea de valoare adăugată prin reducerea costurilor și dezvoltarea unor capacități militare relevante.

În ceea ce ne privește, acordăm o atenție deosebită cooperării multinaționale, ca fiind un factor cheie pentru dezvoltarea capacităților critice. După cum cunoașteți, bugetul apărării naționale se înscrie în aceeași tendință negativă a reducerilor bugetare, cu impact major asupra programelor de achiziții. Dorim să stopăm acest trend și ne-am propus un obiectiv de creștere anuală cu 0,3% din PIB. Prioritizarea resurselor nu vizează doar nivelul NATO, ci și cel național.

Am câștigat o experiență semnificativă în domeniul cooperării multilaterale, fiind membru activ în astfel de inițiative, încă înainte de lansarea conceptului de Smart Defence. Aș dori să exemplific prin Capabilitatea de Transport Aerian Strategic, Capabilitatea Aeropurtată de Avertizare Timpurie și Control și Capabilitatea de Supraveghere Terestră a Alianței. Experiența dobândită în proiectele menționate anterior poate deveni un punct de pornire important pentru proiectele multinaționale ce vor fi dezvoltate sub egida Smart Defence, pentru a asigura o contribuție eficientă a României la această inițiativă.

Astfel, am decis implicarea în 40 din totalul de 148 de proiecte de dezvoltare și utilizare în comun a capacităților, dintre care 13 din cele 24 proiecte aflate în Pilonul 1, proiecte aprobate cu ocazia Summit-ului de la Chicago.

Decizia de participare a fost aprobată la nivel ministerial încă de la începutul procesului, astfel încât putem afirma cu tărie că în cazul României putem vorbi de o puternică decizie politică în acest sens.

Proiectele dezvoltate sub egida Smart Defence reprezintă modalități de îndeplinire a obligațiilor asumate, pornind de la proiecte importante cum ar fi AGS (Alliance Ground Surveillance), la unele mai modeste, dar utile Alianței pentru îndeplinirea nivelului de ambiție, însă resursele financiare necesare reprezintă o provocare pentru România, deoarece acestea nu au fost bugetate.

Din aceeași perspectivă, aș dori să mă refer și la dimensiunea relației cu industria de apărare, o zonă cu semnificații cu totul particulare. Este evident faptul că Smart Defence poate constitui o oportunitate reală pentru industria de apărare. Există o varietate de niveluri de implicare, care exced sfera tradițională a achizițiilor și care pot îngloba domenii cum ar fi logistica sau comunicațiile. Am urmărit cu interes dezbaterile din cadrul NATO Industry Day 2012 care au avut loc recent la Riga, dezbateri care au vizat tocmai consolidarea relației NATO-industrie în sprijinul Smart Defence.

Exprim speranța că proiectele dezvoltate sub egida Smart Defence vor reprezenta rezultatul pozitiv al unei decizii colective înțelepte asupra capabilităților considerate critice pentru Alianță și o oportunitate extraordinară pentru orientarea eforturilor Alianței către îndeplinirea obiectivelor stabilite prin angajamentele de la Summit-ul de la Lisabona și, subsecvent, Summit-ul de la Chicago.

Scopul final al eforturilor noastre trebuie să vizeze realizarea unui echilibru între prioritizare, specializare și colaborare. În egală măsură, trebuie să abordăm provocarea așa numitului „mental shift”, în care rolul central îl joacă depășirea „tiparelor” caracteristice abordărilor cantonate strict în perimetrul național.

Aș dori să concluzionez prin a remarca încă o dată faptul că tematica acestei conferințe este în mod particular relevantă într-un moment de recalibrare a abordării colective a NATO asupra proceselor de transformare și reformă. Sunt convins că dezbaterile din cadrul sesiunilor seminarului vor oferi oportunități de evaluări profunde, avansând idei și expertiză valoroase.

ALOCUȚIUNEA DOMNULUI TITUS CORLĂȚEAN, MINISTRUL AFACERILOR EXTERNE

Stimate domnule ministru,
Doamnelor și domnilor,

Sunt încântat să particip la această dezbatere pe care o consider foarte inspirată atât ca temă, cât și ca moment al organizării sale.

Europa, și o semnificativă parte a mapamondului, traversează o perioadă plină de provocări. Ne aflăm în fața unor decizii strategice, dar și a unei mari oportunități: de a accelera cooperarea și integrarea în sânul comunității euroatlantice. Deciziile noastre din prezent vor reprezenta fundamentul unor abordări pe termen lung, necesare nu doar pentru a depăși circumstanțele crizei actuale, dar mai ales pentru a ne consolida viitorul.

În acest spirit, noul Concept Strategic al NATO cere Aliaților să aprofundeze „cooperarea în domeniul dezvoltării capabilităților, să micșoreze duplicările și să

maximizeze eficiența achizițiilor, astfel încât contribuabilii noștri să beneficieze de nivelul cel mai înalt de securitate posibil”.

Nevoia de bază este aceea a dezvoltării și menținerii unui sector industrial de apărare și securitate capabil să răspundă cerințelor naționale și regionale, atât în prezent, dar mai ales pe termen lung. În acest context, obiectivul ambițios de transformare a apărării în cadrul NATO necesită o abordare comună a temei politicii industriei de apărare. Spațiul euroatlantic are nevoie de un sector de apărare sustenabil, avansat tehnologic și competitiv la nivel global, iar acesta deziderat nu poate fi atins decât prin convergența și coeziunea politicilor în domeniu ale Alianților.

Apreciez, în acest sens, că principii precum o mai mare transparență, o mai mare deschidere a piețelor pot reprezenta repere importante pentru această dezbatere.

Doamnelor și domnilor,

Unul dintre cele mai potrivite exemple recente de cooperare aprofundată în domeniul apărării între Alianți îl reprezintă dezvoltarea capacității de apărare antirachetă. Atingerea capacității operaționale interimare a sistemului de apărare antirachetă al NATO ocupă un loc central în documentele Summit-ului NATO de la Chicago din acest an, acest subiect capturând totodată imaginația publicului și devenind un preferat al relatărilor din mass-media.

Domeniul apărării antirachetă este important pentru Alianță și are o relevanță aparte pentru România. Așa cum s-a decis la Lisabona, în 2010, un sistem de apărare antirachetă care să asigure protecția teritoriului și populației statelor aliate este fundamental pentru securitatea colectivă și contribuie la construirea unei Europe mai sigure pentru toți Alianții. Fiind vorba despre o capacitate asumată colectiv, apărarea antirachetă reprezintă mai mult decât un simplu sistem de apărare, este un angajament politic care ilustrează validitatea principiului solidarității Aliate. În plus, și relevant pentru reuniunea noastră de astăzi, capacitatea NATO de apărare antirachetă creează oportunități și nișe noi pentru industriile de apărare europene.

Această temă este importantă pentru România pentru ca participăm la proiectul american EPAA – *European Phased Adaptive Approach*, care este, de fapt, baza pe care se dezvoltă sistemul NATO antirachetă. Și așa cum a fost confirmat la Summit-ul de la Chicago, atunci când baza de la Deveselu va fi

operațională în 2015, aceasta va deveni parte componentă a sistemului NATO antirachetă.

Iată, așadar, că, pe lângă garanțiile de securitate și capacitățile tehnologice dezvoltate, avem și potențialul unui veritabil *succes-story* public al Alianței.

Doamnelor și domnilor,

Obiectivul central al Alianței este și rămâne consolidarea securității statelor membre, iar pentru aceasta sunt necesare resurse financiare importante. România urmărește atingerea standardelor armatelor statelor membre NATO și susținerea reformei cu resurse financiare corespunzătoare, conform cadrului financiar de austeritate.

Decizia recentă de a achiziționa aparate F-16 este o mărturie a eforturilor pe care le facem în spiritul poziției noastre de contributor constant și participant fiabil în cadrul Alianței. În paralel însă cu astfel de decizii privind capacitatea de apărare proprie națională, urmărim activ și avansarea unor proiecte de cooperare inter-aliată, cum ar fi *Strategic Airlift Capability*, *Allied Ground Surveillance* și *AWACS*.

În acest context, apreciem că viitorul înseamnă o înnoire a culturii de cooperare și asigurarea unor beneficii reciproce. În acest sens, Inițiativa *Smart Defense* a Secretarului General NATO este binevenită în actuala realitate economică și militară. România este pregătită și a anunțat deja intenția de a participa la o serie de proiecte în domeniul dezvoltării capabilităților Aliate.

Majoritatea Aliților sunt și membri ai Uniunii Europene. Pentru a nu irosi resursele, este necesar să asigurăm convergența și coeziunea unor inițiative și procese ca *Smart Defense* și *Pooling and Sharing*, dezvoltând capabilitățile UE și NATO în mod coordonat și complementar.

Este nevoie de o abordare strategică în domeniul capabilităților. Din această perspectivă, consider oportune și utile rezultatele procesului de coordonare dintre Aliți și reperatele calitative avansate prin documentele Aliate (*NATO Forces 2020* și *Connected Forces Initiative*) care permit militarilor români să își îmbunătățească nivelul de pregătire și de interoperabilitate.

Stimați participanți,

Inițiativele și proiectele pe care le discutăm în prezent au potențialul să creeze o nouă cale, să consacre o nouă abordare în modul în care statele aleg să acționeze pentru asigurarea capabilităților militare strategice. Orice criză reprezintă și o oportunitate și, în condițiile actuale de austeritate economică, este important ca,

pe lângă transmiterea unui mesaj publicului că securitatea reprezintă un bun care trebuie păstrat și protejat, este necesar să construim un cadru normativ care să asigure că am asimilat lecțiile prezentului și, dincolo de a avea ca obiectiv simpla supraviețuire, planificăm și ne pregătim activ pentru viitor.

Soluția o reprezintă continuarea și întărirea acestui proces, cu adăugarea graduală a unor noi proiecte și acțiuni care să asigure sustenabilitatea și competitivitatea sectorului industriei de apărare europene pe termen lung.

Vă doresc mult succes și vă mulțumesc!

SMART DEFENCE AND SMART INVESTMENT

*General locotenent prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI**

În prezent, mediul internațional de securitate cunoaște o serie de schimbări fundamentale, sub impactul crizei economice și financiare mondiale. Evoluția sistemului internațional către o configurație multipolară, cu toate implicațiile aferente în materie de raporturi între puteri, emergența unei noi zone cu potențial ridicat de conflictualitate în sudul Mării Mediterane, orientarea actorilor internaționali către o viziune din ce în ce mai pregnant de factură realistă sunt doar câteva dintre fenomenele ce marchează perioada contemporană nouă.

Criza economică și financiară mondială a constituit stimulul ce a determinat toate aceste schimbări în plan internațional, demonstrând, încă o dată, legătura strânsă dintre securitate și economie. În ceea ce privește dimensiunea de apărare a securității, criza nu a generat o schimbare radicală a mediului internațional de securitate, o *tabula rasa* pe care să fi conturat noi caracteristici, ci a adus un plus de complexitate, noi provocări, necesitatea de a gestiona riscurile și amenințările devenite, de acum, clasice dar și mai pregnante, cu mai puține resurse.

Studiile de specialitate indică tendința de scădere a bugetelor militare, ceea ce se repercutează, implicit, și asupra bugetelor de apărare realizate la nivelul celor

* General-locotenent profesor universitar dr. Teodor FRUNZETI este rectorul (comandantul) Universității Naționale de Apărare „Carol I”, membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România (AOȘR) și președintele Secției de Științe Militare a AOȘR; e-, Președintele Secției de Științe Militare a AOȘR; e-mail: tfrunzeti@unap.ro

mai relevante organizații de securitate și apărare europene și euroatlantice – UE și NATO. Acest lucru a făcut necesară identificarea de soluții inovative astfel încât, chiar și în condiții de austeritate, cele două să-și poată îndeplini misiunile asumate prin documentele fondatoare și să își păstreze capacitatea de a acționa ca furnizori de securitate pentru statele ce le alcătuiesc.

Soluția a fost identificată în practica comasării resurselor pentru apărare provenite de la statele membre și a utilizării capacităților rezultate astfel în comun, de către acestea; procedura este bine cunoscută sub numele de „pooling and sharing”, la nivelul UE, și „smart defence”, la cel al NATO.

Conceptul „smart defence” a fost lansat oficial în cadrul summitului de la Chicago, din mai 2012, reprezentând răspunsul alianței nord-atlantice la necesitatea de a utiliza cu maximă eficiență resursele limitate în contextul crizei economice și financiare fără a afecta îndeplinirea obiectivului strategic al NATO, cunoscut sub numele de „Forța NATO 2020” – forțe moderne, strâns interconectate, echipate, antrenate, instruite și comandate astfel încât să poată derula operațiuni în comun și împreună cu partenerii în orice mediu.

Smart defence este menită să mențină capacitatea NATO de a-și îndeplini principalele misiuni, fiind o soluție viabilă pentru achiziționarea, la nivelul Alianței, de echipamente militare costisitoare ce nu ar putea fi procurate de către fiecare stat în parte.

Pentru implementarea conceptului recent lansat, pentru ca statele membre NATO să își poată consolida securitatea prin reducerea cheltuielilor bugetare, este necesar nu doar dialogul, cooperarea și crearea de transparență la nivelul relațiilor dintre aliați, ci și cooperarea de tip multi-sectorial între domeniul militar și industria de apărare.

La baza organizării seminarului „Smart Defence și Smart Investment” a stat tocmai ideea că este necesară crearea de legături, de cadre de comunicare, de dialog între mediile implicate în procesul implementării conceptului ce marchează etapa curentă a evoluției securității și apărării în spațiul euroatlantic.

Prin inițiativa de astăzi, ne propunem să furnizăm un cadru favorabil discuțiilor privind nu numai armonizarea abordărilor teoretice, ci și deschiderea unor perspective de colaborare în sensul concretizării politicilor de implementare a conceptului „smart defence” în România. Reunind în jurul mesei rotunde pe cei care au fost parte la crearea acestei viziuni strategice, autorități publice românești în a căror responsabilitate intră punerea în practică a acestei viziuni, precum și mediul de afaceri, care este, fără doar și poate, o parte a soluției propuse prin „smart

defence”, evenimentul are rolul de a contribui la o implicare responsabilă, informată, coerentă a României în procesul implementării apărării inteligente.

SMART DEFENSE ȘI ASUMAREA ROLULUI STRATEGIC AL UNUI NATO ÎNTĂRIT ȘI SOLIDAR

*Conf. univ. dr. Iulian CHIFU**, consilier prezidențial

În perioada 20-21 mai la Chicago a avut loc summit-ul NATO, în prezența șefilor de stat sau guverne a peste 50 de țări și organizații internaționale. Summit-ul s-a derulat în 3 ședințe oficiale cu formate distincte – Consiliul Nord-Atlantic (28 de state membre cu participarea președintelui Consiliului European van Rompuy și al președintelui Comisiei Europene, Jose Manuel Barroso), Formatul ISAF (cu principalii contributory și state de tranzit pentru retragerea din teatru, cu participarea Contributorilor non-NATO ISAF, Afganistan, Japonia, Kazakhstan, Republica Kârgâză, Rusia, Tadjikistan, Turkmenistan, Uzbekistan, Secretarul General ONU, Președintele Consiliului European, Președintele Comisiei Europene, Președintele Băncii Mondiale) și formula NATO și Partenerii relevanți, de asemenea un format ad hoc, cu participarea șefilor de stat sau de guvern din Australia, Austria, Finlanda, Georgia, Japonia, Iordania, Republica Coreea, Maroc, Noua Zeelandă, Qatar, Suedia, Elveția, Emiratele Arabe Unite. De asemenea, miniștrii Afacerilor Externe și miniștrii Apărării au avut formate distincte de reuniune și teme specifice. De exemplu miniștrii de Externe s-au întâlnit cu omologii lor din cele 4 state

* Iulian Chifu este profesor asociat la SNSPA București, specializat în Analiză de Conflict și Decizie în Criză, președinte fondator al Centrului de Prevenirea Conflictelor și Early Warning București și Consilier Prezidențial pentru Afaceri Strategice și Securitate Internațională.

partenere aspirante la admiterea în Alianță – Bosnia și Herțegovina, Georgia, Macedonia, Muntenegru.

La summit au fost adoptate 5 documente publice: Declarația Finală a Summit-ului NATO, Declarația Finală a Summit-ului NATO despre Afganistan, Declarația Summit-ului asupra Capabilităților de Apărare, Revista Posturii de Descurajare și Apărare și Liniile politice directe ale contra-terrorizmului.

Spre noul NATO 2012 Soluții novatoare

NATO a reușit să consemneze, cu ocazia summit-ului de la Chicago, un număr de elemente de continuitate ale Alianței, dar să introducă și elemente noi, novatoare, cu scopul de a realiza obiectivele NATO și de a îndeplini misiunile Alianței. Astfel, până la acest summit, capacitatea Apărării Alianței sporea prin introducerea de noi tehnologii și noi capacități ale Alianței, ale membrilor săi, prin extinderea cu noi membri ce aduceau valoare adăugată, în baza politicii ușilor deschise, prin adăugarea de capacități oferite de partenerii Alianței care participau la misiunile NATO.

Anul acesta, trei au fost direcțiile de dezvoltare ale capacităților Alianței: Apărarea Antirachetă, Smart Defense și Sistemul de Parteneriate ale Alianței. Adoptarea lor și modul de aplicare deschide și calea spre a identifica direcțiile de dezvoltare a NATO ca actor în sistemul internațional al viitorului. Aceste dezvoltări permit să afirmăm că deja după Chicago vorbim despre un nou NATO, mai capabil, mai solidar și mai puternic, cu o relevanță globală în creștere și cu capacitatea de a interveni oriunde în lume unde se precizează o amenințare directă la adresa propriului teritoriu și a propriei populații.

Apărarea Antirachetă

Alianța a introdus un al treilea pilon în postura sa de Apărare. Dacă până astăzi se baza pe doi piloni – descurajarea nucleară, care era destinată componentelor nucleare din arsenalele altor actori internaționali, dar și descurajării oricărui atac convențional asupra Alianței – și Apărarea convențională – capacități suficiente pentru a apăra teritoriul Alianței și a conduce misiunile stabilite în afara teritoriului aliat, de crisis management sau de combatere a amenințărilor la distanță

strategică – începând cu summit-ul NATO de la Chicago s-a adăugat un al treilea pilon, Apărarea Antirachetă. El are scopul de a proteja teritoriul Alianței și cetățenii statelor membre de amenințarea rachetelor balistice pe care și le doresc sau și le-au procurat un număr mare de actori statali și non statali.

Declarația finală¹ insistă pe acest al treilea pilon pe parcursul a nu mai puțin de 5 paragrafe, 58-62, acolo unde se raportează la Conceptul Strategic de la Lisabona², care trasa sarcina apărării colective a Alianței împotriva acestor amenințări (paragraful 58). Se menționează caracterul pur defensiv al acestei capacități și faptul că ea nu înlocuiește descurajarea nucleară, atât timp cât există arme nucleare în lume, deși scopul este reducerea lor (paragraful 59). Se anunță dobândirea capacității interimare de apărare anti-rachetă (paragraful 60), oferind maximum de acoperire cu mijloacele existente în prezent, prin extinderea scutului din teatru, care exista pentru protejarea forțelor desfășurate. Se introduc reguli de angajare ce mențin controlul politic asupra capacității militare dar și eficacitatea intervenției de scurtă durată în cazuri de atac cu rachete balistice (paragraful 61) și se reafirmă deschiderea către discutarea subiectului și către cooperarea cu Rusia, fără a aduce atingere eficienței, dar cu toată transparența necesară, fiind invocat și exercițiul comun deja desfășurat la sfârșitul lunii martie cu Federația Rusă și principiile de cooperare în Centrul comun de schimb de date și Centrul comun de planificare din Germania. Se reafirmă caracterul defensiv și neorientat împotriva Rusiei – garanții politice oferite de Alianța Moscovei – și se subliniază regretul NATO pentru o serie de afirmații ale oficialilor ruși vizând posibile acțiuni asupra componentelor scutului antirachetă, afirmându-se deschiderea spre cooperare viitoare. Aceasta este îndreptată către terți parteneri, cu formule de negociere de la caz la caz.

Apărarea Antirachetă a fost o componentă prognozată și anunțată ca perspectivă în Conceptul Strategic al NATO de la Lisabona³ și se regăsește la paragraful 19 (în care se stipulează nevoia unei capacități care să apere Alianța de amenințarea rachetelor balistice și de opțiunea de a coopera cu Rusia și alți parteneri pentru aceasta) și în paragraful 34, la Parteneriate, acolo unde se menționează deschiderea spre negociere și cooperare cu Rusia. Firește că

¹ Chicago Summit Declaration, 20 May 2012, http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_87593.htm?mode=pressrelease

² NATO Lisbon Strategic Concept, Active Engagement, Modern Defence http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_68828.htm?selectedLocale=en

³ Idem.

subiectul este menționat și în Declarația privind Capabilitățile de Apărare ale NATO spre Forța NATO 2020⁴, la paragraful 1, acolo unde este reafirmată declararea capacității interimare a scutului antirachetă al Alianței.

Dar, firește, cea mai largă descriere a subiectului Apărării Antirachetă este în documentul ce privește Revista Posturii de Apărare și Descurajare a Alianței, care încadrează noua capabilitate ca al treilea pilon alături de forțele convenționale de Apărare și de cele nucleare de descurajare (paragraful 8) și rezervă titlul IV, despre contribuția Apărării Antirachetă, și paragrafele 18-21 descrierii complete a noului proiect.

Dar chiar din modul de definire și de dezvoltare, Apărarea Antirachetă se dovedește a fi și un proiect de smart defense, nu numai cel de-al treilea pilon de apărare și descurajare al NATO.

Smart Defense

Poate cea mai interesantă contribuție pentru a crește capabilitățile Alianței în contextul crizei economice și al investițiilor reduse, mai ales la nivel european, în capabilități militare, este conceptul de smart defense. El a fost introdus și susținut de către Secretarul general al NATO⁵ și presupune utilizarea în comun a unor capabilități prin achiziția acestora la nivelul Alianței, prin programe comune, fiind lansate primele 25 de astfel de programe ce ar trebui să acopere nevoile Alianței de capabilități.

Conceptul de smart defense este unul elaborat și cu fundamente teoretice solide. El e înrudit cu cel de smart power, introdus de Joseph Nye Jr.⁶, după ce a constatat că formula de împărțire inițială în hard power – puterea ce poate fi aplicată prin acțiune directă, fie ea militară, diplomatică sau de securitate – și soft power – puterea simbolică, atractivitatea, influența cu baze culturale profunde – nu e tocmai una corectă, în sensul în care s-a demonstrat că un actor care nu deține și componenta hard power, de descurajare și întărire a capacităților directe, își pierde treptat elementele și influența soft prin prisma unor alterări ale imaginii, prin lipsă de coerență, criză de imagine, scădere de prestigiu datorat diferitelor evenimente

⁴ Summit Declaration on Defence Capabilities: Toward NATO Forces 2020, 20 mai 2012, http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_87594.htm?mode=pressrelease

⁵ Chicago Summit Declaration, ...

⁶ Joseph S. Nye Jr., *Descifrarea Conflictelor Internaționale. Teorie și istorie/Understanding International Conflicts. An Introduction to Theory and History*, Editura Antet, București, 2005.

interne sau externe, a unor decizii nefericite sau insuficient explicate la nivel internațional. În acest sens, Joseph Nye Jr. a propus ideea unei combinații potrivite de instrumente hard și soft care să fie utilizate concomitent într-un anumit caz sau altul, în funcție de situație. Acest mix a fost denumit smart power⁷. Pe acest fond și în dorința de a obține combinația optimă de instrumente pentru a atinge obiectivele alianței, Secretarul general Anders Fogh Rasmussen a ales formula de smart defense.

Declarația summitului NATO de la Chicago menționează conceptul de smart defense în două ipostaze. În primul rând, în paragraful 20, pentru a-l așeza în format de complementaritate cu conceptul european de pooling and sharing⁸. În plus, paragraful 56 remarcă un caz de smart defense pe care-l reprezintă poliția aeriană în statele baltice, asigurată pe rând de membrii Alianței.

Conceptul de smart defense nu se regăsește, firește, în conceptul Strategic al Alianței, fiind elaborat după summit-ul NATO de la Lisabona și fiind noutatea actualului summit. În schimb, conceptul este elaborat în detaliu în cadrul Declarației privind Capabilitățile Alianței⁹, în paragrafele 7-9. Este vorba despre descrierea contribuției noului concept la dezvoltarea și desfășurarea de capabilități ale Alianței, a relației noilor capabilități cu statele suverane membre ale Alianței. Aici se recunoaște și relevanța conceptului de smart defense în schimbarea culturii de cooperare pentru dezvoltarea capabilităților critice pentru Alianță, cu relevanță majoră pentru întărirea legăturii transatlantice și împărțirea echitabilă a costurilor apărării comune.

În fapt, conceptul de smart defense anunță apariția, în cadrul Alianței, a unor capabilități comune, practic ale Alianței – cum e și cazul scutului antirachetă – și pentru a cărei utilizare plătesc statele membre, fie că e vorba despre ore și distanțe de transport aerian, despre ore de antrenament al piloților, de mentenanță a avioanelor sau de ore de pregătire a ofițerilor de intelligence militară pentru spații ostile de operațiune. Este o inovație ce anunță o dezvoltare a consistenței în sine – utilizarea capabilităților să se facă numai cu acceptul Consiliului sau al statelor suverane în sine – și marchează un punct major de cotitură în dezvoltarea Alianței, în consolidarea coeziunii, solidarității și eficienței NATO.

Parteneriate

⁷ Joseph S. Nye Jr., *Viitorul puterii/The Future of Power*, Polirom publishing House, Iași, 2012.

⁸ Chicago Summit Declaration, ...

⁹ Summit Declaration on Defence Capabilities, ...

Alianța a reușit să dezvolte deja și să consolideze la Chicago un sistem larg de parteneriate. Astfel funcționează formatele consacrate ale relației cu statele partenere ale Alianței în cadrul Parteneriatului pentru Pace, cu propriile dezvoltări și parteneriate individuale, parteneriatul distinct cu Rusia, cu Ucraina și Georgia, Dialogul mediteranean cu statele Orientului Mijlociu și Africii de Nord, Parteneriatul cu statele Golfului în cadrul Inițiativei de la Istanbul, dar și parteneriatul cu așa-numiții actori globali, contributori la misiunile NATO – Australia, Noua Zeelandă, Coreea de Sud, Japonia etc. Pe lângă aceste instrumente, NATO a dezvoltat o adevărată platformă de parteneriate globale, un hub de parteneriate, în primul rând pe baze bilaterale cu terțe state. Cel mai recent parteneriat salutat este cel cu Mongolia. Se adaugă parteneriatele cu organizații internaționale – parteneriat strategic cu UE, parteneriat cu ONU, OSCE – și parteneriate cu categorii de actori cu altă cultură instituțională decât cea politico-militară, respectiv cu organizații umanitare internaționale – UNOCHA – și organizații neguvernamentale, cu grupuri de reflecție și cu companii de furnizori diverși și de contractori privați de securitate și apărare.

Această nouă capabilitate, de hub de parteneriate globale cu orice tip de actor, de integrator al dialogului intercultural, inter-instituțional, este un atribut al NATO ce se regăsește în conceptul lansat de precedentul Secretar General al Alianței, Jaap de Hoop Scheffer, în formula de comprehensive approach¹⁰. Această capabilitate se regăsește în continuare în documentele Alianței, fiind valorificată din plin astăzi.

Conceptul de comprehensive approach provine, la rândul său, din teoria relațiilor internaționale și desemnează două realități. Mai întâi nevoia și susținerea mutuală a proceselor de încetare a focului, acord, normalizare, negociere, reconciliere și, totodată, posibilitatea de a trece simultan la toate aceste procese odată ce condițiile de securitate permit acest lucru în teatrul de operațiuni, potrivit modelului conflictelor lui Galtung¹¹. În a doilea rând, este vorba despre colaborarea între diferitele instituții cu bază culturală distinctă ce se află într-un teatru de operații și efectuează toate aceste operațiuni și acțiuni rezervate perioadei post-conflict, respectiv capacitatea de conlucrare a lor, fie că este vorba de acțiunile Crucii Roșii, acțiuni umanitare, reconstrucție post-conflict sau construcție instituțională în teatru.

¹⁰ NATO Lisbon Strategic Concept, Active Engagement, Modern Defence,...

¹¹ Johan Galtung, *Peace by Peaceful Means: Peace and Conflict, Development and Civilization*, London, Sage, 1996

Conceptul teoretic modelează realitatea introdusă prin apariția PRT-Provincial Reconstruction Teams în Afganistan și utilizarea modelului de acțiune concomitentă pe toate direcțiile și cu toate categoriile de actori.

Declarația finală a summitului NATO de la Chicago¹² recunoaște, în paragraful 5, importanța conceptului de comprehensive approach, a îmbunătățirii aduse de aplicarea sa pentru guvernare și dezvoltare, pentru reconciliere și integrare și este reluat, în paragraful 18, angajamentul NATO de a coopera cu ceilalți actori și de a lucra potrivit comandamentelor Conceptului Strategic aprobat la Lisabona în acest domeniu pentru stabilizare și reconciliere.

Conceptul Strategic al Alianței face referire la comprehensive approach în paragraful 21, vorbind despre lecțiile învățate din teatrele de operațiuni din Balcanii de Vest și Afganistan, care reclamă „necesitatea unei abordări comprehensive politice, militare și civile” pentru un management al crizelor eficiente. La Chicago, conceptul este menționat în Declarația Summit-ului despre Afganistan (paragraful 7), fiind recunoscută importanța conceptului și îmbunătățirile aduse de aplicarea sa în domeniile guvernării și dezvoltării și se regăsește în documentul vizând politicile contra-teroriste ale Alianței, acolo unde conceptul este abordat în cadrul regulilor de angajament (paragraful 12), în contextul cooperării cu organizații internaționale și globale precum ONU, UE și OSCE, potrivit Planului de Acțiuni pentru abordarea comprehensivă (comprehensive approach), pentru a promova înțelegerea comună a fiecărui actor angajat în efortul global contra-terorist.

Problemele investițiilor în Apărare și metoda smart defense

Metoda smart defense este o formulă profundă de asumare a solidarității și de a întări capacitățile Alianței, însă ea nu este un panaceu. Se orientează mai degrabă spre eficientizarea modului de cheltuire a resurselor și a investițiilor în domeniul Apărării, și mai puțin aduce resurse noi în procesul de acoperire a deficitului de finanțare. Din acest punct de vedere, cred că se impune obligatoriu discutarea următoarelor puncte: asumarea de către statele Europene a responsabilităților ce le revin în formula de apărare și securitate euroatlantică. Aici nu doresc să plonjăm în dihotomia „europenii sunt de pe Venus, americanii sunt de pe Marte”¹³, care s-a estompat într-o formă sensibilă de la lansarea ei, acum 10 ani,

¹² Summit Declaration on Defence Capabilities, ...

¹³ Robert Kagan, *Power and Weakness*, în Policy Review iunie-iulie 2002.

dar e natural ca nivelul de ambiție al Europei – de a se implica în problemele globale, de a juca un rol global – trebuie să se potrivească cu nivelul de asumare a responsabilităților ce-i revin atât la nivel regional cât și global. Alocarea unor bugete apropiate de angajamentul informal de 2% din PIB și dirijarea sumelor către proiecte comune și capacități de nișă care lipsesc Alianței este obligatorie pentru a fi prezent în reorganizarea globală a lumii în perioada de turbulențe și tectonicitate excesivă pe care o traversăm, și o vom traversa ani întregi de aici înainte¹⁴. Trebuie să ne obișnuim cu această realitate.

Smart defense oferă instrumente pentru această perspectivă, conceptul fiind mult mai evoluat decât cel european de pooling and sharing – mai degrabă mecanicist și se conturează în soluțiile oferite precum achizițiile în comun și punerea în comun a capacităților – achiziționate sau preexistente, utilizarea în comun a infrastructurii de instruire și antrenament, dezvoltarea zonelor aferente noilor amenințări, punerea în comun a capacităților logistice și de sprijin existente, pregătirea forțelor destinate participării la operații în comun, în centrele de excelență NATO, evitarea duplicării eforturilor.

Aici aș vrea să insist cu nevoia consolidării și mai puternice a relației transatlantice și evitarea duplicărilor și a rivalităților NATO-UE și prin soluționarea politică a diferențelor Cipru-Turcia sau convenirea unor reguli de angajament între cei doi actori care să evite blocajele reciproce.

Din cauza perioadei de criză economică la nivel european, a crizei datoriilor suverane, este natural să discutăm despre imposibilitatea creșterii bugetelor Apărării, ba chiar despre imposibilitatea menținerii lor la acest nivel. De aceea devine imperios necesară revizuirea nivelului de ambiție a fiecărei țări în parte și asumarea unui nivel de risc mai crescut pentru cetățenii noștri, compensând totuși o creștere drastică a nivelului de risc prin capacitățile comune ale Alianței care poate să preia o parte a acestui deficit prin metoda smart defense.

Smart defense și not-so-smart defense

Nu în ultimul rând m-aș referi la un element a cărui importanță crește în ceea ce privește creșterea capacității de apărare comună a Alianței și eficientizarea cheltuielilor. Astfel, solidaritatea impune o conectare a acțiunilor și transferurilor de

¹⁴ Tod Lindberg, *Mars and Venus, Ten Years Later*, Policy Review, April-May 2012, nr. 172, Special Edition

armament și tehnologie ale statelor membre ale Alianței către terți din afara NATO corelat cu politica Alianței și planificarea apărării statelor de la frontierele Alianței.

Constatăm că soluțiile de moment pentru propria economie a unor state sau formule calificate drept „confidence building” între unele state membre NATO și state din exteriorul Alianței pot fi calificate ca făcând parte dintr-o formulă not-so-smart defense. Fiecare livrare de capabilități care ar putea, eventual, fi folosite împotriva statelor membre ale Alianței¹⁵ și care afectează planurile de contingentă ale Alianței pe diferite arealuri antrenează nevoia compensării noilor dezechilibre cu o replanificare și cu instalarea/achiziționarea de noi capabilități de apărare care se asumă tot de către Alianță.

Pornirile de excepționalism ale unor membri ai Alianței care afectează gradul de securitate ale altor membri și al Alianței în întregime sa sunt cu efecte directe asupra nevoii de capabilități sau asupra asumării de către alte state din Alianță, de către cetățenii lor, a unui nivel de risc mult mai ridicat până la compensarea dezechilibrelor create prin noi capabilități comune. Considerăm că aici Secretarul General trebui să-și adune, sub aceeași idee de smart defense, reglementarea strictă a exporturilor de tehnologie și capabilități în afara statelor Alianței, pentru a justifica și consolida solidaritatea între statele aliate și perspectiva Alianței de a ieși întărită din procesele de formare a capabilităților în orizontul anului 2020.

¹⁵ Congressional Research Service, *Recent Sales of Military Equipment and Technology by European NATO Allies to Russia*, 26 April 2012, Memorandum to Senator Richard G. Lugar, President of the Foreign Affairs Committee of the Senate

SISTEMELE C4ISR ȘI ROLUL ACESTORA ÎN IMPLEMENTAREA CONCEPTULUI NATO „SMART DEFENCE”

*General-maior (r) prof. cons. dr. Constantin MINCU**

Articolul prezintă unele aspecte ale societății informaționale actuale, tendințele de dezvoltare, în domeniile civil și în cel militar, efectele directe asupra fenomenului militar și posibilele căi de acțiune a NATO și statelor membre în implementarea noului Concept „Smart Defence” lansat la Summitul NATO de la Chicago, din 20-21 mai 2012, inclusiv în domeniul complex al sistemelor C4ISR.

Cuvinte cheie: sistemele C4ISR; NATO; „Smart Defence”, societate informațională.

The article presents some aspects of the present informational society, trends of development in the civilian and military fields, direct effects over the military phenomenon and the potential manners of action of NATO and member states in the implementation of the new "Smart Defence" Concept launched in the Chicago NATO Summit, on May 20-21, 2012, inclusively in the complex field of C4ISR systems.

Keywords: C4ISR systems; NATO; „Smart Defence”, informational society.

Complexitatea și schimbarea accelerată sunt două caracteristici definitorii ale societății contemporane. Succesul nostru ca indivizi, organizații (politice, financiare, industriale, culturale etc.), țări și alianțe depinde și va depinde din ce în ce mai mult de capacitatea de adaptare, în timp aproape real, la situațiile tot mai dinamice, produse adesea în condiții imprevizibile și greu de cuantificat ca impact local, regional și global.

Răspunsul cu șanse de succes la provocările erei informaționale solicită cel puțin trei elemente: recunoașterea cât mai timpurie a schimbărilor și a sensului

* Constantin Mincu – membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România, membru în Consiliul Onorific, Secretar Științific al Secției de Științe Militare; e-mail: mincu_constantin@yahoo.com, telefon: 0722303015.

acestora, înțelegerea implicațiilor și elaborarea unui set coerent de răspunsuri și măsuri oportune și eficiente.

În contextul lansării de către Secretarul General al NATO Anders Fogh Rasmussen, la Summitul de la Chicago, din 20-21 mai 2012, a **Conceptului „SMART DEFENCE”** aprecierea rolului și locului sistemelor C4ISR trebuie reevaluate, având în vedere complexitatea acestora și realitatea, tot mai evidentă, că sistemele menționate pot fi un catalizator al transformărilor ce se vor produce în posibila și dorita punere în comun a unor resurse umane, științifice, tehnologice și organizaționale pentru a face față efectelor crizei economico-financiare care afectează toate țările lumii, inclusiv țările membre NATO.

1. Caracterizarea schimbărilor produse în ultimii ani în mediul informațional

Pentru specialiștii militari și civili care lucrează cu și în sisteme de apărare complexe nu mai există nici o îndoială că realizările științifice și tehnologice din informatică și comunicații și capacitățile pe care le oferă acestea au schimbat și vor schimba în continuare, în mod semnificativ, rolul, misiunile și metodele din mediul militar. Aceste schimbări se vor produce nu numai la nivelul marilor puteri militare și al alianțelor, ci și la nivelul statelor mici și chiar al participanților nestatali.

Pornind de la realitățile din ultimii ani, cele mai importante tehnologii, produse și servicii ale revoluției informaționale contemporane sunt următoarele: semiconductorii avansați; calculatoarele (procesoarele și calitățile acestora, puterea și viteza de prelucrare, miniaturizarea etc.); fibra optică; tehnologia celulară; sateliții de comunicații, poziționare, supraveghere și recunoaștere; interconectarea avansată între sisteme (conceptul de sistem de sisteme); îmbunătățirea interacțiunii om-calculator; compresia și transmisiile digitale.

Concomitent cu acestea se dezvoltă tehnologii care interacționează cu cea informațională: tehnologia cu energie directă și cea invizibilă (stealth); robotica; miniaturizarea; sistemele micro-electro-mecanice; biotehnologia și ingineria biologică; biologia moleculară; cele care au ca obiectiv modificarea și controlarea comportamentului uman; nanotehnologia; senzorii de toate categoriile; aerosolii; sistemele laser cu bătaie mare; utilizarea insectelor și animalelor ca agenți de urmărire și senzori; armamentul non-letal etc.

Specialiștii apreciază că o **societate informațională** este aceea în care creația, distribuția, difuziunea, utilizarea, integrarea și manipularea informației reprezintă activități politice, administrative, economico-financiare, **militare**, culturale,

semnificative cu rol benefic și adeseori malefic pentru mase mari de cetățeni. Este normal ca în acest context să relevăm dezvoltarea rețelelor globale ale **Internetului** și a numărului de utilizatori (la o populație estimată de 7,18 miliarde de locuitori, numărul de utilizatori a atins **2,406 miliarde**, reprezentând un grad de penetrare de **34,3%**). Desigur sunt diferențe mari între continente și țări la acest aspect definitoriu pentru aprecierea gradului de dezvoltare (România 21,848 milioane locuitori, 9,65 milioane utilizatori, penetrare 44,1%).

Un indicator important al erei informaționale poate fi considerat și puterea de calcul al unor **supercomputere**. Din datele existente până acum cel mai puternic este cel instalat la Oak Ridge National Laboratories, SUA, de tipul „Jaguar-Cray XT5-HE”, cu un număr de 224.162 procesoare și cu puterea de prelucrare de 1759×10^{12} . Asemenea supercomputere sunt instalate și în centrele de comandă și control ale Armatei SUA, Armatei Rusiei, Chinei și posibil în armatele unor țări vest-europene.

Criza economică declanșată în anul 2010 a afectat și afectează și piața TIC și solicită în mod imperios măsuri de micșorare a impactului negativ, inclusiv prin cooperarea statelor și a corporațiilor într-un fel de dezvoltare inteligentă a proiectelor civile și militare.

2. Efectele erei informaționale asupra domeniului militar

Ipotezele privind iminența unei revoluții în domeniul militar au început să apară la începutul anilor '80, dar abia la Operația „Furtuna Deșertului” din 1990 când SUA au întrebuițat întregul arsenal de armamente, cu mare precizie de lovire, împotriva Irakului întreaga lume a putut să vadă efectele acestuia și nivelul tehnologic avansat la care s-a ajuns. Evaluările și analizele au fost de natură teoretică, însă în următorii ani după acest război discuțiile, teoriile și implicațiile posibile asupra pregătirii și ducerii războaielor și a altor conflicte s-au multiplicat în mod substanțial în diferite cercuri de putere de pe glob. În același timp, oamenii de știință, analiștii și planificatorii militari au recunoscut că implicațiile noilor tehnologii pentru securitatea națională și politica de apărare se extind mult mai departe, dincolo de elementele caracteristice ale preciziei forței. Ca urmare, doctrinele de apărare au început să fie modificate în concordanță cu aceste capacități în plină afirmare tehnică și operațională. De asemenea, se poate observa, că a crescut teama față de amenințările la adresa informației și infrastructurii războiului, așa cum tot mai mulți analiști recunosc că tehnologiile erei informaționale furnizează nu numai noi capacități, dar crează, în același timp, noi vulnerabilități.

Abordările recente în acest domeniu evidențiază următoarele aspecte: terminologia specifică este în curs de clasificare; este explorat contextul actual în continuă evoluție; informația devine un factor din ce în ce mai important în crearea bogăției și un obiect de uz curent; creșterea importanței și valorii informației conduce atât la schimbări organizatorice profunde, cât și la noi perspective de evaluare a societății și a domeniului militar.

Dezvoltând puțin, putem observa că principalele efecte ale erei informaționale asupra domeniului militar sunt următoarele: timpul și distanța devin mai puțin importante ca și constrângeri; evenimentele sunt influențate de un număr mai mare de factori internaționali; granițele dintre participanții internaționali devin tot mai nesemnificative; guvernele democratice și economiile libere de piață înfloresc, dar nu devin unicele forme de guvernare sau organizare economică; tendințele spre regionalizare și globalizare se accentuează; discrepanța dintre bogați și săraci crește; amenințările pot apărea din tot mai multe surse difuze, iar **războiul asimetric** reprezintă un real pericol, deși nu este nou, pentru securitatea națională; **strategia, arta operativă și tactica se schimbă**; oricât de importante sunt tehnologiile telecomunicațiilor și informației, acestea nu sunt singurele care înregistrează evoluții evidente; **revoluția reală în domeniul militar se realizează prin combinarea tehnologiei informației și comunicațiilor cu alte tehnologii care au aplicații în acest mediu.**

Unii autori sunt de părere că schimbările în politica de apărare sunt mici și crescătoare, dar accelerate, iar alții că acestea sunt masive, chiar bruște, toate acestea vizând următoarele aspecte: **noile tehnologii asigură avantaje semnificative** armatelor moderne; îngrijorarea că aceste tehnologii și capacități sunt vândute peste tot, în întreaga lume; unele limitări ale capacităților operaționale determinate de limitele tehnologiilor; amenințările unor grupări substate la adresa statelor dezvoltate; rolul și impactul războiului (operațiilor) informațional.

Oportunitățile oferite de tehnologia informației și comunicațiilor în era informațională pentru domeniul militar vizează asigurarea condițiilor pentru îmbunătățirea modului **de organizare, dotare și ducere a războiului**. În mod concret este vorba despre **senzori, radare și alte echipamente de colectare a informației**, la nivelul cărora se produc perfecționări aproape zilnic. Aceste echipamente au un nivel ridicat de conectivitate la rețelele informaționale prin care pot asigura o cunoaștere adecvată a spațiului de luptă, inclusiv sistem de poziționare globală pentru fiecare luptător, astfel:

- **sisteme de comunicații globale cu mare viteză și fidelitate** de transmitere, care îmbunătățesc cunoașterea spațiului de luptă din orice punct de pe pământ;

- **creșterea capacității de lovire cu înaltă precizie**, care conduce la producerea de pierderi însemnate adversarului concomitent cu reducerea distrugerilor colaterale;

- **abilitatea de a analiza** mai bine distrugerile din spațiul de luptă, fapt ce conduce la creșterea eficacității și eficienței;

- **necesitatea pregătirii și desfășurării** operațiilor informaționale care urmăresc protecția informațiilor proprii și distrugerea (alterarea) celor ale adversarului;

- **definirea și redefinirea unor termeni** precum: sistem de sisteme, operații informaționale, superioritate informațională, război informațional, război bazat pe rețea, revoluție în domeniul militar;

- **asigurarea superiorității informaționale**, care constă în capacitatea de a colecta, prelucra și disemina (distribui) un flux neîntrerupt de informații propriu, concomitent cu exploatarea sau afectarea capacității (abilității) adversarului de a face același lucru.

Elementul central al superiorității informaționale îl reprezintă utilizatorul uman al informației. Fără a ști când, unde, de ce, cu ce și cum să acționeze, luptătorii nu-și pot îndeplini misiunea eficient și efectiv. Conceptul și acțiunile aferente se aplică în mod diferențiat și particular, în funcție de rolul și importanța operațională a elementelor analizate.

Particularitățile politicii de apărare în era informațională. Era informațională își pune amprenta asupra tuturor activităților umane. De asemenea, aceasta conduce la schimbarea mediului în care se manifestă politica de apărare. Aceste schimbări se manifestă în mai multe direcții:

• **Informația** devine deosebit de importantă pentru creșterea bogăției, puterii și influenței. În opinia multor specialiști, informația a devenit deja mult mai importantă decât sursele tradiționale ale bogăției (pământul, munca și capitalul), a căror importanță va continua să scadă și, ca urmare, nu vor mai deveni obiective prioritare ale luptei. În aceste condiții, politica de apărare trebuie să-și redefinească obiectivele și să includă activități privind apărarea și/sau protecția informației;

• **Valorile relative** care incumbă individului, familiei și societății interesele materiale, concepția laică și religioasă (onoare, datorie și patriotism; alte valori materiale) se vor modifica, în mod inevitabil, pe măsură ce vom fi bombardați cu din ce în ce mai multă informație. Pentru strategii și planificatorii apărării este dificil sau

imposibil să precizeze care vor fi aceste schimbări. Aceste îndoieli se referă la acceptarea sau nu a pierderilor umane și la valoarea acestora. Se va continua disputa pentru teritorii și/sau resurse, valoarea bugetelor militare acceptate din punct de vedere politic, nivelul distructiv al forței, acceptarea războiului informațional din punct de vedere politic etc.

• **Era informațională a început** să producă schimbări în organizarea și structura tuturor elementelor societății, inclusiv în domeniul militar. Astfel, fluxurile informaționale între nivelurile ierarhice au crescut ca volum și viteză. Comanda și controlul rămân aceleași elemente sensibile, iar necesitatea elaborării unor decizii la fața locului este recunoscută ca fiind una reală.

Mediul strategic și politica de apărare. În era informațională este afectat și mediul informațional global, structura acestuia și modul în care el funcționează. Ca urmare, mediul strategic în interiorul căruia este continuată politica de apărare se modifică în mod drastic.

Timpul și spațiul constrâng mai puțin decât în trecut. Una din particularitățile importante ale erei informaționale este aceea că timpul și spațiul ca și constrângeri ale activității umane și productivității se reduc drastic. Cu tot mai multe mesaje de diverse tipuri și informații transmise cu viteza luminii la distanțe mari, fără pierderi sau pierderi minime, privind precizia sau înțelesul, timpul și spațiul devin din ce în ce mai puțin restrictive asupra multor capacități și forme de activitate. Implicațiile acestora asupra politicii de apărare sunt contradictorii. Pe de o parte, cerințele privind lărgimea de bandă și fiabilitatea cresc și asigură transmiterea informațiilor privind evoluția situațiilor în timp real, de la aliniamentul de contact la autoritatea de comandă, ceea ce conduce la concluzia că activitățile de comandă și control devin din ce în ce mai centralizate. Acest fenomen poate fi util în situații deosebite. În celelalte situații, fluxurile de informații cu caracteristicile menționate mai sus vor permite autorităților de comandă să ia decizii la nivelul eşaloanelor unde s-au produs evenimentele. Cu cât informațiile detaliate despre mai multe situații tactice ajung la autoritatea de comandă, devine din ce în ce mai dificil pentru aceasta să se concentreze asupra situației strategice sau din zonele de operații. Ca urmare, se impune elaborarea celor mai numeroase decizii la eşaloanele tactice. De asemenea, se estimează că numărul nivelurilor ierarhice se va reduce.

Mulți factori internaționali au capacitatea de a influența evenimentele. Era informațională se caracterizează prin creșterea numărului factorilor care joacă un rol major în influențarea evenimentelor. În primul rând, tehnologiile informaționale avansate extind rolul corporațiilor multinaționale, organizațiilor neguvernamentale și chiar al

personalităților pe scena internațională. În al doilea rând, aceste tehnologii pătrund tot mai mult în domeniul afacerilor. Aceste fenomene au implicații majore dar incerte asupra politicii de apărare. Cu cât numărul factorilor potențiali cu impact major asupra intereselor naționale ale unui stat este mai mare, cu atât va fi mai dificil pentru autoritatea de comandă să descopere (identifice) acei factori care prezintă o amenințare serioasă la adresa intereselor sale. Oricum, datorită micșorării rolului spațiului și timpului, timpul de răspuns la diferite evenimente este mult mai mic.

Fluxurile informaționale ignoră frontierele naționale. Natura sistemelor moderne interconectate și alte realizări în tehnologia informației și comunicațiilor fac ca fluxurile de informații să fie uneori reduse cu mare dificultate, iar în anumite situații de loc. Aceasta reprezintă o sabie cu două tăișuri. Pe de o parte vor crește interacțiunile între factorii internaționali, care vor fi benefice pentru democrație și economia de piață, iar pe de altă parte, informațiile considerate inacceptabile sau nefavorabile se pot răspândi cu foarte mare ușurință. Permeabilitatea frontierelor permite întreruperea sau denaturarea informațiilor de nivel global. Menținerea securității informațiilor, a sistemelor de comunicații și calculatoare reprezintă o prioritate de înalt nivel în era informațională, deosebit de importantă pentru securitatea și apărarea națională.

Observăm că unele elemente ale noului Concept NATO „SMART DEFENCE” au apărut în textul noului „Concept Strategic – Lisabona 2010”, astfel:

- **Alianța va trebui** să răspundă la apariția oricăror amenințări și provocări;
- **Alianța va trebui** să fie pregătită să utilizeze o gamă de instrumente și să coopereze cu alți actori pentru a contribui la o abordare comprehensivă ce va combina eficient elemente politice, civile și militare pentru o realizare deplină a obiectivelor sale de securitate;
- **Sprijinul eforturilor de reformă** în sectoarele de securitate și apărare; acestea pot și trebuie să includă și eforturile de sprijin al contractorilor (o analiză în acest domeniu se impune și pentru firmele din România);
- **Este posibil ca eforturile** de stabilizare și reconstrucție să fie necesare în toate fazele crizei. Prin urmare, Alianța trebuie să aibă capacitatea de a **planifica, pregăti și desfășura** activitățile de **reconstrucție și dezvoltare**;
- **Capacitățile C4ISR sunt capacități cheie (pivotal enablers) pentru îndeplinirea flexibilă și eficientă a obiectivelor de securitate ale Alianței. Acest fapt necesită definirea și implementarea unei strategii C4ISR clare, ce va asigura o consultare consistentă și funcții de comandă robuste, flexibile și**

măsurabile. Sistemele C4ISR ar trebui să beneficieze de cele mai recente tehnologii, precum și de cele prevăzute a fi dezvoltate în viitor. Totuși, astfel de aranjamente vor fi eficiente doar dacă vor fi adoptate la scară largă de aliați, folosind aceeași filozofie de bază în special în ceea ce privește gradul în care ei sunt pregătiți să împartă informații sensibile sau să permită accesul la acestea prin mecanisme care depind de accesul tehnologic între federații de rețele. Este vorba, în final, de disponibilitatea națiunilor de a face posibilă o capacitate facilitată de rețea NATO (Network Enabled Capability) (n.a. – este și sensul noului concept „SMART DEFENCE”);

- **Planificarea NATO**, dar și a națiunilor ar trebui să țină cont și de efectele potențiale ale accesului aliaților la rutele de comunicații, tranzit și transport vitale, furnizarea energiei, probabilitatea atacurilor cibernetice asupra Sistemelor Informatice sau a altor sisteme vitale ale Alianței;

- **Interoperabilitatea** este un factor de multiplicare care va permite Alianței dezvoltarea în **parteneriat** a unui pachet de capabilități/forțe, capabile să desfășoare acțiuni de luptă în orice mediu;

- **Alianța** trebuie să aibă o capacitate proprie pentru evaluarea și controlul impactului tehnologiilor, expertizei comunității tehnice și științifice, a provocărilor și a capabilităților de informații ale comunității internaționale în domeniul securității, cu referire la: evaluarea mediului operațional, potențialul distructiv al tehnologiilor emergente, a influenței asupra capabilităților de apărare și descurajare a Alianței;

- **Eficiența costurilor** va continua să fie un factor de o importanță deosebită. Acest lucru impune (n.a. – și pentru România) o prioritizare a investițiilor, creșterea eficienței din punct de vedere al costurilor în operații și pentru mentenanță, precum și redirecționarea resurselor alocate structurilor și programelor învechite către alte priorități;

- **Pentru creșterea eficienței** din punct de vedere al costurilor (n.a. – un obiectiv important al Conceptului „SMART DEFENCE”) se recomandă, de asemenea, **folosirea pârgurilor cooperării multinaționale** în utilizarea fondurilor alocate și pentru realizarea unora care **sunt imposibil de realizat de către un singur membru**. Se vor încuraja abordările și cooperarea multinațională în domeniul înzestrării, instruirii și educației, a sprijinului logistic, crearea de mari unități multinaționale, precum și de dezvoltare a unor capabilități civile, care să determine creșterea interoperabilității și a planificării și execuției operațiilor, chiar dacă în acest context există o serie de obstacole tehnice și legale în acest sens.

- **Folosirea eficientă a resurselor critice** impun ca statele NATO și ale UE să identifice / dezvolte capabilități comune ale ambelor organizații (n.a. – aspect esențial prezentat și în Conceptul „SMART DEFENCE” lansat la Summitul de la Chicago din 2012).

3. Conceptul „SMART DEFENCE” și posibila lui implementare în domeniul Sistemelor C4ISR și a celor conexe acestuia.

Analizând luările de poziții ale specialiștilor politico-militari și ale celor din industrie după lansarea Conceptului „Smart Defence” la Summitul de la Chicago, din 20-21 mai 2012 se poate observa opinia comună că există o istorie a punerii în comun a unor capabilități științifice, tehnologice și militare ale actorilor statali și industriali (corporații și firme) în dezvoltarea, cu eficiență (optimizarea raportului costuri-rezultate) a capacităților de apărare ale Alianței și ale națiunilor.

Acest fapt a devenit necesar ca urmare a dificultăților economico-financiare prin care trec aproape toate statele lumii, dar s-a concretizat și ca urmare a efectelor globalizării, în care situație corporațiile urmăresc profitul maxim pe baza utilizării resurselor umane, materiale și financiare din orice zonă a globului unde pot avea acces.

La lucrările Summitului de la Chicago s-au prezentat unele argumente, apreciate de reprezentanții statelor membre NATO, ca valabile:

- **„Smart Defence”** înseamnă construirea securității cu bani mai puțini și **muncind împreună** și devenind mai flexibili;
- **„Smart Defence”** este o nouă cultură de cooperare pusă de acord cu prioritățile naționale ca și cu specializarea unde este necesar și cu cooperarea multinațională (s-au analizat capabilitățile concrete ale unor țări membre în anumite domenii).
- **Conceptul** se referă la echipamente, resursele umane și la aspectele critice ale interoperabilității operaționale și tehnice;
- **S-au concretizat**, într-o primă fază, unele elemente constitutive concrete, ale Conceptului, astfel:
 - **se au în vedere** capabilitățile care sunt critice pentru NATO, în special pentru punerea în practică a „Noului Concept Strategic – Lisabona 2010”.
 - **Națiunile Aliate** trebuie să acorde prioritate acelor capacități de apărare care sunt deficitare și care prezintă o importanță vitală în conflictele militare.

NATO are nevoie, să se specializeze în ceea ce fac ele mai bine, să caute soluții la problemele comune, NATO poate acționa ca intermediar și catalizator, ajutând țările membre pentru a stabili ceea ce pot face împreună la un cost mai mic, mai eficient și ca un risc mai mic;

- **Aceste elemente constitutive** au fost definite astfel:

- **prioritizarea;**
- **specializarea;**
- **cooperarea** – acționând împreună națiunile pot avea acces la capacități pe care nu și le-ar permite în mod individual. Cooperarea poate lua diferite forme, cum ar fi un mic grup de națiuni, condus de o națiune cadru, sau partajarea strategică între cei care sunt apropiați în termeni de geografie, cultură sau echipamente comune.

Revenind la implementarea Conceptului „Smart Defence” în domeniul sistemelor C4ISR se poate afirma că se pornește de pe o platformă deja existentă. Marile corporații și firme din SUA și Europa Occidentală au o experiență îndelungată în cooperarea dezvoltării sistemelor, echipamentelor și serviciilor IT&C prin:

- schimb de informații științifice și tehnologice;
- standardizarea în folosul compatibilității și interoperabilității;
- producerea de componente hard și soft;
- coordonarea pozițiilor în fața potențialilor clienți;
- protejarea intereselor economico-financiare prin acordarea reciprocă de acțiuni;
- alte măsuri specifice luate în decursul ultimelor două decenii.

După lansarea Conceptului „Smart Defence” aria de cooperare și consolidare a efortului comun se poate extinde la toate aspectele operaționale și tehnice ale dezvoltării și implementării în armatele statelor membre NATO a complexelor C4ISR (incluzând și noile state membre, între care din 2004 și România);

- **coordonarea eforturilor** în dezvoltările tehnologice în producția de echipamente de comunicații;
- **creșterea performanțelor** capacităților de calcul de la **microcomputere** la **supercomputere**;
- **Accentuarea proceselor** de unire conceptuală, tehnologică și operațională a echipamentelor și rețelelor de comunicații digitale, cu echipamentele de calcul electronic și aplicațiile software;

- **Perfecționarea continuă** a senzorilor opto-electronici;
- **Eforturi reunite** pentru dezvoltarea și generalizarea utilizării hărților digitale;
- **Analiza și dezvoltarea** aspectelor legate de Conceptul de „război informațional”;
- **Elaborarea și consolidarea** teoretică și practică a unor noi concepte privind ducerea războiului, cum sunt: „războiul bazat pe rețea”, „infrastructura de rețea și informațională în cadrul războiului bazat pe rețea”, „aspecte ale conflictelor militare asimetrice”, „războiul cibernetic” etc.;
- **Încurajarea transferului de tehnologie** către companii din țările devenite în ultimii ani – membre NATO;

4. România și Conceptul „Smart Defence”

România, așa cum se știe este membru NATO din 2004 (invitată în 2002). Până la aderare entuziasmul unor politicieni și militari s-a situat la o cotă rezonabilă. După 2004 mulți dintre cei cu responsabilități conferite de Constituție și Legi organice în domeniul complex al **Apărării**, pare că și-au pierdut interesul și și-au uitat responsabilitățile (să ne amintim că de la un buget de apărare de 2,38% din PIB, asumat la aderare s-a ajuns, după unele date, la 0,5-0,6% din PIB).

Cu toate aceste neajunsuri care vin din zona politică și guvernamentală România se poate poziționa, cu rezultate bune, în unele domenii, cum ar fi:

- forțele speciale;
- deminarea navală;
- Human intelligence;
- Cybersecurity;
- Sistemele C4ISR.

Pentru că în acest articol ne referim, cu precădere, la sistemele C4ISR, putem aprecia că, pe baza realităților existente, firme relativ puternice apărute în România după anul 1990 în domeniul IT&C pot contribui substanțial la proiecte comune complexe cu firme partenere din unele țări membre NATO.

Cred că este cazul să nu mai fim ipocriți și să prezentăm cu curaj, aceste capacități industriale și manageriale, capabile să se integreze în eforturile definite de Conceptul „Smart Defence”.

S-au afirmat, pe baze corecte, și au oferit sisteme, echipamente și servicii M.Ap.N., M.A.I. și celorlalte structuri din Sistemul Național de Apărare, Ordine Publică și Siguranță Națională, firme autohtone, mai vechi sau mai noi, cum sunt:

- ELPROF S.A.
- UTI Systems (parte a UTI GROUP)
- Marc Tel SIT
- S&TSystems
- SIVECO
- SOFTWIN
- RARTEL
- INTERACTIVE
- ALCATEL ROMÂNIA
- I.B.M. ROMÂNIA
- MICROSOFT ROMÂNIA
- ROMSYS S.A.

Sunt multe alte entități industriale, dar aici mă refer la cele mai cunoscute, care, au acționat în domeniul IT&C.

Statul român, autoritățile centrale și departamentele ar trebui să reflecteze la cerința exprimată în „Conceptul Strategic de la Lisabona” aceea că statele membre „să sprijine contractorii” în această perioadă dificilă. Acest lucru nu s-a întâmplat încă în România, ci dimpotrivă, au fost ignorați și adesea pedepsiți sub diferite forme.

5. Câteva concluzii

- **În România** autoritățile politice, administrative și militare ar trebui să reevalueze temeinic pe baza cerințelor NATO situația înzestrării Armatei, să revină la respectarea obligațiilor asumate și să înceteze cu manifestările de ipocrizie, nepăsare și chiar de adversitate;
- **În perioada aceasta**, ca urmare a Summitului de la Chicago să fie inventariate, în mod serios, nevoile Armatei, capacitățile firmelor românești de a răspunde nevoilor, precum și poziționarea acestora și posibile relații de colaborare cu parteneri din NATO, în temeiul principiilor Conceptului „SMART DEFENCE”.
- **Autoritățile militare** să nu mai fugă de contactele deschise, transparente, cu reprezentanții industriei, de frică că „se interpretează”. Nu se cunosc țări din Emisfera Nordică în care Generali cu funcții importante și responsabilități pe măsură să fugă de aceste relații de colaborare, care, le-ar aduce

mai multă cunoaștere și mai multă siguranță în dezvoltarea sistemelor de arme și servicii necesare Armatei.

• **Statul român**, prin reprezentanții săi, aleși sau numiți, să conștientizeze, până nu este prea târziu, rolul și locul Armatei în asigurarea intereselor naționale și a celor ale coaliției din care face parte.

Nădăduim, cu toții, că aspectele semnalate de unii autori români și străini în ceea ce privește implementarea Conceptului NATO „Smart Defence” va găsi un teren favorabil în rândul autorităților române, nu numai la nivel teoretic ci și la cel practic, măsurabil în realizări concrete.

BIBLIOGRAFIE

- *** Legea privind protecția informațiilor clasificate, nr. 182/2002, M.Of. 248/2002.
- *** Legea privind securitatea națională a României, nr. 51/1991, M.Of. 163/1992.
- *** Noul „*Concept Strategic al NATO*”, Lisabona, noiembrie 2010.
- *** Securitatea informațiilor, Centrul de Expertiză în Domeniul Securității, București, 2008.
- *** Sisteme informaționale – Sesiunea anuală de comunicări științifice cu participare internațională, Editura UNAp, București, 2007.
- ALBERTS S. David, PAPP S. Daniel, *The Information Age, An Anthology on ITs Impact and Consequences*, CCRP, Washington, D.C., 1997.
- ALBERTS, Davids S., Richard E. HAYES, *Planning – Complex Endeavours*, CCRP;
- ALEXANDRESCU C. și alții, *Supremația electromagnetică*, Editura UNAp, București, 1999.
- ALEXANDRESCU C., *Amenințări informaționale asupra sistemelor de comandă și control în acțiunile militare moderne “SI-2007”*.
- ALEXANDRESCU C., TEODORESCU C., *Războiul electronic contemporan*, Editura Sylvi, 1999.
- ALEXANDRESCU Constantin, ALEXANDRESCU Gelu, BOARU Gheorghe, „*Sisteme Informaționale Militare*” – servicii și tehnologie, Editura UNAp „Carol I”, București, 2010.
- ALEXANDRESCU Constantin, ILINA Decebal, MINCU Constantin, *Bazele matematice ale organizării sistemelor de transmisiuni*, Ed. Militară, București, 1994.

- BARTHOLOMEES J. Boon, Jr., ed., *National Security Policy and Strategy*, Vol. 2, U.S. Army War College, Carlisle, Pennsylvania, 2008.
- DUMITRU Cristea, prof. univ. dr., *Infrastructura de rețea și informațională în cadrul războiului bazat pe rețea*, Editura CTEA, București, 2008.
- DUMITRU Cristea, prof. univ. dr., *Sisteme C4I*, Editura Militară, București, 2005.
- DUNN Myriam, *Information Age Conflicts. A study of the information Revolution and a Changing Environment*, ETH, Zurich, Switzerland, 2002.
- EUROCOM D/1 Tactical Communications Systems. Basic Parameters 1986.
- FM 34-1 Intelligence and Electronic Warfare Operations, Headquarters Department of the Army, Washington DC.
- FRIEDMAN George, fondatorul STRATFOR, „România trebuie să învețe să fie mai periculoasă pentru a exista, să fie un risc pentru ruși, germani, și de ce nu, americani”, interviu HotNews.ro, 16 noiembrie 2010, București.
- FRIEDMAN George, fondatorul STRATFOR, *România trebuie să fie mai periculoasă pentru a exista, să fie un risc pentru ruși, germani, și de ce nu, americani*, interviu HotNews.ro, 16 noiembrie 2010, București.
- International Telecommunication Union, *Measuring the Information Society*, Geneva, Switzerland, 2009.
- ION Gheorghe, ILIE Marin, ILIE Ana Mona, Smart defence – un Concept aliniat fizionomiei curente a fenomenului militar.
- MINCU Constantin, dr., GREU Victor, dr., ROTARIU Costel, ing., *Salt de frecvență și contrasalt de frecvență*, Ed. Militară, București, 1998.
- MINCU Constantin, dr., TIMOFTE Gruia, dr., *Compatibilitatea Sistemelor Radioelectronice*, Ed. Olimp, București, 1999.
- MINCU Constantin, *Evoluții științifice și tehnologice în domeniul comunicațiilor și informaticii militare și influența acestora asupra planificării și ducerii acțiunilor militare*, Revista de Științe Militare, AOȘ-R, nr. 2(27)/2012.
- MUREȘAN M., VĂDUVA Gh., *Războiul viitorului, viitorul războiului*, Editura UNAp, București, 2005.
- PÂRLOG Nicu, *Armele Viitorului*, <http://www.descopera.ro/stiinta/7862421-top-10-amele-viitorului>.
- POPA Maricel, *Elemente defendologice ale dinamicii fenomenului militar în condițiile globalizării și crizei economico-financiare mondiale*, Gândirea Militară Românească, nr. 3, mai-iunie 2012.
- Serviciul Istoric al Armatei – *Enciclopedia Armatei României*, colectiv de autori, Editura CTEA, București, 2009.

Simpozionul Jubiliar AFCEA, *Washington D.C.*, 18-19 iulie 2006.
TOFFLER Alvin și Heidi, *Război și anti-război*, Editura Antet, București, 1995.
TOFFLER Alvin, *Powershift, puterea în mișcare*, Editura Antet, București, 1995.

Reviste de specialitate:

Buletinul Universității Naționale de Apărare "Carol I", 2008-2012.
Gândirea Militară Românească, anii 2001-2012.
Impact Strategic, anii 2006-2012.
Revista comunicațiilor și informaticii – număr special, 14 iulie 2008.
Revista comunicațiilor și informaticii nr. 2 (10)/2009 – număr special.
Revista de științe militare, anii 2006 – 2012.
Revista Forțelor Terestre, anii 2005-2012.
Romanian Military Thinking Journal, anii 2005 – 2012.
<http://www.civitasoilitics.org> (România și NATO în 2012, Gheorghe Vișan).
<http://www.int/cps/en/natolive/topics>
<http://www.int/cps/en/natolive>
<http://www.internetworldstats.com/stats.htm> Nielson/NetRatings and Internațional
Telecommunication Union
http://www.jovinal.dresmara.ro/volume3_issue1/07
<http://www.natolibguides.info>
http://www.top500.org/lists/06/TOP10_June2010.pdf
http://www.wikipedia.org/Information_society

STRATEGIA ACȚIUNILOR OPORTUNE ȘI AȘTEPTAREA STRATEGICĂ

*General de brigadă (r) dr. Gheorghe VĂDUVA**

Acțiunile militare sau civil-militare, oricât ar fi de importante și de presante, nu mai poartă, la vedere, rigoarea și dimensiunea celor clasice, care, din antichitatea timpurie, până la cea de a doua mare conflagrație mondială, cea mai sângeroasă din istoria cunoscută a lumii, deși au trecut prin mai multe faze și prin vreo cinci generații de războaie, păstrau totuși o logică accesibilă și comprehensibilă a confruntării de tip militar. Aparent, această logică a dispărut, fiind înlocuită cu o logică paradoxală a nelogicii generate de decalajele tehnologice și informaționale imense, dar și de tușarea dimensiunii disimetrice și asimetrice a confruntării. Lumea se întoarce astfel vizibil la stratageme. Onoarea și demnitatea sunt desuete. Cavalerismul este o poveste care s-a încheiat. Finalul ei este greu de înțeles. Tot ceea ce se vede și se înțelege astăzi prin confruntări de tip militar și nu numai pare doar un preludiu neterminat al unei lungi așteptări strategice.

Cuvinte-cheie: strategie; oportun; așteptare; stratagemă; simetric; disimetric; asimetric.

1. Principiul acțiunii oportune

Undeva, dincolo de bine și de rău, ar trebui să se afle raționalul, adică principiul rațiunii suficiente, care a făcut epocă în logica clasică. Există și astăzi acest principiu al logicii, dar, în viața strategică a planetei, el nu mai este atât de pertinent ca altădată. Rațiunea, astăzi, nu mai este suficientă. Mai este nevoie și de altceva, de un alt principiu – în afară de cel al non-contradicției și de cel al terțiului exclus –, de unul care le include și le neagă pe toate sau care le folosește așa cum vrea el: *principiul acțiunii oportune*. Este un meta-principiu al unei lumi în care guvernează, deopotrivă, nu doar forța rațiunii, ci și rațiunea forței, nu doar forța

* Cercetător științific gr. I la Institutul de Studii de Securitate din cadrul Universității Creștine Dimitrie Cantemir, membru de onoare al Academiei Oamenilor de Știință din România.

adevărului tranșant, ci și forța adevărului relativ, adică forța vicleniei și viclenia forței. Acest principiu al acțiunii oportune sau al *oportunistului ofensiv* nu este nou. Dintotdeauna, omul a fost o ființă gânditoare vicleană. El a gândit lumea nu doar în adevărurile ei fundamentale, nici doar în fundamentele ei adevărate, în acțiuni, operații și strategii ale gândului și ale faptei, ci și în viclenii, în stratageme.

Omul nu s-a străduit doar să argumenteze, să probeze și să demonstreze un adevăr, nici să acționeze totdeauna potrivit unor principii, ci a găsit și alte căi – mai directe sau mai ocolitoare – pentru a realiza anumite scopuri și obiective. În acțiunea umană eficientă (sau doar profitabilă), a contat, de foarte multe ori și la foarte mulți oameni, indiferent pe ce treaptă socială s-au aflat, *oportunitatea*. A profita de o oportunitate, de un prilej favorabil, este cât se poate de real și chiar cât se poate de moral. Nu totdeauna obții dintr-odată, franc, pe calea cea mai directă, ceea ce-ți propui. Nu totdeauna este momentul. De foarte multe ori, trebuie să alegi calea indirectă, să cauți prilejul favorabil, adică acea oportunitate care te poate ajuta în modul cel mai substanțial posibil. Evident, oportunitatea se poate ivi, așa cum o spune însăși definiția ei, dar, dacă zarurile nu cad în mod favorabil, se poate și forța sau chiar crea apariția ei...

Uneori, nu aduce anul ce aduce ceasul. Iar dacă nici anul și nici ceasul nu te caută și nu-ți oferă serviciile lor, atunci ai putea să le forțezi cumva să o facă, sau, dacă nici asta nu se poate, trebuie să cauți altă cale, să încerci alte tipuri de acțiune (directă sau indirectă), ceea ce este valabil și când ești slab, dar și atunci când ești puternic. Există, desigur, lovitura frontală, dar, atunci când adversarul este egal cu tine sau chiar mai puternic, ea nu are nicio șansă, ci, dimpotrivă, poate duce la un dezastru, dacă ești nevoit să ataci în inferioritate cantitativă și, mai ales, calitativă.

Calea indirectă, adică manevrele de învăluire și de întoarcere, dar și acțiunile de inducere în eroare, de corupere, de păcălire, de șantajare și de altă natură, ca și folosirea iscusită a prilejului favorabil, adică a uneia sau alteia dintre oportunitățile ivite (sau create), poate aduce avantaje substanțiale celui în cauză. În urma războiului, se numără morții și răniții, pierderile directe și cele colaterale, iar cel învingător are totdeauna dreptate, indiferent de mijloacele pe care le-a folosit pentru obținerea victoriei. Cine să-l judece? În care mare război din istoria omenirii, învinsul a avut dreptate?

Lumea trăiește între confruntare și colaborare, dar niciodată, pe deplin, în niciuna dintre ele. Sunt momente în care confruntarea trece pe primul plan, dar și momente în care colaborarea este foarte importantă, chiar și în interiorul confruntării. Una nu este totdeauna DA și numai DA, iar cealaltă nu este, sine die,

NU și numai NU. Ambele – confruntarea și colaborarea – se exclud reciproc și se presupun reciproc. Războiul este forma supremă a confruntării, dar, azi, ca și ieri, el nu mai poate fi posibil decât dacă în interiorul fiecărei tabere există colaborare și dacă, în cele din urmă, confruntarea vizează instituirea sau impunerea unui anumit tip de colaborare chiar și între beligeranți.

Fiind dinamică, lumea este complexă și, fiind complexă, nu poate fi decât dinamică. Ea trăiește deopotrivă în sistemele ei de valori, pe care le-a acumulat de-a lungul anilor, deceniilor, secolelor și mileniilor, și în universul sistemelor de interese, care generează acțiunea, inclusiv confruntarea. Evident, lumea nu se bate în sistemele ei de valori, ci în sistemele ei de interese. Rezultatul acțiunii se poate tezauriza sau nu, dar el este foarte important pentru cel care întreprinde acțiunea, deoarece omul trăiește prin acțiune, nu privindu-și comorile. Comorile creează suportul, acțiunea creează bunul, serviciul sau ideea de care omul are nevoie pentru a-și hrăni trupul și sufletul, viața și comunitatea.

Confruntarea este continuă, armonia este relativă. Armonia și confruntarea nu se exclud, ci coexistă, așa cum coexistă mișcarea cu repausul, truda cu odihna, pozitivul cu negativul. Omul are în vedere toate formele de confruntare – inclusiv confruntarea extremă, adică războiul – și toate formele de armonie, precum și toate formele de combinație dintre cele două. Pentru că omul trăiește din acțiune, iar acțiunea sa este totdeauna gândită, chibzuită și planificată. Acțiunea reprezintă totdeauna punerea în operă a unui interes. De unde rezultă că omul planetei Pământ este o ființă politică. El își formulează și își identifică interesul, îl conexează cu alte interese, adică îl individualizează, îl particularizează și, evident, fiind vorba de comunitate, îl generalizează.

Politicul reprezintă expresia complexă a interesului unui grup, unei societăți, unei țări, unei regiuni, unui continent și chiar al întregii planete. Dar, așa cum bine se știe, politicul este, de la un capăt la altul, conflictual, pentru că interesele oamenilor și societăților, departe de a fi libere și aleatoare, sunt, în general, condiționate și conflictuale, îngrădite în cauze și determinări de tot felul. Politicul este cel care declanșează, într-o formă sau alta, criza, conflictul și războiul, iar instrumentele pe care le folosește în realizarea scopurilor și obiectivelor propuse, incluse sau induse, sunt strategiile.

Așadar, strategia (strategos = conducător, general) este, deopotrivă, știința, experiența, practica și arta de a pune în operă, în spațiul confruntării, o decizie politică, de a expertiza această decizie și de a o optimiza pe parcursul acțiunii strategice.

Chiar în prima pagină a *Breviarului strategic*, Hervé Coutau-Bégarie, pornind de la afirmația că definițiile strategiei sunt nenumărate, îl citează pe generalul Aillert (1965), care definește strategia ca fiind, deopotrivă, nivelul la care se conduc sau se pregătesc operațiile militare la eșalonul cel mai înalt al comandamentului (*strategia militară*) și nivelul celor care decid războiul și care asigură, în continuare, conducerea de ansamblu (*strategia guvernamentală*).¹

Strategia militară sau strategia guvernamentală sau totală nu sunt în conflict, ci relevă cele două dimensiuni importante ale strategiei: cea militară și cea politică. Uneori, această dublă dimensiune a strategiei – care nu exclude, desigur, nici alte dimensiuni: financiară, economic, informațională etc. – a dus de multe ori la disfuncții grave, dar niciodată nu a existat o ruptură între cele două, întrucât nivelul strategic, care se află imediat sub cel politic, nu poate exista decât ca o conexiune între interesul care impune acțiunea (dimensiunea politică) și planificarea riguroasă a acțiunii pentru îndeplinirea acestuia (nivelul strategic), a forțelor, mijloacelor și resurselor necesare.

Războiul nu este un act pur militar, declanșat de domeniul militar și suportat de acesta, ci un act politic. Această afirmație este deja de notorietate. Așa a fost dintotdeauna, chiar înainte de celebra propoziție scrisă de Clausewitz, în *Despre război*, prin care se spune că războiul este o continuare a politicii prin alte mijloace și anume prin mijloace violente. Domeniul militar este doar unul dintre mijloacele prin care se duce războiul, nu singurul și nu unicul. Și, pe măsură ce timpul trece, armele se dezvoltă și războiul devine un instrument extrem de periculos inclusiv pentru cel care-l declanșează, ieșind parțial din paradigma pre-napoleoniană a cavalerismului medieval și chiar din cea napoleoniană. Napoleon a fost printre primii strategii ai războiului modern care a evadat din reguli. Până la el, războaiele aveau anumite obiceiuri, anumite tipicuri, anumite convenții și mai toată lumea importantă le respecta. Războiul era un fel de duel special, martori fiind doar legile și principiile care se cereau respectate. Armatele se întâlneau pe câmpul de luptă și bătălia începea, fie la data convenită, fie atunci când unul dintre beligeranți hotăra să atace. Napoleon n-a ținut seama de aceste reguli, a scos războiul din convenții și din obiceiuri, a atacat iarna, a introdus principiul raportului superior de forțe dorit la momentul potrivit, realizat prin manevre deosebit de ingenioase și de subtile (*Les gros bataillons ont toujours raison*), a readus războiul cu picioarele pe pământ, sfidând artificialitatea, escaladând cutumele, cavalerismele și fanteziile. Este, după

¹ Hervé Coutau-Bégarie, *Bréviaire stratégique*, http://www.stratisc.org/Breviaire_TDM.htm

marile experiențe ale antichității, concretizate în campaniile lui Hannibal, în războaiele medice, în războiul peloponezic, în campaniile lui Gingis Han, campanii care au sfidat realitatea bătută în cuie a acelor vremuri, și după cele ale Evului Mediu, o revenire a artei militare la universul strategiilor indirecte.

Dincolo de aceste experiențe consemnate de istoria războaielor, există cel puțin două mari lucrări ale antichității – *Arta războiului* și *Arthashastra* –, apărute în China și în India, care relevă complexitatea arhitecturii războiului, ca summum al confruntării.

China a fost mereu un spațiu necunoscut, un spațiu plin de miracole, dar și un spațiu generativ, un spațiu al marilor durate. Ea nu face parte din acel spațiu turbulent, numit de Gérard Chaliand² *foaier perturbator*, care se întinde de undeva, din nordul Mării Caspice, până în Extremul Orient, ci se situează în afara acestuia, dar adiacent lui. Și China, ca și alte țări din zonă a suferit, la vremea respectivă, invazia mongolă, dar, înaintea acesteia, China a construit și a durat o civilizație, inclusiv o civilizație a armelor și armatelor.

Spațiul chinez mărginește culoarul central asiatic, îl închide pe cel mongolic și, poate și din acest motiv, generează un tip de comportament pe care-l exprimă cum nu se poate mai bine civilizația antică chineză, cu marii ei învățați dintre care se detașează Confucius (Cun Fu Tzî), Lao Tzî și Sun Tzî, ca și celebra lucrare *I Dzing*, Cartea schimbărilor. Scrierile lor sunt cele ale unor înțelepți, ale unor elitiști care văd foarte departe, care înțeleg profund interdeterminările, caracteristicile esențiale ale acelor vremuri și relațiile complexe ce se stabilesc între țări, oameni și instituții în procesul confruntării, pe care nu-l judecă, ci îl iau ca pe un dat. Ei se situează în interiorul conflictualității lumii și nu încearcă nici s-o nege, nici s-o explice, ci pur și simplu, propun modalități de gestionare a ei, politici, strategii și acțiuni care țin de un comportament adecvat.

Sun Tzî, spre exemplu, scrie că războiul este o chestiune de importanță vitală pentru stat, ieșind astfel din negura determinărilor fataliste sau mistice și descoperind, cu peste două milenii înaintea lui Clausewitz, adevărata esență a acestui tip de confruntare. El scrie un scurt tratat asupra războiului care, deși o vreme a fost uitat, a revenit puternic pe scena artei militare, constituindu-se în unul dintre reperele ei cele mai importante. Lucrarea sa cunoscută în toată lumea și tradusă, practic, în toate limbile importante ale planetei, *Arta războiului*, este un ghid

² Gérard Chaliand, *Anthologie mondiale de la stratégie des origines au nucléaire*, Edition Robert Laffont, S.A., Paris, 1990

de comportament politic al strategului și de comportament strategic al politicianului. În același timp, *Arta războiului*, este și un tratat de strategie indirectă, de strategie complexă, de strategie oportună, care extinde domeniul gândirii militare și, în același timp, dirijează gândirea politică spre spațiul oportun și dilematic. Esența Tratatului este evitarea bătăliei sau câștigarea ei prin toate mijloacele. Expresia franceză *A la guerre comme a la guerre* (la război ca la război) se apropie foarte mult de esența politicilor și strategiilor oportune, care se regăsesc din plin în lucrarea lui Sun Tzî. În război, totul este permis, dar nu tot ce este permis duce la victorie. Aici trebuie operată o selecție a lucrurilor oportune și necesare pentru a-l devansa pe adversar, pentru a-i intui orice mișcare, pentru a fi mai iscusit ca el, adică mai deștept cu o secundă, pentru a-l corupe, pentru a-l ademeni, pentru a-l determina să-și piardă entuziasmul, forța, încrederea și mobilitatea, pentru a-l epuiza, pentru a-l face să-și consume inutil resursele, pentru a-i exploata la maximum vulnerabilitățile și a-l aduce rapid în imposibilitatea de a acționa eficient.

Arta războiului este, în același timp, un tratat de strategie indirectă, prin care se relevă modalitățile cele mai inteligente de obținere a victoriei, evitându-se, pe cât posibil bătăliile.

Filosofia din *Arta războiului* nu aparține, de fapt, acelei perioade a antichității în care obiectivul confruntării era obținerea victoriei prin nimicirea armatei inamice. *Arta războiului* este altceva. Este un tratat de strategie indirectă. Este un document în care se relevă rolul strategiei politice. Este un tratat despre șiretenie, despre inducere în eroare, despre negociere și impunere a voinței. Și, mai ales, este un îndrumar de conduită militară și morală a comandantului. Loialitatea față de propriile principii nu are nicio legătură cu lipsa de loialitate față de adversar, cu strategiile și stratagemele de distrugere a lui prin toate mijloacele posibile, pentru a-l acuza, pentru a-l face responsabil de lucruri și evenimente pe care nu le-a făcut, pentru a-l denigra, pentru a-i distruge sistemele de valori sau măcar imaginea despre ele. Cine are răbdare să se aplece asupra evenimentelor din România de după 1989, va găsi, desigur, destule similitudini cu o astfel de artă a războiului de care vorbea Sun Tzî. Atacurile mai mult sau mai puțin subtile – uneori, chiar foarte grosolane – asupra valorilor românești, inclusiv asupra celor militare, se continuă cu vehemență, iar efectele sunt dezastruoase. Deși face parte din NATO și din Uniunea Europeană, țara este mai vulnerabilă ca oricând, la toate capitolele și din toate unghiurile. Noroc că umbrela NATO acoperă încă semnificativ aceste vulnerabilități.

Scrierile lui Sun Tzî se referă la o confruntare între entități în cadrul unui mediu compus din state relativ stabile, cu reguli acceptate. Sun Tzî vede în război nu doar

o ciocnire între forțe armate, ci un complex de măsuri, de la cele de descurajare la acțiuni psihologice, de la arta presiunii la cea a înșelăciunii. Războiul este astfel un sistem de acțiuni inteligente care trebuie să răspundă unor principii inteligente. Scopul scuză mijloacele, iar mijloacele trebuie să slujească în exclusivitate scopul.

Arta războiului, definită atât de interesant de marele strateg chinez, este anterioară teribilei invazii a nomazilor, care va genera o remarcabilă strategie defensivă a Chinei concretizată în *Marele Zid*. Arta lui Sun Tzî nu are practic nici o legătură cu aceasta, dar ea va juca un rol extrem de important în gândirea militară chineză și în cea japoneză.³ Actuala doctrină chineză se întemeiază, în mare măsură, pe principiile artei războiului a lui Sun Tzî.

Arthashastra este, de asemenea, una dintre marile opere ale antichității. Este compusă din 15 cărți dintre care 10 sunt consacrate diplomației și artei războiului. Este scrisă în sanscrită, în secolul IV î.H., și atribuită lui Kotilya, ministru sub regele Șandragupta Morya. Reprezintă unul dintre marile monumente ale gândirii politice și strategice din lumea antică⁴. Cartea începe prin enunțarea celor șase procedee ale politicii: *pacea, războiul, așteptarea, marșul, recursul (la celălalt), jocul dublu*. Esențiale și reale sunt doar două procedee: *pacea și războiul*. Celelalte decurg din acestea două. *Pacea* constă în a se lega printr-un pact. *Războiul* cere violență. *Așteptarea*, să-l știi pe adversar că vine, să-l vezi că vine, când vine și cum vine. *Marșul*, să acumulezi forțe împotriva unui adversar. *Recursul* presupune să te adresezi celui de al treilea. *Jocul dublu* înseamnă, să propui deopotrivă și pacea și războiul. Dacă ești inferior adversarului, faci pace. Dacă-i ești superior, este de preferat războiul. Dacă se constată că nici tu nu-l poți distruge pe adversar, nici el pe tine, *e bine să aștepți*. Dacă ai o superioritate în elemente, să acționezi. Dacă îți lipsește puterea, să recurgi la un terț. Dacă ceea ce vrei să faci nu este realizabil decât cu un aliat, trebuie să faci *joc dublu*. Așa ne învață strămoșii – spune Kotilya. Nu avem de ales.

Această modalitate algoritmică și, în interiorul ei, dihotomică de tranșare a opțiunilor este remarcabilă. În fond, este vorba de o metodă. Cel puțin în această dimensiune, textul seamănă cu tratatul lui Sun Tzî, care se referă la arta războiului. Și Sun Tzî și gânditorul indian văd războiul ca instrument, ca procedeu al politicii, ceea ce este remarcabil pentru acele timpuri.

³ General dr. Mihail Popescu, general dr. Valentin Arsenie, general de brigadă dr. Gheorghe Văduva, *Arta militară de-a lungul mileniilor*, vol. I, Editura CTEA, București, 2004, pp. 21-22.

⁴ Gérard Chaliand, *Anthologie mondiale de la strategie des origines au nucléaire*, Edition Robert Laffont, S.A., Paris, 1990, p. 407.

Kotilya are în vedere, așa cum s-a văzut din această simplă enumerare, și *așteptarea*, ca *procedeu politic*, dar și ca *procedeu strategic*. Așteptarea strategică nu include neapărat și soluția tactică, dar se știe de foarte multă vreme că, în anumite situații, așteptarea tactică poate fi hotărâtoare în alegerea momentului acțiunii propriu-zise, ca și devansarea tactică. În arta militară, tactica este la fel de importantă ca strategia și chiar dacă se constituie într-un subnivel inferior al acesteia – și anume ultimul, cel al acțiunii efective, cel al luptei propriu-zise –, de cele mai multe ori, victoria tactică supune strategia.

2. Oportunitatea și așteptarea

Ne-am referit la aceste fragmente din *Arta militară de-a lungul mileniilor*, pe care am scris-o în 2004, împreună cu generalii Mihail Popescu și Valentin Arsenie, întrucât aceste opere importante ale antichității – *Arta războiului* și *Arthashastra* – pot fi luate ca repere de bază ale dinamicii strategice, inclusiv ale dinamicii strategice actuale.

Facem referire la scrierile acestor antici, întrucât conceptele și noțiunile elaborate de ei se retranspun, după milenii, în cele de azi. Încă nu prea clar și nici linear, ci complicat și, desigur, creativ, pentru că nici forțele, nici mijloacele, nici ideile de atunci nu sunt identice cu cele de azi. Dar întoarcerea la ele, chiar dacă foarte puțini recunosc acest lucru, reprezintă una dintre legile continuității vieții și conflictualității acestei planete.

Strategia, într-o importantă perioadă a lumii antice, chiar dacă nu se numea așa, se baza pe o construcție la granița dintre forță și înțelepciune, dintre acțiunea directă și cea indirectă, dintre ceea ce poți să pierzi și ceea ce poți să câștigi, dintre interes, ca mobil al acțiunii, și efect, ca finalitate complexă, adesea foarte greu de controlat, a unei acțiuni care, la rândul ei, are și ea un parcurs tot nelinear și destul de sinuos, uneori chiar discontinuu, între planificare și efectuare, între scopul propus și rezultatul obținut, între costul planificat și costul real.

Confruntarea este continuă. Prin urmare, și războiul, ca formă de manifestare extremă, dar și complexă a confruntării, este continuu. Când nu se bate în șpăngi, lumea se bate în idei, în teorii, în concepte și, evident, în interese, folosind arme la fel de inteligente, de performante și de sofisticate, precum cele de foc. Este vorba de „arme” financiare, economice, informaționale, high tech, IT, mediatică, psihologice etc.

Politica nu va înceta niciodată să genereze războaie. Pentru că politica înseamnă interes, interesul înseamnă acțiune, iar acțiunea înseamnă confruntare,

atât în sensul dictonului latin *Labor improbus omnia vincit*, sau al celui care arată că viața este o luptă *Vivere militariae est*, cât și în sensul mult mai larg, generalizat și, deopotrivă, particularizat, al bătăliilor interminabile pentru putere, influență, piețe și resurse.

Strategia acțiunilor oportune face parte din mulțimea strategiilor cu geometrie fluidă și, încet, încet, începe să ia locul strategiilor cu configurații fixe, care modelează structurarea forțelor, mijloacelor și resurselor pentru războaiele clasice sau pentru conflictele și confruntările armate cunoscute sau previzibile.

Distingem între *strategiile cu configurații fixe* și cele cu *structuri și configurații flexibile*, chiar fluide, în funcție de determinările care rezultă din modelul de război sau de confruntare pentru care se pregătesc țările și armatele lor, alianțele, coalițiile, structurile transfrontaliere și toate celelalte entități care participă, într-o formă sau alta, la generarea mediului conflictual.

Toate țările și toate armatele din lume se pregătesc pentru cel mai greu și mai periculos război – războiul înalt tehnologizat, războiul nuclear, războiul de gradul zero – și, de aceea, nici un stat conștient de pericolele care pândesc planeta și omenirea, nu va renunța la capacitățile sale defensive cerute de o astfel de confruntare. Armatele sunt primele care evaluează cât se poate de exact dimensiunea unei asemenea confruntări și, de aceea, fac tot posibilul pentru ca ea să nu se producă. S-a ajuns astfel la o situație, altădată paradoxală, în care armatele – profesioniste ale războiului – să fie primele care mențin și apără pacea lumii și fac tot posibilul pentru ca războiul, sub orice formă și formulă ar fi el – simetric, disimetric, asimetric, de rețea, de gherilă, nuclear, terorist etc. – să nu se declanșeze. În acest sens, este absolut necesar ca orice tip de conflictualitate să fie controlat în mod sever și coborât la nivelul cel mai de jos în ceea ce privește amploarea și intensitatea.

O posibilă configurare a nivelurilor acțiunii militare și civil militare și, în consecință, a politicilor, strategiilor, operațiilor și acțiunilor, inclusiv a celor ce țin de oportunitate și de așteptarea strategică, ar putea fi reprezentată astfel:

	NIVELURI			
	POLITIC	STRATEGIC	OPERAȚIONAL	TACTIC
Definiție	<i>Este nivelul decident. Decizia declanșării unui război este totdeauna politică</i>	<i>Este nivelul care expertizează strategic decizia politică și asigură punerea ei în operă</i>	<i>Este nivelul de comandament, al realizării dispozitivelor, al proiectiei forței</i>	<i>Este nivelul luptei, al acțiunii nemijlocite din teatrul de operații</i>
Atribuții	<ul style="list-style-type: none"> - Stabilește scopul și obiectivele războiului; - Analizează elementele expertizei strategice și decide modul în care ele se aplică sau nu, asumându-și toată responsabilitatea deciziei politice; - Stabilește prin legi și prin alte modalități, în spiritul dreptului păcii și al războiului, regulile clare de angajare; - Asigură toate resursele necesare războiului; - Declară război și își asumă consecințele și răspunderea războiului; - Conduce politic războiul. 	<ul style="list-style-type: none"> - Stabilește tipurile de strategii și modul în care se va acționa pentru realizarea scopului și obiectivelor războiului; - Își asumă, împreună cu decidentul politic, responsabilitatea deciziei strategice și a punerii ei în operă; - Respectă întocmai regulile de angajare stabilite, conform misiunii și reglementărilor în vigoare; - Folosește în mod eficient resursele; - Planifică etapele războiului, campaniile și operațiile strategice; 	<ul style="list-style-type: none"> - Planifică operațiile, în funcție de tipurile de strategii adoptate; - Realizează dispozitivele necesare, efectuează, dacă este cazul, operații de proiectie a forței; - Se conformează procedurilor impuse de strategia acțiunilor oportune și de așteptarea strategică (așteptarea strategică nu înseamnă neapărat și înghețarea dispozitivelor) 	<ul style="list-style-type: none"> - Organizează și planifică acțiunea de luptă la nivel tactic, în funcție de tipurile de strategie și de tipul de operație în care se încadrează acțiunea tactică, dar, atunci când este cazul, și independent, întrucât, adesea, reușita acțiunii tactice bate nivelul strategic, ducând la realizarea rapidă a scopurilor strategice ale confruntării și chiar ale războiului.
Conținut	<ul style="list-style-type: none"> - Ia act de tipurile de strategie folosite pentru pregătirea forțelor, mijloacelor și resurselor și le aprobă sau nu. 	<ul style="list-style-type: none"> - Elaborează proiectele de strategii pentru pregătirea forțelor, mijloacelor și resurselor necesare războiului și a sistemului de planificare, programare, bugetare, evaluare (PPBE). 	<ul style="list-style-type: none"> - Planifică în detaliu pregătirea (instruirea) forței, a mijloacelor și resurselor, în limitele strategice definite de eșalonul strategic și de rolul ce-i revine în sistemul PPBE. 	<ul style="list-style-type: none"> - Efectuează pregătirea efectivă a forțelor și mijloacelor, potrivit programelor elaborate de decidentul strategic.
	<ul style="list-style-type: none"> - Asigură conducerea politică a războiului - Își însușește formele și formulele de acțiune strategice, inclusiv pe cele de așteptare strategică propuse de conducerea strategică a războiului 	<ul style="list-style-type: none"> - Desfășoară operații strategice; - Folosește forme și formule ale acțiunii strategice, inclusiv în ceea ce privește strategia acțiunilor oportune și așteptarea strategică etc. 	<ul style="list-style-type: none"> - Desfășoară operațiile stabilite de comandamentul strategic; - Folosește principiul acțiunii oportune și pe cel al așteptării operaționale 	<ul style="list-style-type: none"> - Desfășoară acțiuni de luptă; - Aplică principiile luptei, între care se situează și cel al acțiunii oportune și cel al așteptării tactice.

În loc de concluzii

În teatrele de operații ale acestui început de secol și de mileniu, nivelurile acțiunii militare eficiente – de la cel al deciziei politice la cel al acțiunii tactice – se apropie foarte mult unele de altele, întrucât logica acțiunii riguros planificate cedează din ce în ce mai mult teren în favoarea logicii acțiunilor oportune, flexibile, adaptate la cerințele efective ale situației și care urmăresc nu neapărat înfrângerea inamicului, ci gestionarea mediului de securitate, prevenirea efectivă a războiului și soluționarea diferendului pe cale amiabilă, precum și ameliorarea sau ținerea sub control a mediului internațional de securitate.

De aici nu rezultă că marile puteri au renunțat la potențialul lor militar, la strategiile lor ofensive, la politicile și strategiile de dominare a spațiului strategic, ci doar centrarea eforturilor pe elaborarea și punerea în operă a unor politici și strategii ale momentului potrivit, bazate, în general, pe efect. Niciuna dintre acțiunile marilor puteri ale lumii nu a acționat și nu acționează de una singură într-un teatru de operații (poate doar cu excepția atacului Rusiei asupra Georgiei din vara anului 2008), ci în cadrul unei coaliții care creează deopotrivă un suport politic și unul operațional de conexiune pentru elaborarea și punerea în operă a unor strategii ale acțiunii oportune.

Actualele confruntări poartă girul acestui joc strategic, dar astfel de acțiuni nu sunt decât cazuri concrete, de jos nivel, de gestionare a unor situații de criză și nu o confruntare care ar presupune un angajament semnificativ și de durată al forțelor, mijloacelor și resurselor. Armatele acționează, în actualele teatre de operații, mai mult în regim polițienesc, decât în regim militar. Nu este funcția lor specifică, dar toată lumea este interesată să țină în frâu războiul, fie el simetric, disimetric sau asimetric. Războiul din Siria, acțiunile Tsahal-ului în Fâșia Gaza, recrudescența și autoînarmarea Hezbollah-ului, tensiunile dintre Iran și Statele Unite, precum și cele dintre Iran și Israel, situația din Afganistan, situația din Caucaz, acțiunile mai mult sau mai puțin subtile ale unor forțe separatiste din multe țări, inclusiv din România, amplificarea violenței și a extremismelor de tot felul, pe fondul unor presiuni uriașe create de criza financiară, ar putea genera evoluții extrem de periculoase, care pot scăpa chiar și de sub controlul Alianței Nord-Atlantice, singura în măsură să descurajeze astfel de situații.

Mediul de securitate este mult prea deteriorat, astfel încât așteptarea strategică devine nu doar tensionată, ci chiar periculoasă. Nu se așteaptă nimeni ca

marile puteri nucleare să se războiască între ele cu mijloacele pe care le au, dar aceste mijloace există și este posibil ca, în anumite împrejurări, ele să fie folosite.

Așteptarea strategică foarte tensionată din vremea Războiului Rece nu a dispărut, ci s-a transformat în una care s-a extins la întreaga planetă. De la tensiunea bipolară s-a trecut la un sistem de tensiuni variabile și incerte, în care așteptarea strategică se fragmentează și devine dinamică și nesigură. Fenomenul terorist a amplificat criza așteptării, iar criza financiară a adus și indus multe scenarii pe hărțile marilor comandamente strategice, ale statelor majore și ale fiecărei țări în parte. Evoluțiile imprevizibile ale evenimentelor actuale, care trimit cumva la criza din 1929-1939, încheiată cu cel mai sângeros și mai distrugător război care a existat vreodată pe această planetă, împing așteptarea strategică, chiar și fragmentată, așa cum este ea acum, spre un spațiu periculos care, la rândul ei, amplifică și mai mult presiunile, determinând o deplasare a așteptării pe un interval de nesiguranță semnificativă și de imprevizibilitate accentuată. Așteptarea strategică de azi, suportabilă sub umbrela NATO, rămâne, totuși, o așteptare foarte tensionată.

BIBLIOGRAFIE

- CHALIAND Gérard, *Anthologie mondiale de la stratégie des origines au nucléaire*, Edition Robert Laffont, S.A., Paris, 1990.
- COUTAU-BÉGARIE Hervé, *Breviaire stratégique*, http://www.stratisc.org/Breviaire_TDM.htm
- POPESCU Mihail, ARSENIE Valentin, general de brigadă dr. Gheorghe Văduva, *Arta militară de-a lungul mileniilor*, vol. I, Editura CTEA, București, 2004.

EVOLUȚIA OPERAȚIEI DE STABILITATE DUPĂ CONFLICTUL DIN AFGHANISTAN

*CS II dr. Petre DUȚU**

Comunitatea internațională se implică din ce în ce mai activ, responsabil și direct în gestionarea crizelor și conflictelor armate din lume. În acest scop, ea mandatează diferiți actori statali și nonstatali care își asumă responsabilitatea soluționării conflictelor inter și intra statale.

Operația de stabilitate ca metodă de gestionare a conflictelor a cunoscut în timp o continuă evoluție conceptuală și nu numai. Conceptul de operație de stabilitate post-Afghanistan este unul complex, evolutiv, dinamic și pluridimensional. El ghidează procesul reconstrucției țării în perioada post-conflict.

Cuvinte cheie: *comunitate internațională; conflict armat; post-conflict; operație de stabilitate post- Afghanistan.*

Considerații preliminare

După cel de-al Doilea Război Mondial, comunitatea internațională a căutat să se implice în menținerea păcii și stabilității pe întreg mapamondul. În acest scop, a solicitat participarea statelor lumii, îndeosebi marile puteri SUA și URSS, ONU și unele organizații ale societății civile internaționale cu vocație securitară. Evenimentele de la sfârșitul secolului al XX-lea și începutul secolului al XXI-lea (disoluția URSS și a Pactului de la Varșovia, căderea zidului Berlinului, unificarea Germaniei, destrămarea Iugoslaviei și Cehoslovaciei, tranziția țărilor ex-comuniste din Europa de Est și Centrală spre economia de piață), ce au marcat dispariția bipolarității la nivel mondial, au determinat comunitatea internațională să manifeste o atitudine mai activă față de stabilitatea și securitatea colectivă. Astfel,

* CSII dr. Petre DUȚU, Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate/Universitatea Națională de Apărare „Carol I”; e-mail: dutupetre63@gmail.com.

ONU s-a implicat mai mult și de o manieră directă în soluționarea crizelor și conflictelor regionale cu impact semnificativ asupra păcii și securității mondiale. În acest scop, au dat mandat să acționeze în numele său atât unor organizații politico-militare (de exemplu, NATO), cât și unor organizații regionale (de exemplu, Uniunea Europeană, Uniunea Africană) pentru prevenirea și soluționarea crizelor și conflictelor.

Dacă inițial s-a acționat preponderent prin mijloace militare pentru menținerea, restabilirea sau impunerea păcii, treptat s-a ajuns, ca urmare a lecțiilor învățate din intervențiile anterioare, la concluzia că nu este suficient să se încheie un conflict armat, printr-un acord de pace sau de încetare a focului, ci trebuie să se facă eforturi pentru reconstrucția societății, pe toate planurile, în statul ce a cunoscut astfel de evenimente sociale distructive. În acest sens, au apărut atât concepții noi privind soluționarea crizelor și conflictelor armate, ca de exemplu, concepția numită „abordarea cuprinzătoare”, cât și idei referitoare la reconstrucția post-conflict. Ca urmare, organizațiile ce se implică în soluționarea crizelor și conflictelor își continuă eforturile și în perioada post-conflict acționând pentru reconstrucția societății afectate de conflictul armat, inclusiv în ceea ce privește formarea forțelor armate și de securitate naționale ale statului.

Lecțiile învățate din războiul din Irak și din Afghanistan au întărit convingerea comunității internaționale că soluționarea unui conflict armat nu se încheie odată cu semnarea unui acord de pace sau de încetare a focului, ci se continuă prin reconstrucția post-conflict a statului în care s-a intervenit. Pe de altă parte, aceste lecții au evidențiat necesitatea combinării mijloacelor militare cu cele civile, diplomatice, economice, politice, sociale în procesul soluționării crizelor și conflictelor armate regionale. De asemenea, s-a constatat efectul benefic al implicării populației autohtone, în procesul constituirii noilor instituții ale statului și ale societății civile în perioada post-conflict.

Conflictul din Afghanistan- cronologie, caracteristici

Succintă cronologie a conflictului armat din Afghanistan

Afghanistanul a avut o istorie foarte zbuciumată¹. În timp, regiunea cunoscută astăzi sub numele de Afghanistan a fost ocupată de multe forțe incluzând Imperiul

¹ A se vedea: *Afghanistan une société dans le chaos*, http://www.ritim.org/dossiers_pays/asia/afghanistan/afghanistan_histoire.html

persan, Alexandru cel Mare, Gingis Han, puteri coloniale (Rusia, Marea Britanie), URSS, SUA.

În 1978, printr-o lovitură de stat, Partidul Democratic al Poporului Afgan, sprijinit de URSS, a instalat o guvernare comunistă. Revolta a cuprins toată țara. Numeroși refugiați au ajuns în Pakistan și Iran. În perioada decembrie 1979 - februarie 1989, Armata sovietică s-a luptat cu mudjahidinii (combatanți musulmani ai războiului sfânt), care primeau sprijin financiar și militar de la SUA. Timp de 10 ani acest război a răvășit Afghanistanul.

În perioada 1989-1992, țara a fost condusă de președintele Nadjibullah, sprijinit consistent militar și economic de URSS. În 1992, s-a instalat la conducerea țării un guvern de tranziție care a demisionat în luna aprilie a aceluiași an deschizând calea luptelor interne pentru putere. În 1994, au ajuns la putere talibanii. Războiul civil și haosul au pus stăpânire pe întreaga țară. La 27 septembrie 1996, talibanii preiau controlul capitalei țării, Kabul, și a unei părți din țară. Ei instaurează o relativă pace cu punerea în aplicare a *charia*, o lege islamică severă ce restrânge un mare număr de libertăți. Ei vor să-și realizeze idealul de a construi cel mai pur stat islamic din lume. Pakistanul le este aliat. Osama Ben Laden expulzat din Sudan vine în Afghanistan unde se instalează tabere de pregătire a teroriștilor din Al-Qaida.

În 2001, începe al doilea război din Afghanistan. ONU înăsprește sancțiunile la adresa Kabulului și impune un embargo privind armele destinate talibanilor. Evenimentele se succed: Massud² este ucis într-un atentat; la 11 septembrie 2001 au loc atentatele din SUA; la 7 octombrie 2001 se produce intervenția militară a coaliției internaționale condusă de SUA în Afghanistan, sub mandat ONU. Guvernul talibanilor, în noiembrie se dizolvă iar în decembrie 2001, diferitele facțiuni afgane sub egida ONU semnează un acord privind constituirea unei autorități interimare conduse de liderul pashtun Hamid Karzai. La Kabul se creează o Forță Internațională de Asistență a Securității (FIAS), compusă din 5.000 de oameni.

În 2002, se formează Marele Consiliu Tradițional al șefilor de triburi, Loya Jirga, care trebuie să aleagă președintele interimar și să organizeze instituțiile. De asemenea, se înființează Misiunea de Asistență a Națiunilor Unite în Afghanistan (MANUA) cu misiunea de a coordona reconstrucția post-conflict. Loya Jirga alege în fruntea executivului, în luna mai 2002, pe Hamid Karzai pentru 18 luni.

² Ahmad Shah Massoud a fost comandantul Frontului Unit Islamic și Național pentru Salvarea Afghanistanului, al Jamiat-Islami și șef al Armatei Islamice.

În 2003, SUA anunță încheierea războiului în Afghanistan dar nu și a luptei împotriva terorismului. NATO preia comanda FIAS la Kabul și în nordul și vestul țării.

În 2004, se adoptă de Loya Jirga Constituția ce instituie o guvernare de tip prezidențial, cu regim parlamentar cu două camere. În octombrie 2004, Hamid Karzaï câștigă alegerile prezidențiale cu 55,4% din voturi³. În 2005, partizanii lui Hamid Karzaï câștigă alegerile parlamentare.

Între 2006-2009 coaliția declanșează ofensiva împotriva talibanilor. Războiul continuă și în prezent.

În martie 2009, președintele SUA Obama anunță o nouă strategie în Afghanistan, iar în decembrie acesta vorbește de retragerea forțelor SUA din Afghanistan începând cu iulie 2011.

În prezent, lupta insurgenților cu forțele coaliției militare internaționale continuă.

Evoluția situației politice în Afghanistan este afectată de un număr de factori. Principalul este situația pe frontul luptei împotriva talibanilor, adică războiul ce opune guvernul central sprijinit de coaliția internațională și opoziția reprezentată de mișcarea insurgentă talibană⁴. Acest factor este determinant, atât pentru structurile puterii existente în Afghanistan, cât și pentru societatea afgană în ansamblu, mai ales pentru numeroasele grupuri tribale și etnice și unitățile armate ce operează în provinciile sub comanda seniorilor războiului (les seigneurs de guerre). De circa doi ani, conducătorii țării și forțele de coaliție internațională au ajuns la unele rezultate, dar situația este departe de a fi stabilă.

Starea de spirit a afganilor este în plus afectată de faptul că guvernul central nu a reușit să resusciteze economia, creșterea de o manieră semnificativă a nivelului de viață și reducerea șomajului. Pe de altă parte, nu numai că mișcarea talibană nu a fost distrusă și nici neutralizată, ci se propagă în Pakistan, ceea ce dovedește o simpatie populară crescândă pentru opoziția armată, îndeosebi la pashtuni, care reprezintă până la 40% din populația acestei țări. Un alt factor important al destabilizării este producția și traficul de droguri, din care se finanțează grupurile teroriste în Afghanistan. În 2011, potrivit cifrelor ONU, producția de opiu în Afghanistan a depășit 60%, și suprafața totală a culturilor de mac pentru opiu a crescut cu 7%⁵.

³ *Afghanistan une société dans le chaos*, http://www.ritimo.org/dossiers_pays/ asie/ afghanistan/ afghanistan_histoire.html, p.4.

⁴ Nikolai KOZYREV, *De la situation politique intérieure en Afghanistan*, http://larussie daujourdhui.fr/articles/2012/09/26/de_la_situation_politique_interieure_en_afghanistan_15887.html, p.1.

⁵ Nikolai KOZYREV, *art.cit.*, p.2.

Caracteristici esențiale ale războiului din Afghanistan

Analiza războiului declanșat din 2001 în Afghanistan conduce la următoarele constatări:

- *Conflictul din Afghanistan este unul de tip asimetric.* Este vorba de un război asimetric perfect controlat de talibani formați de în anii de război și de gherilă⁶. În plus, acești combatanți beneficiază de o solidă susținere din partea Pakistanului și a unei părți a populației afgane. Ei știu să ducă lupta nu doar în teren ci și în plan mediatic folosind în acest scop mijloacele moderne de comunicații;

- *Răspunsul la conflictele asimetrice, nu poate fi doar unul militar, ci trebuie să fie concomitent și unul politic.* În prezent, războiul nu-și poate afla justificarea de a fi decât în și prin politică, el nu poate să fie un scop în sine⁷. Dacă războiul este un scop în sine, atunci el nu generează decât ură și frustrare care aduc atingere gravă oricărei tentative de reconstrucție statală și socială. Prin urmare, războiul asimetric rămâne clausewitzian;

- *Modul de soluționare a conflictelor asimetrice trebuie să integreze, de la începutul confruntărilor, un proiect politic* (fondat pe informații culese, analiza situațiilor și pe această bază, cunoașterea realității), ce asociază elitele locale și actori regionali. Elaborarea unor astfel de proiecte politice impune formarea și angajarea unei clase politice și măsura de a o asocia de la începutul angajamentului alături de șefii militari. Această asociere între decidenți, fără relații de subordonare, permite remedierea curenților tactice pentru îndiguirea fenomenelor de terorism și gherilă. Pe de altă parte, proiectul politic trebuie să ofere populației autohtone o viziune clară asupra viitorului țării, imagine diferită de cea prezentă definită prin violență, ură și răzbunare;

- *Elitele locale trebuie să rămână interlocutori privilegiați, cu condiția ca autoritatea lor să fie recunoscută de populație.* Astfel de actori politici solicită o cultură a angajamentului în cadrul teatrelor de operații. Personalul organizațiilor internaționale au în acest domeniu o bogată experiență, dar administrațiile naționale, care dispun de resurse și de voință politică (forțele armate fiind furnizate de state), sunt cel mai adesea absente. În acest sens, se cuvine menționat faptul că forțele NATO prezente din Afghanistan au constituit 26 de echipe provinciale de reconstrucție (*provincial reconstruction teams, PRT*) prin care subliniază implicarea

⁶ *Afghanistan: geopolitique d'un conflit*, http://disciplines.ac-bordeaux.fr/trinome/uploads/rubriques/16/file/AFGHANISTAN_GEOPOLITIQUE_CONFLIT_MME_BERGEY_20101215.pdf, p.13.

⁷ Cyrille CARON, *Guerre asymétrique d'Afghanistan: vers un échec inéluctable?*, http://www.strategicsinternational.com/27_07.pdf, p.16.

lor în activitățile post-conflict de revenire la starea de normalitate a vieții sociale, economice și politice a societății afgane;

- *Angajarea într-o luptă de natură asimetrică astăzi este sinonimă cu eșecul*, nu prin slăbiciunea armatelor moderne, ci prin inadaptarea societăților dezvoltate în ducerea unui război în esență lung și costisitor, atât pe terenul fizic al angajamentului decât pe cel, subiectiv, de informare. În acest context, provocările securitare contemporane trebuie să facă față acțiunilor clandestine bine țintite ale insurgenților prin promovarea unui proiect politic viabil în fiecare situație concretă.

Lecții învățate din războiul din Afghanistan

Maniera în care s-a desfășurat și se desfășoară conflictul armat din Afghanistan probează că s-au produs schimbări semnificative în caracteristicile tradiționale ale războiului⁸.

Aceste schimbări privesc următoarele aspecte:

- *inamicul*. În mod obișnuit, războiul se purta împotriva unei țări în întregul său. Acum, autoritățile operează cu grijă distincția între guvernul format de talibani, de exemplu și poporul afgan. Primul este inamicul, al doilea este prietenul. Această abordare nouă conduce coaliția militară ce acționează în numele comunității internaționale să adopte atitudini și comportamente diferite față de adversarul militar desemnat și față de populația autohtonă. Împotriva primului duce acțiuni de luptă pentru nimicirea sau neutralizarea sa, iar populația este ajutată să depășească mai ușor dificultățile generate de conflictul armat;

- *câștigătorul*. Rezultatul războiului era altădată o chestiune primordială. Atunci se urmărea victoria care desemna câștigătorul războiului și pe cel învins. Într-un război ca cel din Afghanistan, atenția se concentrează pe chestiuni foarte diferite, ca durata ostilităților și numărul de victime;

- *victimele*. Înainte, fiecare parte căuta să producă inamicului cel mai mare număr posibil de victime. Acum, forțele coaliției internaționale în Afghanistan se străduiesc să limiteze pierderile produse adversarului și mai ales populației, în timp ce forțele insurgente nu fac distincție între militarii coaliției și populația autohtonă;

- *plata daunelor după război*. În mod tradițional, victoria însemna ruinarea celui învins. Astăzi, învingătorul sprijină pe cel învins să depășească situația dificilă post-conflict, participând activ și direct la reconstrucția țării. De exemplu, SUA în

⁸ A se vedea Daniel PIPES, *Le nouveau visage de la guerre*, <http://fr.danielpipes.org/8747/nouveau-visage-de-la-guerre>.

Afghanistan sprijină reconstrucția țării în vederea revenirii la starea de normalitate a societății;

• *luptă pentru a ajuta cealaltă parte.* În mod tradițional, fiecare parte lupta pentru propriile interese. Acum lucrurile se petrec altfel. De exemplu, în Afghanistan, coaliția internațională are numele Forța Internațională de Asistență a Securității (FIAS). Aceasta înseamnă o schimbare de atitudine nu și renunțarea sau diminuarea rolului jucat de interesele naționale într-un conflict armat. FIAS numără circa 129.000 oameni din 50 de țări diferite, desfășurate pe întreg teritoriul afgan. Misiunea acestei forțe constă în ajutarea guvernului central afgan să-și extindă autoritatea pe întreg teritoriul țării și să creeze un mediu sigur care trebuie să permită buna funcționare a instituțiilor democratice și statului de drept. Ea vizează să împiedice ca Afghanistanul să redevină un sanctuar pentru teroriști. În plus, FIAS se ocupă în principal de constituirea forțelor de securitate naționale afgane profesioniste, pentru a permite afganilor să-și asume responsabilitatea securității țării lor⁹.

Toate aceste transformări produse în esența conflictelor armate contemporane conduc la regândirea operațiilor de stabilitate în care comunitatea internațională se angajează pentru a asigura stabilitatea și securitatea națională, regională și mondială.

Operația de stabilitate

Conceptul actual de operație de stabilitate

În ultimii ani, multiplicarea operațiilor de menținere a păcii, creșterea mărimii lor, varietatea contextelor, mandatelor și actorilor implicați au făcut să existe o inflație conceptuală ce a amplificat dificultatea alegerii unuia sau a altui concept. Astfel, conceptul *menținerea păcii* cel mai frecvent folosit are o paletă largă de adjective ce-l însoțesc, cum ar fi tradițional, robust sau lărgit.

De aceea definirea acestui concept de o manieră cât mai riguroasă trebuie să aibă în vedere următoarele aspecte¹⁰:

- *cine execută operația.* Astăzi, există o diversitate de actori implicați în operația de menținere a păcii. În acest sens, se pot menționa: Organizația Națiunilor

⁹ *Opérations et missions de l'OTAN*, http://www.nato.int/cps/fr/natolive/topics_52060.htm, capitolul L'OTAN en Afghanistan (consultat în 10.10.2012)

¹⁰ A se vedea: Michel LIEGEOIS, *Opérations de paix*, <http://www.operationspaix.net/80-resources/details-lexique/operations-de-paix.html>, pp.1-2 (consultat în 11.10.2012).

Unite (ONU), Uniunea Europeană (UE), Uniunea Africană (UA), Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO), sau chiar un stat, ori o coaliție internațională;

- *cine mandatează misiunea.* Autoritatea ce mandatează este cea care își asumă responsabilitatea operației și îi conferă legitimitate. De regulă, Consiliul de Securitate al ONU dă mandatul pentru executarea unei operații de menținere a păcii;

- *care sunt modalitățile operaționale.* Astăzi, intervenția nu se mai rezumă la desfășurarea unui cordon de căști albastre între beligeranți, ci apelează la modalități diferite de soluționare a conflictului armat întrucât fiecare are un specific;

- *care sunt modalitățile relaționale cu părțile aflate în conflict.* Primele operații de menținere a păcii ale ONU au fost desfășurate după stabilirea unui acord de încetare a focului cu consimțământul părților aflate în conflict. În cadrul acestui tip de operație, forțele aveau o strictă imparțialitate și foloseau armamentul individual doar pentru legitima apărare. În timp, comportamentul forțelor de intervenție s-a modificat ținând seama de tipul conflictului armat pe care voiau să-l soluționeze. Atitudinea și comportamentul părților aflate în conflict determina comportamentul forțelor de menținere a păcii. La nevoie, acestea puteau să impună sau să restabilească pacea folosind preponderent mijloace militare;

- *la ce stadiu al conflictului operația are loc.* Experiența a dovedit că soluționarea conflictului nu trebuie să se încheie odată cu încetarea focului și cu semnarea unui acord de pace între beligeranți ci se impune să continue până la revenirea societății la starea de normalitate.

Prin urmare, se pare că lipsește un termen suficient de general care să acopere toate aspectele comune și să-l distingă de o intervenție clasică: voința de a preveni, restabili sau consolida pacea. În acest caz, o operație de pace desemnează o intervenție multinațională acoperită de legitimitate internațională, ce vizează prevenirea unui conflict sau restabilirea, menținerea, stabilizarea, consolidarea sau impunerea păcii prin desfășurarea de personal militar, polițienesc sau civil¹¹.

Redefinirea conceptului de operație de stabilitate post-Afghanistan

În mod tradițional, stabilitatea post-conflict viza în principal revenirea statului, ce a cunoscut conflictul armat, la starea de pace. În acest scop, beligeranții semnau un acord de încetare a focului și un acord de pace, iar Căștile albastre ale ONU părăseau țara și se revenea într-o bună măsură la starea de normalitate a funcționării societății.

¹¹ Michel LIEGEOIS, *art.cit.*, p.3.

Acum, conflictele interne sunt mult mai complexe și au o natură dinamică iar forțele militare internaționale de intervenție legitimate de ONU iau locul Căștilor albastre. Misiunile forțelor militare internaționale de intervenție sunt cu mult mai extinse decât în cazul misiunilor clasice de menținere a păcii. De aceea, apreciem că **noul concept de stabilitate post-conflict trebuie să fie multidimensional** spre deosebire de cel folosit anterior care era, de regulă, **unidimensional** (dimensiunea militară era în esență vizată).

În opinia noastră, înainte de a formula o definiție a conceptului de operație de stabilitate post-Afghanistan se cuvine descris post-conflictul.

În primul rând, post-conflictul marchează o ruptură după care, în mod firesc, începe procesul reconstrucției. Acesta este întotdeauna momentul în care un sistem vechi fie dispăre, fie se modifică profund din cauză că dinamicele care au fost în lucru în timpul conflictului lasă un câmp destul de larg deschis unei noi organizări. În acest moment se schițează noile frontiere ale statului, se definesc noile misiuni și moduri de funcționare și aceasta, într-o largă măsură, sub presiunea comunității internaționale. În acest context, reconstrucția are un caracter eminent politic.

În al doilea rând, post-conflictul, concentrează ansamblul de mize actuale ale cooperării și dezvoltării și, prin mediul său constrângător, testează capacitățile structurilor naționale de cooperare și pune în joc puterea de influență a fiecăruia¹². Această influență este relativă, ea se pierde sau se câștigă în raport cu alte influențe. Sprijinit pe conceptul de „putere”, conceptul *influență* nu depinde doar de forța militară, ci se susține pe o multitudine dinamică. Influența privilegiază acțiunile non coercitive și poate fi definită ca fiind „combinarea unui ansamblu de moduri de acțiune, exercitate direct sau indirect, deschis sau nu, vizavi de persoane, colectivități, organizații, state, în vederea dobândirii unui mai bune credibilități, a luării unui ascendent și finalmente orientării deciziilor în sensul dorit”¹³. La originea influenței, se află idei care, mai târziu, vor fi sursa formulării de concepte care, la rândul lor, vor avea vocația declinării în politici ce vor fi propuse sau impuse în locurile de putere și decizie. Influența se exercită în timp, prin intermediul canalelor privilegiate. Ea necesită o voință politică, un cadru organizațional și mijloace.

În al treilea rând, post-conflictul este un spațiu în care se confruntă puterile normative ale statelor și instituțiile financiare internaționale. Aici, se impun concepte ce se transformă în politici, norme și standarde. Și aceste concepte se bucură,

¹² *Les acteurs français dans le post-conflict*, <http://www.ladocumentationfrancaise.fr/rapports-publics/054000665/index.shtml> p. 24.

¹³ *Ibidem*, p. 24.

acum, de o largă difuzare. „Bătălia” pentru influență impune să se organizeze în amont pentru a defini poziționările și a le difuza, promova în principalele locuri în care se concep politicile de cooperare și reconstrucție, adică instituțiile multilaterale¹⁴, în deosebi instituțiile financiare internaționale.

În al patrulea rând, dacă conflictul marchează o ruptură în dinamica evoluției unei societăți și a unui stat, post-conflictul înseamnă reconstrucția, adică o perioadă crucială în care un sistem dispare și face loc unui nou mod de organizare. De la sfârșitul bipolarității, sistemul politic și socio-economic ce se impune, uneori sub presiune externă, este o democrație liberală fondată pe economia de piață în accepția sa anglo-saxonă.

În al cincilea rând, perioada post-conflict pentru actorii multilaterali semnifică reconstrucția care, pentru a avea succes, trebuie să evoluează pozitiv cu un înalt nivel de coordonare și fără competiție pe teren între investitorii internaționali.

În al șaselea rând, pentru ceilalți actori implicați mai mult sau mai puțin, reconstrucția țării aceasta se dezvoltă în circuit închis în cadrul structurilor internaționale care se bucură de reușita lor.

În fine, actorii care nu au reușit să-și facă loc în reconstrucției țării susțin că acest proces avansează fără să atace cauzele structurale ale instabilității și fără a încerca să atenueze fermentii tensiunii. Ei susțin că „adevăratele” probleme ale Afghanistanului rămân nerezolvate cum sunt cele ale eradicării culturii de mac și a producției de droguri sau cea a luptei între șefii de război, consubstanțială persistenței puterilor locale.

De aceea, definirea din perspectivă multidimensională a **conceptului de operație de stabilitate post-Afghanistan** este varianta ce reflectă realitățile procesului complex și dinamic al reconstrucției țării. Succesul reconstrucției țării în perioada post-conflict este dependentă de îndeplinirea simultană a **condițiilor de necesitate și suficiență**.

Dimensiunea militară constituie **condiția de necesitate** pentru ca stabilitatea post-conflict să se materializeze. Axarea doar pe această dimensiune poate conduce, în rândul populației autohtone, la percepția forțelor coaliției internaționale ca fiind forțe de ocupație. Astfel, în timp, pot să apară și să se manifeste, sub diferite forme, sentimente de frustrare, nemulțumire, ură față de forțele militare străine. În Afghanistan, durata foarte mare a conflictului armat, cu

¹⁴ Richard CALLAND, *Acteurs non Etatiques et multilatéraux: examiner les rôles et les responsabilités*, http://www.cartercenter.org/resources/pdfs/peace/americas/briefing_groupe_travail3.pdf

efectele sale semnificativ negative asupra nivelului de trai al populației și al securității individuale a făcut ca insurgența talibană să primească, în timp, sprijin din partea unor segmente importante ale populației afgane. În plus, dimensiunea militară va trebui să fie desfășurată pe *două paliere: unul strict militar*, de supraveghere și control al menținerii păcii în țară, și altul *de formare a forțelor armate și de securitate naționale*. Acestea din urmă, trebuie să-și asume responsabilitatea apărării și securității naționale înainte ca forțele militare din coaliția internațională să părăsească țara.

Pentru ca stabilitatea post-conflict să-și atingă obiectivele propuse trebuie să îndeplinească și **condiția de suficiență**. Aceasta se transpune în practică prin intermediul *dimensiunilor politică, socială și economică* ale conceptului „operația de stabilitate post-Afghanistan”. În acest scop, se impun a fi efectuate o serie de activități.

Mai întâi, trebuie ca liderii militari și politici să-și unească eforturile pentru a oferi împreună un proiect politic privind viitorul țării după încheierea conflictului. Între aceste două categorii de lideri trebuie să se stabilească relații de colaborare și nu de autoritate de tip ierarhic dacă se dorește o evoluție ascendentă a proiectului politic comun. Ambele categorii de lideri trebuie să ia parte, în mod egal, la deciziile privind viitorul țării. Deciziile lor trebuie să aibă susținerea populației țării dacă se vor pune realmente în practică. De aici, necesitatea luării în seamă în proiectul politic propus a lecțiilor reieșite din războiul îndelungat prin care a trecut Afghanistanul.

Apoi, în plan social, proiectele de reconstrucție a instituțiilor statului și de constituire a societății civile trebuie să țină seama de tradiții, de obiceiuri, de religie, de modul de viață agreat de populația țării. Lunga perioadă de război a provocat plecarea unei părți a populației afgane și mai ales a elitei afgane spre țările occidentale. Acum, când situația din Afghanistan tinde să revină la normalitate o mare parte din cei plecați se întorc. Se cuvine subliniat că în Afghanistan coexistă trei tipuri de populație. Cei care au rămas în timpul războiului, cei care s-au refugiat în taberele limitrofe (circa 4,5 milioane)¹⁵ și cei care sunt plecați în Europa și SUA și care revin astăzi diplomați, impregnați cu cultura locului de exil. Importante tensiuni există între aceste componente ale populației care au trăit în ultimii 25 de ani în condiții diferite. Tensiunile sunt întărite prin ierarhia indusă de intervenția comunității internaționale și rolul preponderent pe care ea îl dă afganilor ce revin în țară. Pe de altă parte, exodul rural este foarte important, în ciuda unei puternice reziliențe a

¹⁵ *Les acteurs français dans le "post-conflict"*, <http://www.ladocumentationfrancaise.fr/var/storage/rapports-publics/054000665/0000.pdf>, p.111.

societății agrare afgane. Această mișcare a fost corelată cu întoarcerea refugiaților și expatriaților care au trăit în străinătate în mediul urban.

În același timp, anii de război au provocat fuga elitei în 4 valuri succesive. Fiecare moment al istoriei Afghanistanului a adus o creștere a numărului persoanelor din organismele administrației afgane. În octombrie 2001, la sfârșitul regimului talibanilor, administrația număra 110.000 funcționari. Odată cu venirea NATO, efectivele au crescut mult atingând, sub guvernul Hamid Karzai, cifra de 220.000¹⁶. Administrația centrală de astăzi și guvernul lui Hamid Karzai vor să se opună reformatorilor și tradiționaliștilor:

- reformatorii aparțin fie diasporei americane și europene, fie comunității afgane rămase în țară în timpul anilor de război. Aceștia din urmă au lucrat în anii de război alături de organizațiile neguvernamentale internaționale și sunt integrați populației, ei bucurându-se de o mare legitimitate în raport cu cei reveniți din exil;

- tradiționaliștii, foști șefi de război, au o legitimitate provenită din faptele lor de arme sau din apartenența la o etnie. Ei sunt obstacole în calea reconstrucției țării după modelul conceput de comunitatea internațională și elitele afgane, în sensul care procesul construcției noi societăți afgane este în opoziție cu puterea armelor și banilor, adică împotriva atributelor foștilor lideri locali puternici.

Dacă conflictul marchează o ruptură în dinamica evoluției unei societăți și a unui stat, reconstrucția este o perioadă crucială în timpul căreia se ia act de sfârșitul unui sistem și de crearea unui nou cadru de referință colectiv. Toate domeniile vizate pun direct chestiunea rolului statului, cea a contururilor și misiunilor ce vor fi desemnate și asumate. Acum, puterilor normative ale statelor și instituțiilor multilaterale implicate în soluționarea conflictului sunt dominante. De aceea, acest câmp politic este în parte ocupat, deja cristalizat, politicile propuse fiind gândite și elaborate în instituțiile multilaterale, în amont, cu numeroși ani înainte¹⁷.

Afganii din exil, adesea formați în țările occidentale, joacă un rol important în reconstrucția țării. Înainte de căderea regimului talibanilor, comunitatea internațională a identificat afganii expatriați susceptibili să formeze noua elită guvernamentală și administrativă. Furnizori de fonduri au căutat în personalul lor sau au recrutat afgani susceptibili să-i reprezinte și să facă legătura între instituția multilaterală și structurile afgane. Banca Mondială a folosit această metodă selectând persoanele utile scopului lor. Posturile politice și tehnice în ministere și în guvern au fost date membrilor proveniți din diaspora afgană exilată în țările

¹⁶ Ibidem, p.112.

¹⁷ Cf. *Les acteurs français dans le "post-conflit"*, <http://www.ladocumentationfrancaise.fr/var/storage/rapports-publics/054000665/0000.pdf>, p.116.

occidentale unde aceștia și-au făcut studiile universitare. Posturile importante pe care ei le ocupă astăzi în Afghanistan și legătura puternică creată în timpul exilului cu țara de primire fac din ei vectorii privilegiați ai influenței occidentale. O analiză a pregătirii profesionale a afganilor din exil evidențiază că profesia este semnificativ determinată de țara în care ei s-au format. Competențele dobândite determină, acum, în parte rolul persoanelor provenite din diferite diaspora în perioada post-conflict. De exemplu, Franța a format juriști și medici, Germania ingineri, SUA mai degrabă oameni de afaceri. Toți acești oameni sunt, prin profesiile lor, necesari procesului reconstrucției țării.

Afghanistanul a cunoscut începând cu a1973, un regim socialist care și-a impus de sus reformele progresiste și a atacat cu brutalitate structurile tradiționale ale societății afgane. Acest reformism autoritar, ce a concurat cu stabilirea unui model de stat central puternic, a durat până în 1989. Administrația afgană pare să fi păstrat încă unele trăsături ale acestei epoci.

Astăzi, comunitatea internațională proiectează un model al democrației liberale. În acest sens, reconstrucția Afghanistanului poate fi considerată ca unul din ultimele avataruri ale Războiului Rece. Prin impunerea acestui model și punerea în practică a puterii pro-americane, Vestul are o victorie tardivă asupra imperiului sovietic.

Acțiunea comunității internaționale este mai întâi centrată pe capitală. Astăzi, ea este animată de voința de a extinde efortul reconstrucției țării în diferite provincii. Dar în afară de Kabul și marile centre urbane, procesul pare să nu aibă nici un sens pentru afgani. Într-adevăr, apare o distorsiune între o democrație occidentală - promovată de comunitatea internațională și o diaspora educată revenită în țară - și absența corelativă a valorizării în spațiul politic tradițional afgan care se situează mai curând la nivelul adunărilor locale (Choura).

Tendința forțelor de intervenție de a impune modelul occidental de organizare socială și politică apreciem că este sortită eșecului, ea venind în contradicție cu tradițiile, cu religia dominantă, cu forma de organizare socială tradițională. Dacă se dorește introducerea statului de drept, asigurarea respectării drepturilor generale ale omului și promovarea valorilor fundamentale occidentale în perioada post-conflict aceasta se poate face în timp, prin măsuri graduale, însușite și acceptate treptat de elita politică a țării care, apoi să le implementeze în viața cotidiană a societății.

În fine, stabilitatea post-conflict devine realitate dacă economia țării este pusă în funcțiune și produce bunuri și servicii, prin care nivelul de trai al populației cunoaște treptat o creștere. În acest scop, trebuie create condiții propice atragerii

investitorilor strategici în procesul reconstrucției economice a societății ce a ieșit dintr-un conflict armat. De asemenea, instituțiile financiare internaționale (FMI, Banca Mondială, de exemplu) trebuie să se implice mult mai mult decât până acum în reconstrucția economico-socială a țării. Principalele sectoare de activitate angajate la începutul anului 2002 – educație, agricultură/ajutor alimentar, sănătate și sprijinul reformei statului și a societății civile – au făcut obiectul realizărilor concrete vizibile. Obiectivul principal al acțiunii comunității internaționale a fost întărirea statului și a instituțiilor afgane. În acest scop, îndeosebi în domeniile amintite au fost organizate și puse în practică diferite programe de sprijinirea reformării și dezvoltării lor¹⁸. Desigur, aceste sectoare sunt importante în economia țării și în acceptarea unui model sau altul de organizare politică și socială a societății în perioada post-conflict dar, la fel, trebuie să fie întreaga economie care să ducă în timp la statuarea statului de drept și a unui nivel de trai al populației decent.

În esență, operația de stabilitate post-Afghanistan desemnează ansamblul activităților realizate de către actori statali și nonstatali sub mandat ONU, în vederea soluționării unui conflict armat și revenirea statului și societății afgan la normalitate, prin derularea unui amplu proces de reconstrucție după modelul propus de comunitatea internațională.

Concluzii

Operații de stabilitate, prin care se declanșează procesul de reconstrucție a statului și societății ce au cunoscut un conflict armat intern, s-au desfășurat și se vor desfășura și în viitor sub mandatul comunității internaționale. Aceasta din urmă, îndeosebi după sfârșitul bipolarității, a adoptat o atitudine activă în materie de soluționare a conflictelor armate interne și interstatale mandatând diferite state, grupuri de state și organizații regionale și internaționale să participe direct la gestionarea crizelor și conflictelor armate din diferite regiuni ale lumii.

Conflictele armate de după 1990, dar mai ales războaiele din Irak și Afghanistan, au obligat actorii statali și nonstatali, ce și-au asumat responsabilitatea gestionării crizelor și conflictelor, să tragă o serie de învățăminte în materie de reconstrucție a statului și societății ce au ieșit dintr-un conflict devastator.

¹⁸ A se vedea: *Les acteurs français dans le "post-conflit"*, <http://www.ladocumentationfrancaise.fr/var/storage/rapports-publics/054000665/0000.pdf>, pp.120-122.

Reconstrucția este un proces ce are loc sub mandat ONU, iar actorii implicați pun în cadrul oferit în practică un model de organizare politică, socială și economică propus de comunitatea internațională. Modelul reconstrucție Afghanistanului este cel al democrației occidentale. Totuși, reușita acestui proces depinde de luarea în calcul și a voinței populației autohtone, de proiectul politic propus elita militară și politică națională, de gradul de implicare a instituțiilor multilaterale mondiale.

Conceptul de operație de stabilitate post-Afghanistan ilustrează învățămintele pe care comunitatea internațională le-a tras din războiul ce a devastat această țară și capacitatea acestui concept de a da dimensiunile reale ale reconstrucției țării pentru revenirea sa la normalitate.

BIBLIOGRAFIE

- Afghanistan une société dans le chaos, http://www.ritimo.org/dossiers_pays/asiel/afghanistan/afghanistan_histoire.html
- Afghanistan: geopolitique d'un conflit, http://disciplines.ac-bordeaux.fr/trinome/uploads/rubriques/16/file/AFGHANISTAN_GEOPOLITIQUE_CONFLIT_MME_BERGEY_20101215.pdf
- CALLAND Richard, *Acteurs non Etatiques et multilatéraux: examiner les rôles et les responsabilités*, http://www.cartercenter.org/resources/pdfs/peace/americas/briefing_groupe_travail3.pdf
- CARON Cyrille, *Guerre asymétrique d'Afghanistan: vers un échec inéluctable?*, http://www.strategicsinternational.com/27_07.pdf
- KOZYREV Nikolaï, *De la situation politique intérieure en Afghanistan*, http://larussiedaujourd'hui.fr/articles/2012/09/26/de_la_situation_politique_interieure_en_afghanistan_15887.html
- LIEGEOIS Michel, *Opérations de paix*, <http://www.operationspaix.net/80-resources/details-lexique/operations-de-paix.html>,

Les acteurs français dans le "post-conflit", [http:// www.ladocumentationfrancaise.fr/rapportspublics/054000665/index.shtml](http://www.ladocumentationfrancaise.fr/rapportspublics/054000665/index.shtml),

PIPES Daniel, *Le nouveau visage de la guerre*, <http://fr.danielpipes.org/8747/nouveau-visage-de-la-guerre>, Opérations et missions de l'OTAN, http://www.nato.int/cps/fr/natolive/topics_52060.htm,

ACTORI STATALI ȘI NON-STATALI ÎN ERA GLOBALIZĂRII

*Lector univ. dr. Iulian LĂZĂRESCU**

Începutul secolului al XXI-lea coincide cu începutul unei noi ere în politica internațională, rolul central fiind jucat de economie și securitate. Actualul mediu internațional de securitate este marcat de transformări profunde în principalele domenii ale existenței sociale. Scopul acestui studiu este de a realiza o scurtă analiză a principalilor actori statali și non-statali activi în domeniul politicii internaționale pentru a putea avea o mai bună imagine asupra rolului lor, importanței, precum și a evoluției în viitor.

The beginning of the 21st century coincides with the start of a new era in international politics, the central role being played by economy and security. The current international security environment is marked by profound transformations in the main field of social existence. The purpose of this study is to conduct a brief analysis on the main statal and non-statal actors active in the field of international politics, in order to have a better understanding of their role, importance and evolution.

Începutul secolului XXI coincide cu cel al unei noi ere în politica internațională, în evoluția viitoare a lumii și în noua ordine mondială, locul central fiind ocupat de economie și securitate.

Mediul actual de securitate este marcat de modificări profunde în principalele domenii ale existenței sociale. Războiul Rece s-a sfârșit, în anii 1990-1991, URSS și Iugoslavia s-au dezmembrat, NATO și UE s-au extins spre est, în direcția bazinului Mării Negre, Caucazului și Orientului Apropiat (între Marea Baltică și Marea Neagră), UE accede spre statutul de actor mondial, la rivalitate cu SUA, Federația Rusă și-a redus influența politică și militară, China și India aspiră la rangul de „superputeri politico-economice”, SUA rămân încă singura „hiperputere”, globalizarea înregistrează progrese notabile (cooperare/concurență internațională), armele devin tot mai puternice și „inteligente”, se amplifică revoluțiile în știință etc. Societățile tradiționale preindustriale, economiile naționale și regionale, mentalitățile

* Academia Națională de Informații “Mihai Viteazul”; e-mail: iulian.lazarescu@yahoo.com

și comportamentele sociale se remodelează, „civilizațiile se întrepătrund și se confruntă”, totul părănd să se miște spre „statul global”¹.

Vechi actori își reduc ponderea sau dispar de pe scena internațională; alți actori de tip statal, sisteme integrate economico-politice și militare, corporații și ONG-uri transnaționale, organizații regionale, continentale și globale își dispută și își împart „prima scenă a lumii”. La începutul mileniului III este foarte clar că o nouă lume se naște, chiar dacă, într-un fel, cel puțin „trei lumi” continuă să coexiste².

Vulnerabilitățile lumii contemporane se asociază cu resursele materiale existente, condițiile de mediu, cu multiple ipostaze ale naturii și comportamentului actorilor statali și nonstatali. Cât privește amenințările, acestea sunt legate de consecințele negative ale globalizării economiei, soldate cu sărăcirea a milioane de oameni, de proliferarea armelor de distrugere în masă, de terorismul internațional la care se adaugă rețelele crimei organizate care amenință stabilitatea mondială, precum și conflictele locale și interne, inter-religioase și interetnice³.

Mediul de securitate al secolului XXI este caracterizat de transformări substanțiale, care necesită adaptarea criteriilor clasice de analiză a securității internaționale. Noile provocări la adresa securității, generate de suprapunerea unor fenomene precum globalizarea și fragmentarea, se adaugă unor forme clasice de riscuri și vulnerabilități regionale. Se mențin focare de tensiune tradiționale, dar modul lor de dezvoltare este influențat în mod intrinsec de apariția unor riscuri neconvenționale și transfrontaliere, precum terorismul, crima organizată și proliferarea armelor de distrugere în masă⁴.

Unele grupuri de state au intrat într-o etapă post-industrială de dezvoltare, în vreme ce altele se află într-o perioadă de tranziție politică și economică spre modernitate. În anumite regiuni a crescut numărul „societăților fragile” și, implicit, inabilitatea acestora de a controla evoluțiile de pe teritoriile naționale proprii⁵.

Abordarea riscurilor neconvenționale după încheierea antagonismului bipolar impune necesitatea unor noi tipuri de solidaritate internațională. Transformările profunde ale începutului de secol se află într-o relație de proporționalitate directă atât cu creșterea rolului comunității internaționale în prevenirea conflictelor, managementul și soluționarea crizelor cât și cu extinderea geografică a procesului de democratizare⁶.

¹ http://www.generatiaeuropeana.ro/home/article/ro/intro/eseuri/geopolitica_siguranta/securitate_prin_ultima_accesare 01.03.2011.

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*.

⁴ Teodor FRUNZETTI, „Dinamici globale și actori non-statali”, *Lumea militară*, nr. 3, 2005, disponibil la <http://www.lumeamilitara.ro/index.php?mod=articol&idart=30&numar=3/2005§iune=Mondo%20militare>, ultima accesare 23.04.2011.

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Ibidem*.

Evoluțiile post - 11 septembrie 2001 au accentuat faptul că abordarea securității prin prisma strictă a factorului militar nu este suficientă. Condiția *sine qua non* pentru un management cooperativ al securității nu este reprezentată doar de reformele instituționale, ci și de principiile indivizibilității securității, transparenței și angajamentului global și regional al comunității internaționale⁷.

Principalele procese generatoare de securitate în plan continental sunt lărgirea NATO și a Uniunii Europene. La acestea se adaugă dezvoltarea formelor de cooperare subregională, precum și tendințele de dezvoltare a unor sisteme de management al crizelor, prin coordonarea organizațiilor cu responsabilități în domeniu (ONU; NATO; UE; OSCE). De asemenea, în noul context de securitate, adaptarea și transformarea NATO va conduce la configurarea unor noi parteneriate și forme de cooperare, precum și la crearea unor instrumente specifice de contracarare a riscurilor neconvenționale⁸.

Se observă o serie de tendințe de *globalizare a securității* prin mecanismele de implicare militară a SUA, a coalițiilor, precum și a NATO în diferite regiuni ale lumii. Aceste evoluții ale măsurilor de securitate se dezvoltă pe două dimensiuni principale, respectiv una *reactivă* (prin declanșarea/angajarea în intervenții militare împotriva unor state generatoare de riscuri – Afganistan, Irak) și pe o dimensiune relativ nouă, *anticipativă și preventivă*, legată de abordarea într-o manieră extinsă a surselor de risc, prin lansarea unor formule de parteneriat în flancul sudic al NATO, în Orientul Mijlociu, Caucaz și Asia Centrală. Pe aceste două dimensiuni, globalizarea a permis inclusiv apariția după războiul rece a unor strategii globale și modificări fundamentale ale politicilor tradiționale ale unor state din America Latină (Argentina) și Asia (Japonia), prin participarea la coaliția direcționată de SUA⁹.

Actorii sistemului internațional

Pentru a identifica modul în care se comportă actorii statali și non-statali ai sistemului internațional, trebuie să ținem cont de un anumit criteriu. Cel mai reprezentativ este puterea de care dispune statul respectiv în relațiile internaționale, concept care va fi discutat în cele ce urmează.

Deci, competiția pentru putere, de orice fel ar fi ea, reprezintă în viziunea teoreticienilor, principalul fundament al politicii internaționale care duce inevitabil la tensiuni, crize și conflicte între actorii acestei scene dinamice. În lumea de azi se manifestă, poate mai pregnant ca niciodată, două tendințe. Pe de-o parte, tendința unor mari actori ai scenei internaționale de a-și exercita puterea în plan zonal, regional sau mondial, iar pe de altă parte, jocurile de putere marcate de eforturile unor state de a ieși din sfera de influență a unor puteri și de a se re poziționa în alte

⁷ *Ibidem.*

⁸ *Ibidem.*

⁹ *Ibidem.*

formule. În cadrul acestora din urmă, apreciind că pot să-și apere și să-și promoveze mai direct și mai eficient propriile interese¹⁰.

Actorii statali

Statele au tipuri specifice de comportament pe arena internațională. Teoreticienii descriu statul ca pe un vehicul pentru securitate și ca pe un instrument al bunăstării. Locul și comportamentele statelor în sistemul internațional se stabilesc, în general, în raport cu puterea lor dar și cu funcțiile îndeplinite în sistem. Referitor la conceptul de putere, literatura de specialitate ne oferă o multitudine de accepțiuni ale acestuia. În contextul relațiilor internaționale și al diplomației, conceptul de putere semnifică abilitatea unui stat de a influența sau a controla alte state. Statele care au o astfel de abilitate sunt numite puteri, puteri de mijloc, puteri regionale, mari puteri, superputeri sau hiperputeri. Henry Kissinger definește puterea ca fiind „capacitatea unei entități de a-și impune voința asupra alteia sau de a rezista presiunii exercitate de altă entitate”¹¹.

Se poate afirma că puterea este o relație asimetrică între indivizi, grupuri, organizații, state etc., iar exercitarea ei este strâns legată de intențiile, nevoile, valorile sau interesele acestora, precum și de distribuția inegală a resurselor. Astfel, pentru a putea determina și compara puterea statelor, analiștii politici utilizează frecvent ierarhizarea în funcție de potențialul de putere, care derivă din mai multe surse: geografică, demografică, economică, militară, cultural-religioasă etc.¹².

Mai nou, cercetătorii americani au revenit la folosirea conceptului de putere națională (economică, militară, tehnologică, culturală, instituțională etc.). Totodată, se utilizează și conceptele de putere soft (soft power) și putere hard (hard power). Categoria „soft” vizează surse culturale sau imagologice și se manifestă prin persuasiunea sau atragerea celui mai slab către un anumit model. Categoria „hard” are în centru mijloacele militare și economice care contribuie la impunerea voinței unui actor asupra altui actor. Adeseori, cele două forme ale puterii se combină¹³.

O preocupare constantă a teoreticienilor și analiștilor de securitate se referă la puterea militară, bază a puterilor regionale și globale. În principiu, puterea militară este capacitatea de acțiune armată a unui stat, asigurată de potențialul său miliar (buget, personal, infrastructură, armament, logistică, industria de apărare și instituțiile de cercetare-dezvoltare de profil)¹⁴.

¹⁰ Constantin BĂHNĂREANU, *Resurse energetice, crize, conflicte*, București, Editura Militară, 2008, p.37.

¹¹ Henry KISSINGER, *Problems of National Strategy. A Book of Readings*, ed.V, 1971, p.3.

¹² M. ORZEAȚĂ, *Securitatea și continua transformare în secolul XXI. Eseuri*, București, Editura Militară, 2004, p.38.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ *Ibidem*.

Între indicatorii puterii militare pot fi amintiți: nivelul de instruire a personalului; timpul de reacție la solicitări; capacitatea de proiecție și susținere a forțelor în diferite teatre de operații, inclusiv în afara frontierelor naționale; nivelul de descurajare pe care-l produce; rezultatul analizei comparate între mijloacele de luptă din înzestrarea proprie și cele mai importante la nivel mondial¹⁵.

Sintetizând, putem susține că puterea înseamnă resurse, strategii și rezultate. De pildă, puterea politică se măsoară și prin influența internațională pe care o exercită un stat. Puterea economică echivalează cu furnizarea de bunăstare. Puterea comercială derivă din cea economică și constă în rata de participare la comerțul mondial. Puterea societală se referă la capacitatea societății de a elabora modele de gândire și modele de organizare socială, adaptate la constrângerile interne și internațional¹⁶.

Trebuie remarcat că presiunea internațională ca și puterea nu se distribuie uniform. „Cu cât o țară este mai mare, mai importantă sau cu cât deține o poziție strategică mai relevantă, cu atât constrângerile internaționale sunt mai puternice. Marile puteri și statele localizate strategic sunt „condamnate“ să proiecteze mai multă putere în sistemul internațional decât celelalte și să producă astfel mai multă securitate decât consumă. Statele pivot (Turcia, Israel, Polonia, România, Coreea de Sud, Gibraltar-Marea Britanie, Taiwan, Pakistan, Panama, printre altele) joacă un rol important în securitatea internațională, grație localizării lor strategice¹⁷.

Revenind la conceptul de putere, subliniem necesitatea abordării multilaterale a acestuia, pe toate dimensiunile sale de manifestare: umană, politică, economică, culturală, tehnologico-informațională și militară.

De remarcat faptul că în prezent, nici un stat nu deține supremația deplină sau măcar la majoritatea acestor indicatori, cu toate că SUA se află pe prima poziție.

Așadar, după sfârșitul perioadei de confruntare bipolară, avem de-a face cu: o singură superputere – SUA, o putere în relativă revenire – Federația Rusă și puteri în creștere – China și India. Toate dispun de arma nucleară și dezvoltă programe spațiale. Pe de altă parte, liderii vest-europeni consideră UE drept „cea mai mare putere civilă a lumii“. Trebuie să subliniem, însă, că puterile statelor se intercondiționează și se completează reciproc, iar efectele lor în viața internațională sunt cumulative.

Actorii supra-statali

Organizația Națiunilor Unite (ONU)

Principala menire a Organizației Națiunilor Unite, înființată la 26 iunie 1945 (efectivă la 24 octombrie 1945) este, de peste 60 de ani, menținerea păcii și securității internaționale, precum și promovarea cooperării economice, sociale,

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ Sava, N. Ionel, *Studii de securitate*, București, Centrul Român de Studii Regionale, 2005, p.166;

¹⁷ *Ibidem*.

culturale și umanitare. De la bun început, ONU a devenit unicul moderator la nivel global al disputelor ce s-ar fi putut transforma în conflicte și singurul actor internațional cu cel mai important cuvânt în restabilirea păcii în zonele de conflict. Organizația se ghidează după principiul pacea și securitatea internaționale durabile sunt posibile numai dacă este asigurată bunăstarea economică și socială a oamenilor din toată lumea, ceea ce face ca una dintre cele mai importante coordonate ale activității sale să fie susținerea dezvoltării economice și sociale a statelor lumii¹⁸.

În anii Războiului Rece, organizația a avut contribuții remarcabile la împiedicarea unei confruntări distrugătoare între blocuri și a asigurat un cadru instituțional de negociere. După 1990, ONU s-a văzut confruntată cu noile provocări ale epocii: terorismul internațional, conflictele interetnice și inter-religioase, accentuarea decalajelor economice, proliferarea armelor de distrugere în masă și a crimei organizate. În acest context, organizația a fost relativ depășită de conflictele din fosta Iugoslavie, spațiul ex-sovietic sau din zona Golfului Persic. În ultima perioadă, organizația s-a angajat în realizarea unor profunde transformări de structură, de la remodelarea Consiliului de Securitate, până la rediscutarea raporturilor dintre acesta și Adunarea Generală¹⁹.

Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO)

Prin Tratatul Atlanticului de Nord a fost creată la 4 aprilie 1949 o asocieră de state suverane, o alianță de apărare colectivă. NATO, construită pe baza acestui Tratat, este o organizație interguvernamentală ai cărei membrii își păstrează integral suveranitatea și independența și care oferă un forum de consultare asupra problemelor politice și militare, dar și non-militare ce pot afecta securitatea statelor membre. NATO este o alianță politică și de apărare, astfel încât capacitatea sa de apărare are drept scop descurajarea agresiunii sau oricărei alte forme de presiune, iar dispozitivul său militar se bazează pe principiul că țările membre trebuie să mențină colectiv o apărare adecvată pentru descurajarea agresiunii și pentru a-și păstra integritatea teritorială și a restabili pacea. Prin realizarea politicii de securitate și de păstrare a ordinii la nivel internațional, au fost stabilite următoarele mijloace principale: menținerea unui potențial militar suficient pentru a preveni războiul și pentru a asigura o apărare eficientă; o capacitate globală de a gestiona crizele care pun în pericol securitatea membrilor Alianței; promovarea activă a dialogului cu alte

¹⁸ C. BĂHNĂREANU, *op.cit.*, p.55.

¹⁹ *Ibidem*.

țări; o înțelegere a securității europene în termenii cooperării, mai ales în domeniul controlului armamentelor și al dezarmării²⁰.

Valențele globale de securitate ale NATO sunt date, în principal, de: locul și rolul esențial în noua structură globală de securitate; amploarea spațială și demografică; conceptul strategic și misiunile adoptate la București; remodelarea sa ca o instituție de securitate prin cooperare; capacitatea reală de obținere și de menținere a echilibrului mondial; extinderea competențelor și mecanismelor de securitate comunitare; sporirea capacității de proiecție planetară a forțelor, a celei operaționale, logistice și de susținere în teatru; lupta sa cu terorismul internațional și proliferarea armelor de distrugere în masă; redefinirea relațiilor cu Federația Rusă; întâietatea tehnică și tehnologică militară; adaptarea perfectă la evoluțiile mediului de securitate; adecvarea deplină a răspunsurilor sale la noile amenințări; atragerea partenerilor la acțiuni în sprijinul păcii²¹.

„NATO a devenit mai mult decât o simplă alianță politică și militară, extinzându-și rolul și afirmându-se și ca o organizație de securitate regională, încercând să asigure securitatea și în zona statelor care nu sunt membre ale Alianței, prin operațiuni de menținere a păcii și răspuns la crize, cât și prin sprijinirea acordării de ajutor umanitar”²².

Uniunea Europeană (UE)

Uniunea Europeană este o uniune de state caracterizate prin grade diferite de integrare. Obiectivul său îl constituie realizarea unei uniuni din ce în ce mai strânse între membrii săi, prin dezvoltarea cooperării funcționale între state în domenii variate, începând cu realizarea, în 1951, a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului până la semnarea, la sfârșitul anului 2007, a Tratatului de Reformă de la Lisabona.

Una dintre cele mai controversate teme din domeniul relațiilor internaționale constă în definirea și clarificarea naturii și rolului UE pe scena internațională²³.

Tratatul de la Lisabona pune la dispoziția Uniunii cadrul legal și instrumentele juridice necesare pentru a face față provocărilor viitoare. Reformele propuse de acest tratat pot fi sintetizate, astfel:

- acordarea statutului juridic obligatoriu Cartei Drepturilor Fundamentale prin introducerea acesteia în Dreptul Primar European;

²⁰ N. DOLGHIN, M. DINU, V. POPA, *NATO între certitudini și așteptări*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2004, p.8.

²¹ *Ibidem*.

²² D. VĂTĂMAN, *Organizații europene și euroatlantice*, Editura Lumina Lex, București, 2008, p.137.

²³ C. BĂHNĂREANU, *op.cit.*, p.57.

- extinderea domeniilor în care deciziile se adoptă de către Consiliul cu majoritate calificată (în loc de unanimitate, fie prin aplicarea majorității calificate în domenii care în prezent sunt supuse votului unanim (azilul, migrația, EUROPOL, EUROJUST, controlul la frontiere, inițiativele înaltului Reprezentant pentru PESC);

- menținerea inovațiilor în materie de politică externă și de securitate comună din Tratatul Constituțional, precum și în cea de apărare, prin preluarea majorității prevederilor în acest domeniu;

- includerea unei clauze de solidaritate între statele membre pentru o serie de amenințări, precum terorism, catastrofe de origine umană sau naturală, ori dificultăți în domeniul energetic;

- Tratatul conferă un cadru legal stabilirii de relații privilegiate între Uniune și statele din vecinătate;

- acordarea personalității juridice internaționale unice Uniunii Europene, aspect care va permite o coerență și vizibilitate crescute a acesteia pe scena internațională, prin capacitatea de reprezentare sau de a deveni membru al unei organizații internaționale²⁴.

Personalitatea juridică internațională va întări puterea de negociere a Uniunii, determinând-o să fie mai eficientă pe plan mondial și un partener mai vizibil pentru țările terțe și organizațiile internaționale.

Uniunea își propune, conform Strategiei de Securitate Europeană, să acționeze la scară globală și militează pentru formarea unei „ordini multilaterale eficiente”, fără a exclude acțiunile preventive. UE trebuie să fie mai activă, să-și dezvolte forțe rapide și flexibile, iar resursele strategice trebuie combinate și puse în comun. Se face referire și la un spectru mai larg de misiuni, inclusiv la operații de dezarmare, asistență în combaterea terorismului și reformă a sistemului de securitate. Relația transatlantică este considerată un element fundamental și de neînlocuit, iar NATO, drept o expresie importantă a acesteia. Proiectul apărării europene nu a evoluat spre o alternativă credibilă la securitatea furnizată de NATO, ci își demonstrează mai mult caracterul complementar²⁵.

Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE)

Procesul multilateral declanșat de Conferința de la Helsinki, a condus, în cele din urmă, la constituirea OSCE, concepută ca o organizație regională interguvernamentală. OSCE este cea mai cuprinzătoare organizație de securitate de tip regional și singura organizație din Europa considerată un acord regional în

²⁴ D. VĂTĂMAN, I. DAVID, *România și Uniunea Europeană. Istorie și actualitate*, Editura Pro Universitaria, București, 2008, p.56.

²⁵ C. BĂHNĂREANU, *op.cit.*, p.59.

sensul enunțat de Carta ONU (capitolul VIII, Acorduri Regionale, art.52-54). În prezent, OSCE cuprinde 56 de state membre aparținând spațiului euroatlantic care se întinde de la Vancouver (Canada) până la Vladivostok (Rusia), incluzând toate statele europene, SUA, Canada și toate republicile din fosta Uniune Sovietică, formând astfel cea mai mare organizație regională din lume²⁶.

OSCE este un instrument primar pentru alerta timpurie, prevenirea conflictelor, managementul crizelor și reabilitarea post-conflict în aria sa de activitate. Activitatea OSCE presupune trei dimensiuni ale securității: dimensiunea politico-militară; dimensiunea economică și de mediu; dimensiunea umană²⁷.

Prioritățile pe care OSCE și le-a stabilit vizează: consolidarea valorilor comune a statelor membre și sprijinirea acestora în edificarea unor societăți democratice, civile, bazate pe statul de drept; prevenirea conflictelor locale, restaurarea stabilității și păcii în zone de tensiune; eliminarea deficitului de securitate și evitarea creării unor noi sciziuni politice, economice sau sociale prin promovarea unui sistem de securitate prin cooperare. Misiunile OSCE au fost create în acest sens ca mecanisme de diplomatie preventivă necesare implicării directe și operative, pe teren, a instituției pan-europene²⁸.

Alți actori non-statali semnificativi ai sistemului internațional sunt: Comunitatea Statelor Independente, Organizația de Cooperare de la Shanghai, Liga Arabă, Organizația Conferinței Islamice, Cooperarea Economică Asia-Pacific, Uniunea Africană, Organizația Statelor Americane, marile corporații internaționale, alianțele unor ONG-uri cu acoperire mondială, structurile internaționale ale unor religii etc.²⁹.

Organizații neguvernamentale

Începând cu ultima decadă a secolului XX, pe scena relațiilor internaționale s-a conturat o nouă categorie de actori transnaționali, anume organizațiile neguvernamentale (ex.: Freedom House – SUA, Médecins sans Frontières – Franța) și organizațiile neguvernamentale internaționale (ex.: Amnesty International, Greenpeace, Human Rights Watch). Factorii care au condus și continuă să contribuie la dezvoltarea acestei tendințe sunt de ordin politico-diplomatic (reprezentarea ONG-urilor în cadrul ONU), academic (dezbateri privind conceptul de

²⁶ Ion DAVID, "Actorii sistemului internațional și puterea la începutul secolului al XXI-lea", *Analele Societății Române pentru Promovarea Științei, Educației și Culturii*, vol. 1, nr. 1, 2010, p. 17.

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ *Ibidem*.

societate civilă globală, ai cărei agenți principali sunt ONG-urile) și tehnic (Internet, sistemele de comunicații ce favorizează răspândirea rapidă a informației)³⁰.

Atât la nivel național, cât și internațional, ONG-urile militează pentru scopuri bine determinate, urmărind să influențeze indirect deciziile actorilor statali sau ale organizațiilor internaționale, prin manifestații, mass-media, cooptarea unor lideri politici, formatori de opinie sau factori decizionali la propria cauză. Mai mult, sunt implicate într-o serie de procese și politici care se derulează pe scena internațională, interacționând cu state sau diverse organizații internaționale: culeg informații privind violarea drepturilor omului, oferă expertiză și date în procesele de negociere a tratatelor privind mediul înconjurător, susțin diverse proiecte umanitare în cazul conflictelor/dezastrelor naturale sau participă la procesele de promovare și consolidare a principiilor și valorilor democratice³¹.

Minorități etnice (religioase)

Pe fondul unui mediu economic nefavorabil și a proliferării criminalității internaționale și transfrontaliere, cel mai adesea, printre factorii determinanți ai conflictelor se regăsesc: existența unor pretenții teritoriale reciproce, atât din partea statelor, cât și a unor actori non-statali; clivajele etnice/religioase; balanțele locale specifice de forțe și posibilitatea exercitării de presiuni din exterior asupra părților; scopurile și ambițiile liderilor; accesul actorilor – statali și non-statali la echipamente militare³².

Un rol din ce în ce mai important în determinarea cursurilor de acțiune a grupurilor minoritare îl are și implicarea sau neimplicarea factorilor externi (organizațiile de securitate). Mai mult, în lupta pentru auto-determinare a minorităților etnice și religioase, există situații în care acestea aplică în continuare un dublu standard, care permite minorităților devenite majorități să nege altor grupuri drepturile similare cu cele care le-au legitimat cererile³³.

Organizațiile teroriste

Tacticile câmpului de luptă se află într-un proces de diversificare, concretizat de creșterea numărului organizațiilor teroriste, a statelor vizate și de amplificarea violenței tehnicilor utilizate. Astfel se observă reorientarea grupărilor teroriste de la

³⁰ Teodor FRUNZETTI, *op.cit.*, ultima accesare 23.05.2011.

³¹ Ion DAVID, *op.cit.*, pp.18-19.

³² *Ibidem.*

³³ *Ibidem.*

țintele guvernamentale, diplomatice și militare către așa numitele „ținte ușoare” (trenuri, sinagogi, hoteluri, sedii de bănci), importante în special pentru că au o puternică încărcătură simbolică și asigură provocarea unui număr semnificativ de victime. Astfel de acțiuni au obiectivul de a determina presiuni din partea opiniei publice naționale asupra factorilor decizionali în sensul acceptării cererilor rebelilor³⁴.

Teroriștii și alte grupări armate și-au perfecționat o manieră sofisticată de exploatare a așa numitelor „zone gri”, în care guvernele dispun de o autoritate scăzută, în care se găsesc importante cantități de armament, populație săracă, preponderent musulmană, corupția este răspândită, iar principiile statului de drept sunt ca și inexistente (Africa de Vest, Afganistan, Sudan, Pakistan). Pentru Al-Qaeda și alte organizații teroriste, „zonele gri” reprezintă adevărate „paradisuri” pentru finanțarea activităților lor, considerând că serviciile de informații occidentale nu dispun de capacitatea, resursele sau interesul de a le urmări acțiunile în astfel de regiuni³⁵.

Concluzii

Noua paradigmă de securitate cuprinde probleme ca sărăcia, migrația, traficul de armament, droguri și persoane, riscuri de mediu, amenințări economice sau politice, epuizarea resurselor energetice, creșterea demografică și respectarea drepturilor omului, crima organizată, terorismul și, nu în ultimul rând, conflictele armate. Globalizarea securității presupune un „răspuns global” nu numai la riscuri și amenințări, ci și la cerințele de gestionare a acestora, de monitorizare și reducere a vulnerabilităților. Este necesară concentrarea pe realizarea unor mecanisme funcționale de securitate națională și internațională. De asemenea, se urmărește analiza problemelor de importanță globală și regională în comparație cu evenimentele din regiunea considerată obiect de studiu și din arealele adiacente. Securitatea nu mai este doar militară, este globală și trebuie să ia în considerare toate tipurile de amenințări, inclusiv cele la adresa mediului înconjurător sau rezultate din discriminări. Strategiile preventive credibile de securitate necesită noi standarde de securitate, în cadrul unor sisteme de securitate capabile să furnizeze avertismente timpurii și să dispună de capacități și disponibilități ridicate la nivel național și internațional. Lărgirea spectrului de riscuri neconvenționale, cu caracter transnațional, diversificarea tipologiei crizelor și a conflictelor generează provocări multiple care necesită reacții multidirecționale, bazate pe mobilitate, oportunitate, diversitate, coerență și complementaritate.

³⁴ *Ibidem.*

³⁵ *Ibidem.*

BIBLIOGRAFIE

- BĂHNĂREANU, Constantin, *Resurse energetice, crize, conflicte*, București, Editura Militară, 2008.
- DAVID, Ion, „Actorii sistemului internațional și puterea la începutul secolului al XXI-lea”, *Analele Societății Române pentru Promovarea Științei, Educației și Culturii*, vol. 1, nr. 1, 2010.
- DOLGHIN, Nicolae, Dinu, Marin, Popa, Vasile, *NATO între certitudini și așteptări*, București, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 2004.
- KISSINGER, Henry, *Problems of National Strategy. A Book of Readings*, ed.V, 1971.
- ORZEAȚĂ, Marin, *Securitatea și continua transformare în secolul XXI. Eseuri*, București, Editura Militară, 2004.
- PAPE, Robert, *Soft Balancing Against the United States*, in *International Security*, vol.30, ISSUE 1, Summer 2005.
- SAVA, N. Ionel, *Studii de securitate*, București, Centrul Român de Studii Regionale, 2005.
- VĂTĂMAN, Dan, *Organizații europene și euroatlantice*, București, Editura Lumina Lex, 2008.
- VĂTĂMAN, Dan, David, Ion, *România și Uniunea Europeană. Istorie și actualitate*, București, Editura Pro Universitaria, 2008.

Surse Internet:

www.generatiaeuropeana.ro
www.lumeamilitara.ro

REFLECTAREA NOILOR AMENINȚĂRI ASIMETRICE ÎN STRATEGIA DE SECURITATE AMERICANĂ

*Lector univ. dr. Iulian LĂZĂRESCU**

The beginning of the 21st century has been marked by significant transformations in the international security environment. New asymmetric threats have emerged and conventional warfare has been replaced by new and complex forms of conflicts. The national security system of the US works on the basis of well devised strategies, the most important of which is the National Security Strategy. This is based on the National Defense Strategy and the National Intelligence Strategy as well as on the Defense Intelligence Strategy and the National Counterintelligence Strategy. Analyzing strategic documents, such as the American National Security Strategy can offer an insight into the way these risks and threats are perceived, as well as provide examples of possible solutions in dealing with them.

Începutul secolului al XXI-lea este caracterizat de transformări substanțiale în mediul de securitate internațional. Asistăm la apariția unor noi amenințări asimetrice, iar războiul convențional a fost înlocuit de noi forme complexe de conflict. Sistemul național de securitate al Statelor Unite funcționează pe baza unor strategii bine elaborate, cea mai importantă dintre acestea fiind Strategia de Securitate Națională. Aceasta are la bază Strategia națională de apărare și Strategia națională de informații, precum și Strategia de informații pentru Apărare și Strategia națională de contrainformații. Analizarea unor documente strategice, precum Strategia de securitate națională americană ne poate oferi un indiciu privind modul în care aceste riscuri și amenințări sunt percepute, oferind în același timp și posibile soluții de contracarare a lor.

Începutul secolului al XXI-lea este caracterizat de modificări substanțiale ale parametrilor clasici de analiză a evoluției securității internaționale. Astfel, asistăm la emergența unor forme multiple de asimetrie în conflictele contemporane,

* Academia Națională de Informații "Mihai Viteazul"; e-mail: iulian.lazarescu@yahoo.com

dihotomia simetric/asimetric suprapunându-se, în acest context, diferențierii dintre războiul convențional și noi forme de conflict, precum războiul împotriva terorismului.

Caracteristica inedită a noilor tipuri de riscuri și amenințări (terorismul internațional, proliferarea armelor de distrugere în masă, criminalitatea organizată transfrontalieră etc.) este reprezentată de faptul că acestea nu pot fi evidențiate individual, granița volatilă și difuză dintre ele determinând creșterea gradului de relaționare, interconectare, respectiv interdependență a acțiunilor de prevenire și combatere, atât pe dimensiunea internă, cât și pe cea externă.

Mai mult, noul model al amenințării este, în general, neconvențional, dinamic, aleatoriu și neliniar în incidență, fără constrângeri sau reguli de angajare – altfel spus, asimetric. Totodată, nu dispune de o doctrină proprie, este dificil de cuantificat și prognozat și este susținut de diferite categorii umane – criminali, traficanți și consumatori de droguri, teroriști, persoane corupte, extremiști și fanatici religioși, xenofobi, mercenari etc. Comparativ cu amenințările clasice, centrate în jurul securității statale, noile tipuri de amenințări sunt dificil de anticipat, identificat, monitorizat și interpretat, cu atât mai mult cu cât problemele de securitate variază de la o țară la alta și de la un grup social la altul. Astfel, în timp ce amenințările clasice pot fi localizate din punct de vedere geografic (factori de risc la adresa statului-națiune), noile amenințări asimetrice sunt susceptibile să afecteze orice areal.

Pentru a anticipa și, mai ales, pentru a putea interveni asupra viitorului, promovarea strategiilor în domeniul securității naționale solicită prognoze suficient de exacte și de fundamentate cu privire la: trenduri economice, dezvoltarea tehnologică, modificarea formelor de luptă și a procedeelelor de ducere a acesteia (îndeosebi pentru formele atipice de conflict, precum războiul împotriva terorismului), evoluția diferitelor tipuri de agresiuni informaționale etc.

Conform studiului „Abordări asimetrice ale războiului”, publicat în anul 1999 de un grup de cercetători americani, „abordările asimetrice” vizează în general un impact psihologic major, de exemplu șoc ori confuzie, care-i afectează adversarului inițiativa, libertatea de acțiune și voința. Metodele asimetrice solicită aprecierea vulnerabilităților adversarului și găsirea formelor corespunzătoare, adesea surprinzătoare, de acțiune. Acestea folosesc cel mai adesea noi tactici de acțiune, în general netradiționale, arme sau tehnologii pe măsură și pot fi aplicate la toate

nivelurile acționale ale războiului (strategic, operativ sau tactic), în întreg spectrul operațiilor militare¹.

Un alt studiu, realizat în anul 2002 de către Fundația „German Marshall” din SUA, a identificat sursele de amenințare pentru lumea occidentală în secolul XXI, care includ următoarele amenințări asimetrice: terorismul; armele de distrugere în masă (nucleare, biologice, chimice și radiologice); statele eșuate (incapabile să implementeze o bună guvernare și un cadru legal eficient în interiorul granițelor); corupția și economia subterană; crima organizată, traficul de persoane, droguri și materiale strategice; amenințările de natură ecologică; amenințările din spațiul virtual (cyberthreats) și pandemiile².

Contextual, se subliniază necesitatea ca strategiile de prevenire și combatere a amenințărilor de tip asimetric să fie coroborate cu alte tipuri de acțiuni, precum: armonizarea politicilor de securitate sectoriale pe segmentul respectiv; realizarea unui sistem unic de avertizare timpurie la care să participe toate componentele securității naționale, asigurarea unui cadru legislativ și funcțional specific managementului crizelor, creșterea contribuției învățământului militar și cercetării științifice în domeniu³.

Amenințările asimetrice și mecanismele de răspuns la acestea

Sistemul național de securitate al SUA funcționează pe baza unor strategii bine concepute și ierarhizate, esența acestora fiind **Strategia de Securitate Națională** (National Security Strategy). Aceasta are la bază strategiile naționale de apărare și intelligence (Strategia Națională de Apărare – National Defense Strategy – și Strategia Serviciilor Naționale de Informații – National Intelligence Strategy), precum și strategiile de intelligence și counter intelligence (Strategia de Informații pentru Apărare – Defense Intelligence Strategy – și Strategia Națională privind Contrainformațiile – National Counter intelligence Strategy)⁴.

¹ Cristina BOGZEANU, Petre DUȚU, *Provocări actuale pentru securitatea europeană*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2010, disponibil la http://cssas.unap.ro/ro/pdf_studii/confi_asimetrice.pdf ultima accesare 12.09.2011.

² Grigore ALEXANDRESCU, *Amenințări la adresa securității*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2004.

³ *Ibidem*.

⁴ Tiberiu TĂNASE, *Considerații privind Comunitatea și Strategia de Intelligence ale SUA în Constantin MOȘTOFLEI (coord), Perspective ale apărării și securității în Europa*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2009 disponibil la <http://www.scribd.com/doc/50886251/20/Dr-Tiberiu-T%C4%82NASE%E2%88%97> ultima accesare 13.12.2011.

Prioritățile de securitate anunțate de administrația „Barack Obama” sunt lupta cu al-Qaeda și nonproliferarea nucleară. Potrivit Strategiei de Securitate Națională a SUA, principala amenințare rămâne terorismul. Dacă până în prezent se făcea referire doar la amenințările din exteriorul statului american, documentul evidențiază un pericol sporit din interiorul țării⁵.

În cadrul documentului (adoptat în 17.05.2010), a fost stabilită necesitatea consolidării capacităților naționale de combatere cu predilecție a amenințărilor asimetrice (aflate pe un trend crescător) și o abordare mai largă a acestora, în concordanță cu viziunea Consiliului de Securitate al SUA.

Ca amenințări asimetrice au fost evidențiate explicit⁶:

a) manifestarea unor atacuri cibernetice, de către "hackeri" grupați în cadrul unor rețele organizate de criminalitate cibernetică sau individuali și grupări finanțate de țările avansate din punct de vedere tehnologic, asupra rețelelor publice de utilități (electricitate, apă), informatice guvernamentale neclasificate, Internetului și asupra serviciilor de comerț electronic (e-commerce).

Necesitatea securizării infrastructurii digitale a SUA impune, ca modalități de combatere:

- alocarea de fonduri substanțiale pentru dezvoltarea unor tehnologii de ultimă generație și dezvoltarea capacităților de resurse umane, în vederea protejării capacităților critice naționale;

- consolidarea și încheierea de noi parteneriate naționale și internaționale în domeniu – pentru identificarea și contracararea atacurilor informatice – și definirea unor noi reguli privind criminalitatea și conduita în spațiul cibernetic.

b) conturarea unor atacuri cibernetice de amploare sau asupra infrastructurii critice a SUA (porturi, aeroporturi), activitate planificată de unele persoane/ entități asociate fenomenului terorist.

Modalitate de contracarare – consolidarea măsurilor de securitate privind sistemul de transport al mărfurilor și persoanelor atât la nivel global (incluzând aici domeniul aeronautic, maritim, transporturilor, spațial și cibernetic), cât și la nivel federal, statal, local și în sectoarele neguvernamental și privat, în vederea reducerii sau eliminării vulnerabilităților existente.

c) afectarea infrastructurii critice aflată în parteneriat public-privat, prin producerea unor incidente majore.

⁵ http://www.publika.md/barack-obama-a-prezentat-noua-strategie-de-securitate-nationala-a-sua_29651.html

⁶ Strategia națională de securitate disponibilă la http://www.whitehouse.gov/sites/default/files/rss_viewer/national_security_strategy.pdf ultima accesare 10.10.2011.

Modalitate de contracarare – consolidarea și îmbunătățirea parteneriatelor public-private, prin adoptarea unor măsuri guvernamentale și/ sau înființare a unor sisteme/ structuri care să facă față evenimentelor conturate (inclusiv cele izolate), în scopul menținerii infrastructurii critice în funcțiune.

d) manifestarea unor dezastre naturale/ incidente majore pe teritoriul SUA.

Modalități de contracarare:

- stabilirea sau înființarea unor noi capacități de intervenție de urgență în cazul producerii unor dezastre, în vederea reducerii sau eliminării efectelor negative ale acestora;

- elaborarea unor planuri integrate pe paliere de guvernare (federală, statală, locală), concomitent cu continuarea programelor de simulare și testare a reacției de intervenție;

- efectuarea de investiții în capacități operaționale și echipament, respectiv îmbunătățirea fiabilității și a interoperabilității sistemelor de comunicații.

e) conturarea unor riscuri și vulnerabilități pe fondul schimbărilor climatice (conflicte pentru resurse; manifestarea fenomenelor de secetă și foamete; dezastre naturale; degradarea solului).

Modalitate de combatere - revigorarea industriei nucleare a SUA și efectuarea de investiții în energiile regenerabile, pentru reducerea emisiilor de gaze de seră.

f) radicalizarea unor membri ai comunităților locale, fenomen asociat gândirii de tip extremist.

Modalități de contracarare - alocarea de fonduri și intensificarea activităților de Intelligence în vederea combaterii și studierii manifestărilor de factură extremistă pe teritoriul SUA și responsabilizarea comunităților locale cu privire la efectele negative ale radicalismului.

Asociate amenințărilor asimetrice și cu corespondență în celelalte domenii privind securitatea națională au fost relevate ca priorități:

- menținerea păcii globale și combaterea conflictelor armate, prin derularea de activități de descurajare a acestor tipuri de manifestări și sprijinirea în continuare a eforturilor depuse în acest sens de Organizația Națiunilor Unite și instituțiile afiliate.

- contracararea riscurilor asociate manifestării unor pandemii, prin îmbunătățirea capacităților sistemului medical național al SUA și îmbunătățirea componentelor de avertizare timpurie și de intervenție rapidă.

- amenințările generate de criminalitatea transnațională și rețelele de criminalitate organizată, cu preponderență în spațiul cibernetic⁷.

Rolul Comunității de Informații, potrivit Strategiei Serviciilor Naționale de Informații – NIS

Strategia Națională de Informații (ultima elaborată în anul 2009) prezintă obiectivele și prioritățile celor 16 agenții din cadrul Comunității de Informații (Intelligence Community – IC), pentru a acționa ca o entitate dinamică și integrată, în contextul unei lumi tot mai complexe și interconectate.

IC are patru scopuri strategice. Primele două, sprijinite de șase obiective de misiune (MO), prezintă misiunile ce trebuie realizate, iar ultimele două, susținute de șapte obiective manageriale (EO), descriu ce trebuie realizat la nivel de inițiativă în domeniul intelligence, în scopul susținerii obiectivelor de misiune.

a) Promovează politici pertinente de securitate națională prin monitorizarea și evaluarea continuă a climatului internațional de securitate pentru a avertiza factorii de decizie cu privire la amenințări și a-i informa referitor la oportunități. Se furnizează factorilor de decizie informații strategice care să îi ajute să înțeleagă mai bine statele, regiunile, aspectele și potențialele rezultate ale deciziilor lor și se asigură feedback-ul cu privire la impactul deciziilor politicianilor.

b) Susține efectiv acțiunea de securitate națională. IC furnizează informații care pot conduce la acțiuni pentru a sprijini diplomații, unitățile militare, organizațiile interagenții în domeniu și agenții de aplicare a legii la toate nivelurile. Ocazional, președintele SUA îndrumă pentru derularea activităților sub acoperire desfășurate.

c) Furnizează capacități echilibrate și continuu perfecționate care susțin diversitatea competențelor unice ale IC și evoluează pentru a sprijini noile misiuni și concepte operaționale. Se integrează capacitățile comunității pentru a beneficia de pe urma sinergiilor și a expertizei, evaluând și modificând continuu portofoliul deținut, în vederea pregătirii pentru provocările viitoare, concomitent cu îndeplinirea misiunilor curente.

d) Operează ca o singură echipă integrată, angajând echipe colaborative care sprijină întreaga gamă de capacități ale IC pentru a realiza cerințele beneficiarilor, de la președinte până la unitățile militare desfășurate în teren⁸.

⁷ *Ibidem*.

⁸ Strategia națională de informații disponibilă la http://www.dni.gov/reports/2009_NIS.pdf, ultima accesare 10.10.2011.

Obiective de misiune

MO1: Combaterea extremismului violent – înțelege, monitorizează și anihilează grupările extremiste violente care planifică activ să producă daune sau prejudicii grave SUA, cetățenilor, intereselor și aliaților acestora.

MO2: Contracacarea proliferării armelor de distrugere în masă – contracacarea inclusiv mijloacele de livrare a acestora de către actori statali și nonstatali.

MO3: Furnizarea unor informații și avertizări strategice – avertizări privind tendințele și evenimentele strategice, pentru ca factorii de decizie, oficialii din domeniul militar și autoritățile civile să poată descuraja, preveni sau răspunde eficient unor amenințări și să beneficieze de pe urma oportunităților create.

MO4: Contraspionajul integrat – asigură o capacitate de contraspionaj integrată în toate aspectele procesului de intelligence pentru a informa cu privire la strategii și operațiuni.

MO5: Intensificarea securității cibernetice – identifică și contracacarea amenințările cibernetice ale adversarilor pentru protecția infrastructurii proprii de informații.

MO6: Sprijină operațiunile curente – sprijină operațiunile diplomatice, militare și de aplicare a legii, aflate în curs de derulare, în special de combatere a insurgenței, securitate, stabilizare, tranziție și reconstrucție, contracacarea traficului cu narcotice și securitatea frontierelor⁹.

Obiective manageriale

EO1: Consolidarea managementului misiunii IC – adoptarea unei abordări a misiunii în contextul evoluției preconizate pentru organizarea și transmiterea sprijinului necesar serviciilor de informații în ceea ce privește provocările considerate prioritare. Principiile sunt: stabilirea unor eforturi concertate, asigurarea responsabilizării, sprijin flexibil, caracter mult mai dinamic, consolidarea relațiilor.

EO2: Consolidarea parteneriatelor – consolidarea unor parteneriate existente și stabilirea unora noi cu entități private și publice, interne și externe pentru îmbunătățirea accesului la sursele de informații și asigurarea diseminării adecvate a produselor și serviciilor IC.

EO 3: Eficientizarea proceselor economice – eficientizarea operațiunilor de afaceri ale Comunității de Informații, angajarea serviciilor obișnuite de afaceri pentru

⁹ *Ibidem.*

îmbunătățirea capacităților de susținere a misiunii și folosirea cât mai eficientă și efectivă a banilor contribuabililor.

EO 4: Îmbunătățirea integrării și schimbului de informații – îmbunătățirea aplicării tehnologiei informației - astfel încât să includă managementul informațiilor, practicile privind integrarea și schimbul de informații, sistemele și arhitecturile (atât la nivelul IC, cât și în cazul unui set extins de utilizatori și parteneri) – pentru a răspunde responsabilității de a furniza informații și date protejându-ne, în același timp, de riscul compromiterii.

EO 5: Cercetare și dezvoltare/ Știință și tehnologie avansate – descoperirea, dezvoltarea și implementarea Științei & Tehnologiei/Cercetării & Dezvoltării a avansat destul de mult în ceea ce privește dimensiunea, scopul și ritmul astfel încât IC să mențină, și în unele cazuri să câștige, avantaje în fața actualilor și viitorilor adversari.

EO 6: Dezvoltarea forței de muncă – atragerea, dezvoltarea și reținerea unei forțe de muncă diverse, axate pe obținerea de rezultate și performanțe ridicate, capabile să furnizeze expertiza tehnică și conducerea necesare pentru a face față provocărilor de securitate.

EO 7: Îmbunătățirea procesului de achiziționare – îmbunătățirea costurilor, programării, performanțelor, planificării, execuției și transparenței în achiziționarea principalelor sisteme, promovând, în același timp, inovația și caracterul dinamic¹⁰.

Concluzii privind necesitatea unei noi abordări a politicii de securitate și intelligence a României, pe fondul cooperării cu SUA

Dezvoltarea relațiilor bilaterale începând cu anul 1990 s-a materializat prin semnarea Parteneriatului Strategic între cele două țări în anul 1997, care vizează în special domeniile economic, cultural și militar. Ca și consecință, România s-a aliat SUA în misiunile militare din Irak și Afghanistan, motiv pentru care aderarea țării noastre la NATO a fost accelerată în 2004.

În prezent, parteneriatul are în vedere construirea unei zone stabile la Marea Neagră, ca interes strategic al României, Uniunii Europene (prin prisma drumului energiei Caspice din Asia Centrală până în Europa) și al SUA (prin prisma securității energetice a Occidentului și a vecinătății Rusiei).

Pe aceeași linie colaborativă se situează decizia Consiliului Suprem de Apărare a Țării de a aproba utilizarea Aeroportului "Mihail Kogălniceanu" și a

¹⁰ Ibidem.

Portului Constanta pentru tranzit către și dinspre Irak și Afganistan, precum și amplasarea unui scut antirachetă în localitatea Deveselu, din județul Olt.

Perspectivile acestor relații stau sub semnul schimbării paradigmei dominante în geopolitica mondială, în speță trecerea de la o lume unipolară cu un singur hegemon (SUA), la o lume multipolară care va presupune echilibrarea intereselor mai multor actori statali sau supra-statali. Astfel, parteneriatul cu SUA, deși probabil va fi în continuare foarte apropiat, nu va mai fi suficient pentru garantarea securității naționale a României în condițiile scăderii importanței NATO, sens în care țara noastră va trebui să stabilească parteneriate strategice cu mai mulți actori importanți din plan mondial.

Conform directorului Serviciului Român de Informații, George-Cristian Maior, politicile de apărare nu mai sunt limitate doar la angajarea de forțe militare, ci și la elemente de diplomatie, în dimensiuni ca negocierile strategice, cooperarea sau componentele preventive. Interdependențele complexe ale globalizării, dezvoltările tehnologiilor post-industriale și schimbările în instituțiile tradiționale de securitate internațională s-au suprapus cu persistența problemelor asociate unei gândiri statice în termenii „balanțelor de putere“, subdezvoltării, autoritarismului și instituțiilor de stat retardate. „Noile tipuri de misiuni, precum cele incluse sub umbrela principiului securității colective, au evoluat spre un înțeles mai larg, incluzând instrumentele diplomatiei preventive și echilibrarea amenințărilor «ne-tradiționale», asimetrice, printr-un efort comun”¹¹.

În accepțiunea fostului director al Serviciului de Informații Externe, Mihai-Răzvan Ungureanu, lumea actuală este interdependentă și globalizată, marcată de contradicții și o serie de amenințări difuze și diverse la adresa securității naționale, modelul nou de amenințare fiind dinamic, complex, neguvernamental și dificil de anticipat. „Combaterea noilor riscuri asimetrice necesită consolidarea comunicării și cooperării la nivel național, regional și internațional, precum și respectarea mutației de paradigmă de la «need to know» la «need to share», prin operațiuni comune ale serviciilor de intelligence”¹²

¹¹ George Cristian MAIOR, *Diplomați și soldați: o alianță postmodernă*, Revista Cultura nr. 58, 2007 disponibilă la <http://revistacultura.ro/cultura.php?articol=818>, ultima accesare 10.12.2011.

¹² Mihai-Răzvan UNGUREANU, *Interviu acordat Revistei Periscop*, Revista Periscop, nr 4(12) oct - dec 2010, editată de Asociația Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere din SIE – <http://www.dci.ro/Interviuri/interviu31.html>

BIBLIOGRAFIE

*** Strategia de Securitate Națională a SUA, 2010.

*** Strategia Serviciilor Naționale de Informații din SUA, 2009.

ALEXANDRESCU, Grigore, *Amenințări la adresa securității*, Ed. Universității Naționale de Apărare Carol I, București, 2004.

BOGZEANU, Cristina, DUȚU, Petre, *Provocări actuale pentru securitatea europeană*, Editura Universității Naționale de Apărare Carol. I, București, 2010.

MAIOR, George Cristian, *Diplomați și soldați: o alianță postmodernă*, *Revista Cultura* nr. 58, 2007.

TĂNASE, Tiberiu, *Considerații privind Comunitatea și Strategia de Intelligence ale SUA*, în Constantin Moștoflei (coord), *Perspective ale apărării și securității în Europa*, Ed. Universității Naționale de Apărare Carol I, București, 2009.

UNGUREANU, Mihai-Răzvan, „Interviu acordat Revistei Periscop”, *Revista Periscop*, nr 4(12) oct - dec 2010.

VULNERABILITĂȚILE LOGISTICII OPERAȚIONALE ÎN ERA GLOBALIZĂRII ECONOMICE

Colonel drd. Gabriel-Tiberiu BUCEAC
Colonel (r) prof. univ. dr. Benone ANDRONIC*

Globalizarea a determinat schimbări majore în gestionarea crizelor. Putem observa că acțiunile militare s-au încadrat tot mai puțin în spectrul operațiilor clasice unde se confruntau două sau mai multe armate regulate, în arii bine delimitate geografic și cu dotări aproximativ egale. Astăzi conflictele militare se prezintă ca acțiuni de tip asimetric, angajând organizații sau coaliții de forțe internaționale, puternic susținute financiar și logistic, contra unor adversari care nu sunt întotdeauna bine definiți și care sunt fie mai slabi din punct de vedere militar, fie având o organizare militară bazată pe principii diferite decât principiile clasice ale luptei armate și care acționează asimetric sau neconvențional.

Cuvinte cheie: globalizare; gestionare crize; conflicte militare; coaliții; susținere logistică.

Globalization has determined major changes in crisis management. We could notice that military actions can't be classified in the classical military confrontation pattern between two armies, in a well determined geographical area and with same features. Today military conflicts are asymmetrical, engaging international coalition and organizations possessing a strong financial and logistic support, against an enemy which is not well defined, and weak as military capabilities or having a different organization based on different principles that act asymmetrical or non-conventional.

Keywords: globalization; crisis management; military conflicts; coalition; logistic support..

Schimbările petrecute în mediul internațional au determinat transformarea modului în care organismele cu vocație în domeniul securității acționează în operațiile de răspuns la crize și apărarea democrației. Astfel s-a trecut de la conceptul de apărare colectivă la ideea, mult mai cuprinzătoare, de securitate colectivă, fapt ce

* Profesor universitar asociat la Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, email: benoneandronic@yahoo.com

presupune un consum mai mare de resurse și o sferă mult mai largă de acțiune, nu doar în domeniul militar ci și în cel politic, economic, social etc.

Dacă în domeniul economic cerințele privind existența unei economii de piață funcționale care să elimine riscul instabilității, circulația liberă a capitalurilor și extinderea schimburilor comerciale la nivel planetar par a fi relativ acceptate și implementate de majoritatea statelor democratice, la nivelul îndeplinirii cerințelor de ordin militar impuse de globalizare, comunitatea internațională se confruntă cu problema alocării și utilizării eficiente a resurselor și angajarea forțelor armate în operații asimetrice, departe de teritoriul național. Acest lucru este profund influențat de criza economico-financiară actuală, de fragilitatea unor relații politice, diplomatice și economice și de necesitatea stabilirii unui echilibru între componenta militară a unei operații și cea civilă.

În aceste condiții sprijinul logistic devine o activitate deosebit de complexă, cu implicații majore asupra desfășurării în bune condiții a operațiilor. Specialiștii apreciază că logistica unei operații de răspuns la criză nu se rezumă doar la structurile militare participante la misiune, ci privește și componenta civilă, organismele și organizațiile neguvernamentale care acționează în teatrul de operații, țara gazdă și actorii non-statali, toate acestea având implicații asupra desfășurării proceselor logistice și impunând o coordonare activă și permanentă.¹

Toate aceste aspecte subliniază importanța și rolul sprijinului logistic pe măsura creșterii amplitudinii și diversității acțiunilor militare care s-au desfășurat la nivel global, în ultima perioadă.

În opinia noastră, impactul provocărilor actuale și viitoare ale mediului de securitate asupra logisticii operaționale trebuie analizat și definit prin prisma vulnerabilităților logisticii într-un mediu neconvențional, prin influența pe care o exercită diferite organizații multinaționale implicate în sprijinul logistic și prin modul cum aspectele militare ale globalizării acționează asupra funcțiilor logisticii în operațiile de răspuns la criză.

Benjamin Franklin referindu-se la consecințele apariției și manifestării vulnerabilităților logisticii într-un conflict afirma că „*Lipsa unui cui a dus la pierderea războiului!*”.

Pornind de la această axiomă apreciem că este important să determinăm vulnerabilitățile critice care ar putea influența centrul de greutate al sistemului logistic într-o operație de răspuns la criză sau într-un viitor război. În opinia noastră, aceste vulnerabilități sunt determinate de toate acele puncte, raioane sau componente ale dispozitivului propriu

¹ Andronic, B, Mocanu, P, *Sprijinul logistic în operațiile multinaționale de prevenire a conflictelor*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2003, p. 44.

asupra cărora inamicul poate acționa, direct sau indirect, pentru a determina apariția de disfuncționalități în lanțul de aprovizionare sau chiar colapsul sistemului logistic, precum și pentru a-i micșora semnificativ capacitatea de regenerare.

Analizată ca atare, noțiunea de vulnerabilitate nu este în măsură să se concretizeze, să se distingă ca un element cuantificabil, de sine stătător. Ea devine un fapt, o realitate ce trebuie luată în seamă, numai în relație cu alte elemente, cum ar fi amenințarea sau riscul. În literatura de specialitate nu există o definiție consensuală a vulnerabilității, unii specialiști definind vulnerabilitatea drept „capacitatea unui sistem/subsistem de a reacționa la un stimul exterior care poate să-l afecteze sau să îi disturbe funcționalitatea”². O altă definiție a vulnerabilității abordată din perspectiva politicilor de securitate, este considerată a fi „un raport dintre atracția ce o exercită o posibilă țintă pentru un potențial agresor și capacitatea acestuia de a lua contramăsurile necesare sau nivelul de ripostă pe care ținta o poate da”³.

Pe baza studiilor întreprinse, considerăm că, dacă ne referim strict la domeniul logistic, vulnerabilitatea poate fi înțeleasă ca o caracteristică a sistemului logistic care poate slăbi sau limita abilitatea acestuia de a răspunde amenințărilor și de a supraviețui evenimentelor accidentale care își au originea atât în interiorul cât și în exteriorul lanțului logistic. Având în vedere cele prezentate anterior, în opinia noastră, orice analiză a vulnerabilității, indiferent de cine este realizată, trebuie să înceapă cu identificarea verigilor slabe din sistemul propriu și a punctele sensibile din propriul potențial, dar și din cel al adversarului din partea căruia ar putea veni o eventuală amenințare. În identificarea acestor vulnerabilități trebuie să se aibă în vedere sistemul în ansamblul său, cu toate domeniile funcționale și elementele componente. Cu cât vulnerabilitățile, identificate sau potențiale, sunt mai mari cu atât crește probabilitatea ca acestea să constituie o atracție majoră pentru un adversar care ar putea să exploateze în interes propriu aceste vulnerabilități și să le transforme în amenințări directe. Acest lucru înseamnă că gradul de vulnerabilitate a diferitelor părți ale sistemului influențează direct întregul sistem, fapt ce determină necesitatea unei abordări comprehensive a analizei vulnerabilităților.

Vulnerabilitățile pot viza aspecte diferite începând cu accesul la date și informații, dependența de anumiți furnizori, accesul la resursele din teatrul de operații, capacitatea sistemului logistic de a răspunde prompt cerințelor operației și continuând până la fragilitatea sistemului politic din țările unde se desfășoară operațiile de răspuns la criză.

² <http://ro.scribd.com/doc/96005263/Politica-de-Securitate-in-Mediul-International2>

³ Hlihor, C, *Politici de securitate în mediul internațional contemporan, volumul I-domeniul energetic*, Editura Universității Naționale de Apărare, “Carol I”, București, 2007, p. 79.

În noul context al globalizării, sistemul logistic este supus unor vulnerabilități noi ce țin de domeniul vieții economice, financiar-bancare, al relațiilor sociale sau politice. Vulnerabilitățile se manifestă atât în privința dimensiunii fizice a sistemului logistic (infrastructură, căi de comunicații, raioane de dispunere etc.) cât și în domeniul fluxului informațional și al serviciilor suport prezente de-a lungul lanțului de aprovizionare, din bazele naționale sau producători/furnizori până la luptător.

Depistarea vulnerabilităților și analiza lor trebuie făcute încă din faza de planificare a operației, de către specialiști, de centre de analiză și cercetare specializate în probleme de securitate.

Mediul actual de securitate, deși poate părea la o primă analiză, unul fragil, are un rol important în realizarea și dezvoltarea stabilității la nivel regional și global și poate contribui la dezvoltarea relațiilor interstatale, conlucrarea și cooperarea în cadrul organismelor internaționale sau a alianțelor. Din această perspectivă, considerăm că este necesară o adaptare la noile circumstanțe a forțelor armate în general și a logisticii în special, o regândire a metodelor și procedeele de acțiune sau intervenție a forțelor armate angajate în gestionarea unei situații de criză. Această adaptare trebuie să aibă în vedere, în primul rând, reducerea sau eliminarea vulnerabilităților care pot apărea în aprovizionarea și susținerea trupelor. Din această cauză, determinarea și analiza ferestrelor de vulnerabilitate asupra logisticii operaționale, poate constitui cheia reușitei în operațiile de răspuns la criză. Experiența ultimelor conflicte ne arată faptul că un punct critic în gestionarea unei situații de criză îl reprezintă, pe lângă decizia de desfășurare a forțelor în teatrul de operații, abilitatea de a asigura sprijinul logistic necesar acelei forțe pentru o perioadă cât mai extinsă. Tocmai asupra acestui punct critic un eventual adversar își va concentra eforturile pentru a destabiliza sistemul și a valorifica în folos propriu orice slăbiciune în lanțul de aprovizionare a trupelor. Din această perspectivă noi credem că vulnerabilitatea poate fi definită ca fiind acel punct slab, sensibil și de o importanță vitală asupra căruia se vor orienta cu precădere toate resursele adversarului pentru a obține avantajul în cadrul unei confruntări.

Progresele tehnice intervenite în dotarea armatelor și valorificarea eficientă a ultimelor inovații în domeniul comunicațiilor, au avut un impact puternic și asupra logisticii trupelor, influențând, adeseori în mod decisiv, modul în care era furnizat sprijinul logistic. Nu ne propunem să facem un recurs la istorie dar, considerăm că este suficient să amintim impactul pe care l-a avut introducerea elicopterelor în asigurarea transportului și reprovizionării trupelor în conflictele care au avut loc după cel de-al Doilea Război Mondial. De asemenea, în opinia unor analiști, astăzi constatăm că „*mare parte din ceea ce se întâmplă este orientat spre alimentarea inventarului de cunoștințe aflat în continuă*

*descompunere, generând și adăugându-i noi cunoștințe, și ridicând datele simple la gradul de informații. Pentru aceasta se importă, exportă și transferă încontinuu date și informații”.*⁴

Ne exprimăm convingerea că acest lucru va determina o nouă abordare a sprijinului logistic având în vedere faptul că viitorul acestuia va fi cu siguranță influențat de progresele tehnice realizate în următoarele domenii: culegerea și procesarea informațiilor prin folosirea unor senzori electronici de supraveghere aeriană, utilizarea eficientă a bazelor de date și a posibilităților oferite de Internet; dezvoltarea unor noi tipuri de muniție inteligentă, de mare precizie, ce va permite executarea de lovituri punctuale și operații chirurgicale; creșterea importanței și rolului apărării antiaeriene pentru protejarea liniilor de comunicații și a raioanelor de dispunere a unităților, subunităților și formațiunilor de sprijin logistic; îmbunătățirea comunicațiilor la nivel tactic prin utilizarea sateliților și a tehnologiei celulare, fapt ce va determina creșterea acurateții informațiilor privind situația trupelor și posibilitatea luării deciziei și transmiterii ordinelor în timp real; îmbunătățirea posibilităților de a executa lovituri în adâncime atât prin folosirea aviației cât și a capacităților terestre de atac, știut fiind că, în condițiile războiului modern, un eventual agresor va urmări în primul rând întreruperea rutelor de reaprovizionare și dezorganizarea sistemului logistic; creșterea posibilităților de debarcare aeriană în interiorul teatrului de operații prin utilizarea elicopterelor, unitățile de logistică fiind astfel expuse în mod direct unui atac decisiv. Progresele tehnice realizate în aceste domenii, coroborate cu alte schimbări la nivel conceptual și funcțional, vor avea un impact major asupra principiilor și metodelor care vor sta la baza realizării logisticii trupelor, dar vor introduce totodată, noi riscuri și vulnerabilități privind furnizarea sprijinului logistic.

Tendința evidentă pe plan mondial privind structura forțelor armate, respectiv reducerea numerică odată cu creșterea calitativă, ne poate conduce la concluzia că o structură mai mică a forțelor nu va introduce noi vulnerabilități.

Cu toate acestea, apreciem că gradul vulnerabilităților, existente sau potențiale, va crește pe măsură ce capacitățile militare de care dispun statele descresc. În esență, vulnerabilitățile logisticii sunt în relație directă cu câteva puncte critice sau centre de importanță. Asupra acestora trebuie să se concentreze eforturile specialiștilor pentru a asigura protecția adecvată în vederea preîntâmpinării apariției unor „ferestre de vulnerabilitate” care pot influența operațiunile logistice ale forțelor angajate în gestionarea unei situații de criză.

În opinia noastră, considerăm că în epoca globalizării un prim centru de importanță în domeniul logistic este „capacitatea de culegere și procesare a informațiilor”

⁴ Toffler, A, *Powershift, Puterea în mișcare*, Editura Antet, București, 1995, p. 16.

adică sistemul informațional logistic. Funcționarea în condiții optime a acestuia presupune: culegerea și prelucrarea datelor, analiza informațiilor, optimizarea schimbului de informații, elaborarea rapoartelor, stabilirea unor proceduri de stocare a datelor, integrarea informațiilor proprii în sistemul de date al forței multinaționale, controlul fluxului de date și informații.

În operațiile moderne de răspuns la crize succesul în asigurarea sprijinului logistic este determinat, în primul rând, de rapidă și eficiența procesare a unei mari cantități de date și informații, care dă posibilitatea logisticienilor să desfășoare cu maximă eficiență funcțiile de achiziție, re aprovizionare, transport, distribuție, mentenanță și asigurare a serviciilor suport al forțelor.

Tendențele, evidente în majoritatea armatelor moderne, spre reducerea stocurilor și creșterea încrederii în sistemul de re aprovizionare în timp real, impune o transmitere rapidă, oportună și la timp a unor informații clare și detaliate, așa că orice întrerupere a legăturilor de procesare a informațiilor printr-un atac direct sau prin război informațional indirect, poate fi catastrofală. Pentru a fi eficientă, această întrerupere nu trebuie neapărat să fie de lungă durată, mai ales dacă este sincronizată cu alte acțiuni ale inamicului desfășurate înainte sau pe timpul conflictului. Astfel, sistemul logistic devine vulnerabil, nemaiavând posibilitatea să proceseze informațiile și să răspundă la timpul, în locul și momentul potrivit cerințelor de sprijin. Întreruperea fluxului informațional nu afectează doar re aprovizionarea propriu-zisă a trupelor ci creează probleme majore de-a lungul întregului lanț de re aprovizionare, începând de la furnizorii de materii prime, producători, transportatori și până la furnizorii de servicii sau agenții economici de terță parte.

O altă posibilă fereastră de vulnerabilitate deschisă în domeniul culegerii și procesării informațiilor o reprezintă tendințele privind creșterea utilizării agenților economici și a organizațiilor civile în furnizarea sprijinului logistic care creează posibilități mai mari de atac pentru un viitor adversar.

Agenții economici și organizațiile civile, în special contractanții angajați în grabă în situații de criză, nu-și permit luxul sau nu dispun de stimulentele economice necesare pentru a-și asigura un sistem eficient de securitate, în special privind angajații. Lipsa unui sistem adecvat de securitate poate crea facilități evidente pentru un adversar pentru infiltrarea de agenți operativi în forța de muncă a organizației civile în scopul de a altera sistemul de procesare a informațiilor și pentru a produce disfuncționalități majore sistemului de transport și re aprovizionare.

Atacul asupra operațiilor logistice desfășurate de organisme civile poate fi mult mai direct decât infiltrarea sau sabotajul. Organizațiile civile se bazează pe sistemul de comunicații civil care nu dispune de măsuri de protecție și de securitate adecvate.

Sistemele de comunicații civile sunt mult mai ușor de distrus, nu numai pentru că ele sunt încadrate cu personal civil neînarmat, dar și pentru că, în mod normal, sunt instalații fixe iar măsurile de pază sunt minime.

Această fereastră de vulnerabilitate apare și în cazul operațiilor logistice desfășurate de unitățile de sprijin logistic întrucât și o parte din sistemul de comunicații militar se bazează pe preluarea unor facilități puse la dispoziție de sistemul de comunicații civil. Din acest motiv este important ca datele și informațiile transmise prin aceste facilități să fie protejate prin diferite metode, astfel încât să se reducă posibilitatea interferenței unui eventual adversar în respectivul sistem. Acest lucru poate însă presupune cheltuieli suplimentare și, deci, mărirea efortului financiar al operațiilor de răspuns la criză.

O altă modalitate de atac asupra sistemului de comunicații ar putea fi folosirea unui impuls electromagnetic sau a bombelor cu grafit, cel mai concludent exemplu în acest sens fiind conflictul din fosta Iugoslavie. Sistemul de comunicații civil, fără o protecție adecvată împotriva acestor acțiuni ale adversarului, va fi făcut în mod cert neoperativ.

În opinia noastră, o altă fereastră de vulnerabilitate asociată capacității sistemului logistic de culegere și procesare a informațiilor, o reprezintă supraîncărcarea cu informații a circuitelor informaționale ale sistemului logistic. Specialiștii apreciază că printre cauzele care o generează, se numără nerespectarea necesității de agregare selectivă a informațiilor, insuficiența pregătire a circuitelor și fluxurilor informaționale, în așa fel încât să fie evitate suprapunerile de date și informații în procesul decizional, precum și diferitele interferențe privind obiectivele, competențele și responsabilitățile structurilor organizatorice logistice.⁵

Stocarea datelor și informațiilor și optimizarea schimbului de informații între diferite structuri poate induce o serie de vulnerabilități care nu își făceau simțită prezența în trecut. Deși forțele armate moderne dispun de capacități specializate și cu un înalt grad de protecție în domeniul informațiilor, globalizarea a permis accesul la înalta tehnologie și unor grupări sau organizații teroriste, serverele care deservește structurile militare nu pot fi protejate total, existând întotdeauna hackeri care pot accesa neautorizat date și informații clasificate. De asemenea, similitudinile facilităților militare cu cele civile privind stocarea datelor, creează posibilitatea intruziunii și alterării sau chiar distrugerii unor informații de importanță vitală pentru desfășurarea operațiilor.

⁵ Minculete, G, *Elemente de management al sprijinului logistic*, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2005, p. 114.

Exploatând inteligent toate aceste ferestre de vulnerabilitate, un adversar poate distruge sistemul de procesare a informațiilor și dezechilibra acest centru de importanță logistic, cu consecințe negative majore asupra întregului sistem logistic.

În opinia noastră un al doilea centru de importanță este *capacitatea de regenerare a sistemului logistic*.

Potrivit regulamentelor de specialitate, logistica operațiilor întrunite reprezintă „*ansamblul elementelor conceptuale și al forțelor și mijloacelor destinate sprijinului logistic al operațiilor, precum și al eforturilor pentru pregătirea acestora*”⁶ Esențializând, putem afirma că logistica are rolul de a asigura unitățile luptătoare cu tot ceea ce le este necesar pentru desfășurarea activităților și executarea misiunilor în condiții optime.

Pornind de la aceasta, putem deduce că, în cazul unui conflict, primele ținte vizate vor fi unitățile de sprijin logistic, precum și capacitățile economice care vor sprijini efortul de război. Deci, diminuându-se capacitatea forțelor de logistică de a acționa în sprijinul trupelor proprii, în mod automat va fi afectată și capacitatea operațională a acestora. Tocmai din acest motiv, considerăm că, de capacitatea de regenerare în timp util a sistemului logistic va depinde obținerea succesului într-o confruntare armată.

Ca și în cazul sistemului de procesare a informațiilor și acest al doilea centru de importanță logistic este afectat de o serie de vulnerabilități care trebuie cunoscute pentru a se putea întreprinde cele mai eficiente măsuri de contracarare a efectelor acestora asupra sistemului logistic.

O primă fereastră de vulnerabilitate apare în cazul angajării forțelor un timp îndelungat într-un teatru de operații. În primele zile ale acțiunilor, oportunitățile inamicului de a descoperi și lovi sistemul logistic sunt relativ limitate. Dar atunci când durata operațiilor crește, inamicul va dispune de mult mai multe oportunități de a folosi trupe speciale sau de a executa lovituri aeriene pentru a produce disfuncționalități asupra componentelor acționale ale sistemului logistic, și practic pentru a-i micșora capacitatea de regenerare. De asemenea, odată cu creșterea duratei acțiunilor militare se creează oportunități mărite pentru infiltrarea unor elemente ostile în dispozitivul propriu și deci posibilitatea producerii unor acte teroriste sau de sabotaj. În mod similar, informațiile referitoare la dispunerea principalelor elemente ale sistemului logistic și a infrastructurii economice vor deveni mult mai precise și detaliate odată cu trecerea timpului. Mărindu-se timpul de desfășurare a operațiilor se vor mări și oportunitățile inamicului pentru întreruperea fluxului de sprijin logistic.

⁶ SMG/L-1, *Doctrina logisticii operațiilor întrunite*, București, 2008, p. 9.

Extinderea duratei acțiunilor militare poate conduce și la schimbarea opiniei și sprijinului inițial al populației și autorităților administrative din țara gazdă, cu repercusiuni directe asupra posibilităților de regenerare a sistemului logistic și desfășurării operațiilor.

O altă fereastră de vulnerabilitate apare atunci când forțele de protecție destinate asigurării securității structurilor de sprijin logistic sunt reduse sau au capacitatea operațională diminuată din diferite motive. În acest caz, apare posibilitatea ca unele elemente ale sistemului logistic să fie scoase din funcțiune atât pe timpul deplasării și desfășurării în teatrul de operații cât și în raioanele de dispunere. De asemenea, inamicul ar putea acționa direct asupra surselor de aprovizionare care, în condițiile existenței unor forțe de protecție reduse, ar constitui ținte deosebit de vulnerabile. În acest fel ar putea fi afectată și capacitatea de reconversie economică pentru producția de război cu repercusiuni majore asupra capacității de regenerare a forțelor.

Având în vedere faptul că operațiile de răspuns la criză se desfășoară de regulă la distanțe mari de bazele logistice naționale și pe arii întinse, considerăm că o altă fereastră de vulnerabilitate apare odată cu necesitatea utilizării mai multor moduri și vectori de transport. Este bine cunoscut faptul că tehnica și echipamentele grele se transportă pe cale maritimă până în porturile de debarcare, iar trupele și echipamentele ușoare sau cu volum mic se transportă, de regulă, pe cale aeriană, acest lucru necesitând transbordarea în puncte bine stabilite și utilizarea mijloacelor de transport rutiere pentru deplasarea materialelor până în zona acțiunilor. Aceste interfețe între modurile de transport reprezintă puncte sau verigi slabe în lanțul de reprovizionare și pot constitui potențiale ținte pentru un adversar. Odată afectată capacitatea de transport și transbordare a echipamentelor și materialelor, regenerarea sistemului logistic este mult mai dificilă, necesitând eforturi umane și financiare extinse, cu influențe directe asupra costurilor operației.

O altă fereastră de vulnerabilitate se referă la condițiile economice actuale caracterizate prin diverse procese precum restructurările, privatizările, diminuările sau chiar dispariția stocurilor, lichidările unor întreprinderi economice etc. Slabele performanțe ale agenților economici, instabilitatea economică, diminuarea drastică a fondurilor bugetare alocate sectorului de apărare au scăzut posibilitățile de asigurare a unor categorii de tehnică, echipamente și servicii, și totodată au afectat posibilitățile de rechiziții de bunuri materiale din economia națională. Toate acestea influențează în mod negativ gradul de asigurare tehnico-materială și pot afecta capacitatea structurilor de sprijin logistic de a se regenera în timp util și de a asigura un sprijin eficient forțelor angajate în operațiile de răspuns la criză.

Având în vedere cele prezentate anterior, considerăm că este important ca, încă din faza de planificare a operației, să se dispună măsurile necesare pentru protejarea celor

două centre de importanță ale logisticii și stabilirea unor elemente care să conducă la diminuarea sau chiar eliminarea vulnerabilităților sistemului logistic.

În opinia noastră, o primă măsură ar putea fi asigurarea unor stimulente economice, care să fie încorporate în contractele de achiziții pentru a încuraja formarea la agenții economici a unui filtru de securitate rigid și continuu privind operațiile logistice pe care le desfășoară în beneficiul forțelor angajate în operațiile de răspuns la criză. Odată ce agenții economici vor fi conștientizați asupra necesității și utilității unui sistem propriu de securitate, apreciem că se vor reduce și posibilitățile unui eventual adversar de a acționa asupra sistemelor de reprovizionare și transport.

Globalizarea din ce în ce mai extinsă face ca acțiunile de sprijin logistic să fie din ce în ce mai delocalizate, ceea ce ridică problema livrării și distribuției oportune a diferitelor echipamente și materiale către teatrul de operații și luptător. În acest fel fluxurile de reprovizionare se extind spațial și necesită acțiuni coerente de sincronizare.

Pentru obținerea de avantaje competitive în reprovizionarea forțelor o atenție deosebită trebuie să se acorde, unui element care cunoaște deja o dezvoltare rapidă în domeniul reprovizionărilor directe. Este vorba de comerțul electronic care presupune utilizarea rețelelor de calculatoare pentru conducerea tranzacțiilor privind achiziția, transportul și distribuția de echipamente și bunuri materiale. În condițiile actuale de dezvoltare a tehnologiei informației se utilizează tot mai mult sistemele de schimb electronic de date (*Electronic Data Exchange - EDI*), care permit comunicarea în timp real a unor date și informații relevante pentru desfășurarea operațiilor logistice. Acest sistem reprezintă în fapt un schimb reciproc de date privind facilitățile de afaceri, cu un format standard, realizat prin intermediul rețelelor de calculatoare. Rețeaua electronică pentru schimbul reciproc de date poate actualiza automat nivelul stocurilor, poate evidenția bunurile materiale disponibilizate, poate expedia facturile la clienți, efectua plățile pentru materialele și echipamentele reprovizionate, poate urmări mișcarea echipamentelor în timp real și poate furniza informații privind distribuțiile de bunuri materiale. Beneficiile utilizării sistemelor electronice de schimb de date sunt evidențiate de faptul că permit forțelor să se redisloce mai rapid și să opereze pe o perioadă mai mare, la distanță de sursele de reprovizionare naționale, creează economicitate prin folosirea resurselor de la fața locului nemaifiind necesară redisolocarea unor resurse naționale și asigură o flexibilitate mai mare în susținerea operațiilor.

De asemenea, apreciem că utilizarea sistemelor electronice în realizarea sprijinului logistic al trupelor asigură o serie de avantaje care se referă la promptitudinea lansării și executării comenzilor, scurtarea timpului de reacție în situații de criză,

posibilitatea reducerii nivelurilor stocurilor la unele categorii de materiale și, nu în ultimul rând, realizarea de economii atât în forța de muncă, cât și în mijloace financiare.

Toate aceste facilități conduc la scăderea timpului necesar pentru elaborarea și executarea planurilor de aprovizionare și deci la diminuarea posibilităților unui adversar de a acționa asupra sistemului logistic.

Integrarea diferitelor funcții ale logisticii prin utilizarea de programe informatice și exploatarea rețelelor de calculatoare, contribuie la adaptarea în mod dinamic a nevoilor de sprijin logistic cu cerințele operației, cu sarcinile ce trebuie îndeplinite și scopurile finale ale operațiilor de răspuns la crize.

Considerăm că, un alt posibil mod de a reduce vulnerabilitățile existente, este creșterea posibilităților de protecție a căilor de comunicații și a unităților, subunităților și formațiunilor de sprijin logistic, atât prin utilizarea la un nivel superior a forțelor de protecție existente, cât și prin organizarea de tip modular a elementelor componente ale forțelor de logistică.

Măsurile de protecție, atât cele active cât și cele pasive, trebuie să se constituie într-un set de opțiuni de gestionare și răspuns adecvate, direcționate și eficiente, atât pentru facilitățile logistice din teatrul de operații cât și pentru capabilitățile aflate pe teritoriul național sau în tranzit. Acest lucru este necesar datorită diversității mijloacelor cu care un potențial adversar poate acționa asupra componentei logistice încă din faza de desfășurare și transport a forțelor angajate în gestionarea unei situații de criză.

Organizarea structurilor logistice, atât a celor de conducere cât și a celor de execuție, în sistem modular constituie un alt avantaj care poate diminua vulnerabilitățile existente. Faptul că, prin desprinderea unei părți din întreg, sistemul poate să opereze în continuare fără perturbări majore contribuie la prevenirea și chiar înlăturarea posibilităților scoaterii din funcțiune a elementelor logistice în cazul unui atac direct. Forțele logistice trebuie să poată lucra dispersat, cu capabilitățile necesare, pentru a acționa într-un raion apropiat de cel al structurilor pe care le deservește. Modularitatea asigură condițiile necesare pentru luarea deciziilor și controlul sistemului logistic în timp util precum și capacitatea de revenire la normal după manifestarea riscului sau a vulnerabilității asupra sistemului în ansamblul său. Astfel, dacă într-o anumită situație o parte a structurii logistice va fi obligată să lucreze în condiții de izolare, aceasta își va putea desfășura atribuțiile în condiții cât mai bune fără a influența în mod decisiv funcționarea sistemului. Flexibilitatea structurală va trebui să constituie o caracteristică a viitoarelor structuri logistice, în cadrul cărora un rol distinct va reveni ofițerilor/celulelor de legătură care să asigure administrarea fluxului informațional în domeniul logistic și schimbul oportun de date și informații cu toate componentele lanțului logistic.

O altă posibilă cale de diminuare a vulnerabilităților o constituie creșterea eficienței managementului stocurilor, identificarea prealabilă a surselor de reprovizionare, optimizarea acțiunilor în cadrul lanțului de reprovizionare și definitivarea aranjamentelor pentru încheierea contractelor cu furnizorii externi, înainte de lansarea propriu-zisă a operației. Toate aceste acțiuni vor contribui la sporirea vitezei de desfășurare a activităților de sprijin logistic și a eficienței acestora având drept consecință reducerea semnificativă a timpului pe care un adversar îl va avea la dispoziție pentru a acționa asupra sistemului logistic.

Desigur adoptarea, totală sau parțială, a acestor măsuri poate oferi doar parțial protecție. Cea mai bună protecție rămâne punerea în aplicare a vechii axiome militare a surprinderii și rapidității acțiunilor pentru a anula posibilitățile inamicului de a exploata vulnerabilitățile logistice existente și de a-i reduce capacitatea de a dezorganiza fluxul logistic.

În loc de concluzii

Astăzi, în operațiile de răspuns la criză, forțele armate sunt confruntate cu pericole, vulnerabilități și riscuri noi cum ar fi terorismul, crima organizată, posibilitatea utilizării armelor de distrugere în masă și chiar crizele economice. Toate acestea impun strategii și politici noi, un nou mod de abordare a problematicii asigurării sprijinului logistic în situații de criză. Multe din aceste probleme sunt comune și de aceea ele trebuie abordate și rezolvate în comun, în cadrul organizațiilor și organismelor internaționale de securitate. Deși elaborarea politicilor și strategiilor în domeniu este un drept suveran al statelor, aceasta trebuie să fie în consens cu cerințele și realitățile dezvoltărilor lumii globalizate contemporane.

Considerăm că pentru asigurarea succesului sprijinului logistic în operațiile de răspuns la criză ar trebui să se aibă în vedere, în primul rând, gestionarea eficientă a ceea ce ar putea deveni caracteristica vulnerabilităților logistice a secolului XXI: „lipsa informațiilor duce la pierderea bătăliei”. Dacă vom da atenția cuvenită acestui avertisment, sistemul logistic va fi gata întotdeauna să asigure un sprijin eficient în orice situație.

BIBLIOGRAFIE

- ANDRONIC, Benone, MOCANU, Bixi-Pompiliu, *Sprrijinul logistic în operațiile multinaționale de prevenire a conflictelor*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2003.
- HLIHOR, Constantin, *Politici de securitate în mediul internațional contemporan, volumul I – domeniul energetic*, Editura Universității Naționale de Apărare, "Carol I", București, 2007.
- TOFFLER, Alvin, *Powershift – Puterea în mișcare*, Editura Antet, București, 1995.
- MINCULETE, Gheorghe, *Elemente de management al sprijinului logistic*, Editura Universității Naționale de Apărare București, 2005.
- SMG/L-1, *Doctrina logisticii operațiilor întrunite*, București, 2008, p. 9.
<http://ro.scribd.com/doc/96005263/Politica-de-Securitate-in-Mediul-International2>

SECURITATE ȘI INTELLIGENCE. ASPECTE STRATEGICE ȘI MODEL ORGANIZAȚIONAL

*General de brigadă (r) prof. univ. dr. Constantin ONIȘOR**

*Lector univ. dr. Mihai BĂLAN***

*Dr. Cristian-Sorin PRUNĂ****

Constituind un suport viabil al cunoașterii nevoilor de securitate, al fundamentării politicilor și strategiilor statului, intelligence-ul sprijină informativ adoptarea acelor decizii strategice necesare prevenirii, contracarării sau înlăturării amenințărilor.

Valoarea strategică a intelligence-ului derivă din susținerea deciziilor privind securitatea, corelat dinamicii mediului (pace, situații complexe), având ca obiectiv câștigarea confruntării informaționale prin crearea unui flux info-decizional optim, dobândirea superiorității decizionale, anticiparea deciziilor oportune și eliminarea incertitudinii, precum și influențarea factorilor perturbatori.

Cuvinte cheie: *strategie; management; intelligence; securitate; pace; criză; război.*

Being a reliable support of acknowledging security needs and underlying state's policies and strategies, the intelligence informationally supports the adoption of the strategic decisions necessary for the prevention, reduction or removal of the threats.

The strategic value of the intelligence derives from the support of decisions on safety, related to the dynamics of the environment (peace, complex situations), with the objective of winning the informational confrontation by creating an optimal info- decision-making flow, acquiring superiority of decision, predicting timely decisions and eliminating uncertainty as well as influencing disruptive factors.

Keywords: *strategy; management; intelligence; security; peace; crisis; war.*

* Cadru didactic în Academia Națională de Informații „Mihai Viteazul” București; e-mail: gen_onisor@yahoo.com, telefon: 0763637421.

** Cadru didactic în Academia Națională de Informații „Mihai Viteazul” București.

*** Specialist în intelligence.

Valoarea strategică în intelligence-ul modern

Strategia, în sens tradițional și militar, se definește ca utilizarea forțelor politice, economice, psihologice și militare ale unei națiuni sau grup de națiuni, în scopul adaptării /realizării cu eficiență maximă a politicilor de pace sau de război⁷. Aceasta constă în determinarea scopurilor și obiectivelor pe termen lung, ca rezultat direct al adoptării politicilor favorabile și alocării resurselor necesare materializării lor.

Strategia intelligence-ului integrat se delimitează ca modalitate de a întrebuința, pe baza unei concepții de ansamblu, toate componentele sistemului informativ național și de a conduce acțiunile acestora în vederea instituirii și prezervării stării de securitate națională.

Strategia în intelligence reprezintă arta de a folosi la pace și în situații complexe (criză, război), conform unui plan de ansamblu, componentele sistemului informativ și conducerea activităților de informații, contrainformații și de securitate în vederea participării la îndeplinirea scopului general al intelligence-ului integrat (realizarea obiectivelor de securitate).

Ambele concepte pot contribui la definirea conținutului unei strategii în intelligence-ul integrat stratificat, acea modalitate eficientă de a întrebuința sistemele securității naționale, pe baza unei concepții și a unui plan de ansamblu, respectiv conducerea acțiunilor acestora în vederea instituirii și prezervării securității stratificate (naționale, comune, colective și prin cooperare).

Managementul este procesul de dirijare și orientare a resurselor organizației în sensul realizării propriilor obiective, managerul fiind acea persoană investită cu autoritate de decizie pe linia angajării mijloacelor disponibile pe criterii de eficiență și pe paliere preventiv-anticipative.

Coroborând delimitările semantice ale termenilor management, strategie și strategic – pe care Dicționarul explicativ al limbii române îl definește ca „1. foarte important, esențial din punct de vedere al strategiei; 2. potrivit, oportun (într-o împrejurare dată)”⁸ – managementul strategic este procesul managerial prin care se

⁷ Onișor, Constantin, *Teoria strategiei militare*, București, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, 1999, pp. 39-42.

⁸ *** *Dicționarul explicativ al limbii române*, Academia Română, Editura Univers Enciclopedic, București, 1996, p. 1024.

formulează și se implementează strategii, ale cărui elemente definitorii se concentrează către conducerea eficientă într-un context previzionat (temporal, spațial, situațional, circumstanțial etc.).

Managementul în intelligence poate fi definit ca acel demers orientat spre motivarea și angajarea membrilor în dezvoltarea și utilizarea capacităților cognitive ale acestora, prin valorizarea, subordonată obiectivelor de securitate și apărare asumate ori din competență, a surselor de informații, experienței și abilităților fiecăruia dintre ei.

Managementul strategic în intelligence este procesul prin care, în funcție de dinamica mediului (pace, situații complexe), se generează și se controlează schimbările strategice ale entităților informative pentru realizarea obiectivelor informaționale și operaționale.

Strategiile sunt procese decizionale complexe ce se concretizează sub forma unor planuri comprehensive de documentare a modului de realizare a obiectivelor strategice privind apărarea și securitatea și de îndeplinire a misiunilor asumate. Acțiunile strategice sunt instanțieri ale strategiilor, demersuri concertate cu caracter de continuitate și interdependență ce se derulează într-un context previzionat (pace, criză ori război).

Obiectivele strategice furnizează fundamentul pentru planificarea, organizarea, motivarea, coordonarea și controlul eficient al activităților de management, prin prisma faptului că evidențiază direcțiile de urmat și prioritățile informative, sprijină procesul de evaluare, diminuează incertitudinile și minimizează conflictele inter și intra-organizaționale.

În cadrul unei entități statale sunt două niveluri de implementare a strategiei, prin raportare la intelligence-ul integrat și la serviciile de informații.

Astfel, primul nivel îl reprezintă C.N.I. unde are loc diseminarea pe orizontală a strategiei, pe domenii privind integrarea informațiilor furnizate de componentele comunității și responsabilizarea fiecăreia pentru produsele informative furnizate. Al doilea nivel îl formează serviciile de informații, în cadrul cărora diseminarea strategiei se realizează pe verticală (către eșaloanele ierarhic inferioare).

Pe fiecare palier, strategia se stratifică corespunzător structurilor de conducere care concep, organizează, planifică și desfășoară activitățile de informații.

Corelat funcției de orientare, strategia va stabili concepția derulării confruntării informaționale, a organizării sistemelor informative, a componentelor și proporția acestora, a principiilor generale de utilizare, atât la pace, cât și în situații complexe.

De asemenea, subsumat funcției coordonatoare, strategia în intelligence va delimita la toate nivelurile ansamblului informativ concepțiile de realizare a proiectelor informative (acoperirea problematicii) și operațiunilor (demersuri punctuale), precum și modul de desfășurare a acestora pentru realizarea obiectivelor de securitate. Pe acest palier se impune adaptarea continuă a planurilor strategice, corelat prognozei și dinamicii situației operaționale (în principal în situații complexe), care iterează importanța /dimensiunea funcției coordonatoare a strategiei în intelligence⁹.

Managementul strategic este procesul prin care se elaborează și se implementează strategii destinate acoperirii informative a zonelor de responsabilitate (intelligence), obținerii și valorificării informațiilor de securitate pentru susținerea deciziei strategice într-o entitate statală (intelligence integrat) ori uniune/alianță (intelligence integrat stratificat) – prin adoptarea și punerea în aplicare, de către autoritățile îndrituite, a deciziilor oportune în ceea ce privește promovarea oportunităților, prevenirea ori contracararea acțiunilor vectorilor de insecuritate, în scopul instituirii și prezervării securității naționale, comune, colective și prin cooperare.

Implementarea managementului strategic se derulează, în mod etapizat¹⁰, urmărind: definirea viziunii și a misiunii, analiza mediului extern și a celui intern, stabilirea obiectivelor strategice, elaborarea și selectarea strategiilor, implementarea la nivelul întregii structuri organizaționale /fiecărui departament, respectiv măsurarea și evaluarea performanțelor.

⁹ Onișor, Constantin, *op.cit.*, pp. 52-55.

¹⁰ Băcanu, Bogdan, *Management strategic*, București, Editura Teora, 1997, p. 37.

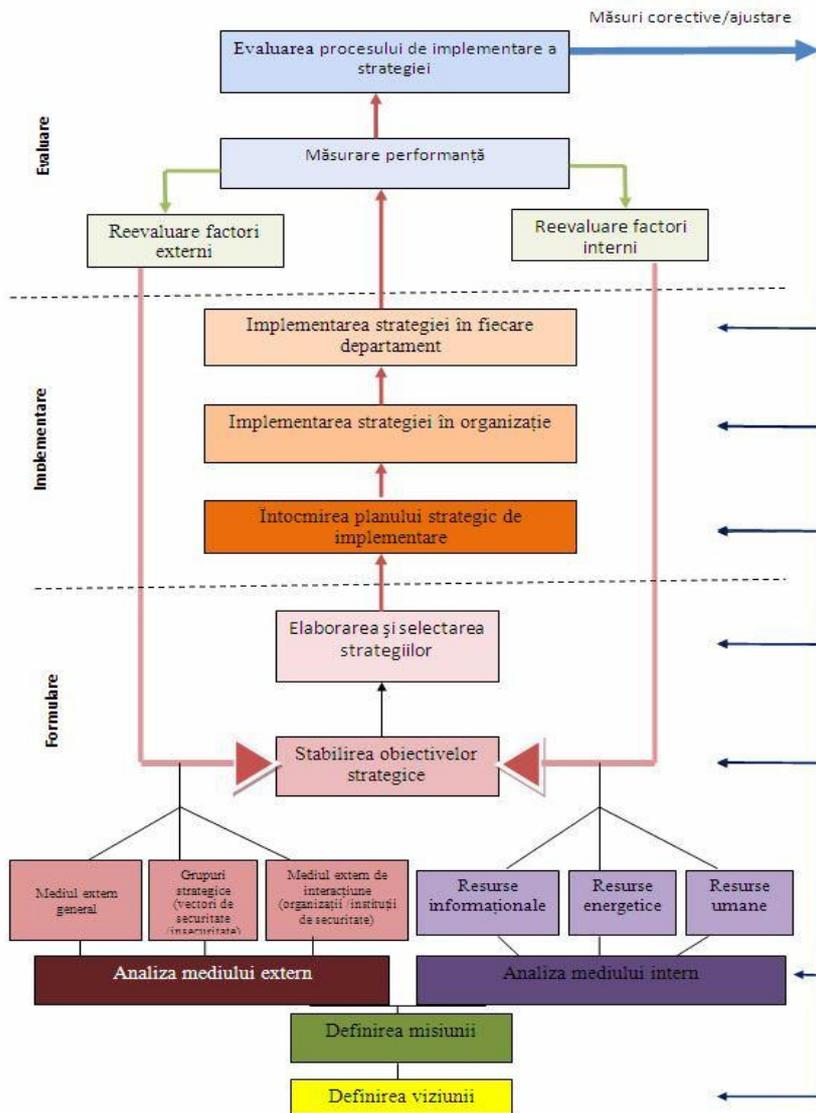

Figura 1. Management strategic în inteligență

Instituirea și prezervarea securității (finalitate dezirabilă a apărării) necesită elaborarea unor strategii naționale care să fie implementate de structurile de conducere strategică a statului, realizarea obiectivelor de securitate și apărare fiind dependentă de performanțele elitelor, de capacitatea de protejare și promovare a propriilor valori și interese fundamentale, de adaptare la mediul intern și internațional.

Prin intelligence, factorii de decizie strategică pot adecva demersurile instituționale, în raport cu scopurile comunității de securitate, din perspectiva manifestării ori potențialității factorilor perturbatori cu incidență asupra gestionării integrate a apărării și multilaterale a securității.

Constituind astfel un suport viabil al cunoașterii nevoilor de securitate, al fundamentării politicilor și strategiilor statului, intelligence-ul sprijină informativ adoptarea acelor decizii strategice necesare prevenirii, contracarării sau înlăturării amenințărilor.

Incertitudinea din procesul decizional strategic se reduce considerabil prin aportul intelligence-ului, care contribuie la avertizarea oportună, exactă, corectă și echidistantă și la identificarea elementelor esențiale prevenirii manifestării riscurilor (spațialitate și temporalitate, probabilitate, modalități și forme de manifestare, surse de generare, catalizatori sau inhibitori).

În contextul actual, se relevă un proces dinamic de transformare a sistemelor informative privit atât ca redimensionare a elementelor componente ale acestora, cât și reevaluare a priorităților.

Aferent stării de pace, transformările au în vedere adaptarea activităților de intelligence la profilul strategic al statului – redefinit permanent din perspectiva dinamicii mediului de securitate, exploatarea caracteristicilor definiției în vederea eficientizării procesului de decizie strategică (la nivel național, comunitar și aliat).

Pentru fundamentarea politicilor strategice în situații de criză, intelligence-ul concură decisiv la constituirea unei reacții prompte și adecvate a sistemului general de conducere strategică (adoptarea unui ansamblu de măsuri în scopul eliminării cauzelor, diminuării și menținerii sub control a efectelor negative ale acțiunii factorilor perturbatori).

În ceea ce privește războiul, implicarea activă și rolul definitiv pe care îl are intelligence-ul se relevă în asigurarea suportului informațional în vederea creării condițiilor favorabile beligeranței și îndeplinirii obiectivelor (eficientizarea acțiunilor militare integrate), având în vedere că finalitatea conflictualității este determinată de obținerea, păstrarea și creșterea inițiativei în conducerea strategică și cea militară.

Valoarea strategică a intelligence-ului modern derivă din susținerea deciziilor privind securitatea, corelat dinamicii mediului (pace, situații complexe), având ca

obiectiv câștigarea confruntării informaționale prin crearea unui flux info-decizional optim, dobândirea superiorității decizionale, luarea deciziilor anticipativ și oportun și eliminarea incertitudinii, precum și influențarea factorilor perturbatori.

Conducerea strategică în intelligence

În ansamblu, conducerea unui sistem informativ vizează următoarele coordonate principale:

- cunoașterea din punct de vedere informativ (racordarea permanentă la circuitele informaționale cu relevanță, cunoașterea dinamicii situației operaționale, obținerea și valorificarea informațiilor prin adoptarea /îndeplinirea deciziilor politico-strategice);
- inițierea acțiunilor destinate instituirii ori preservării stării de securitate (concepția demersurilor ce urmează a fi întreprinse la nivelul serviciului de informații, entitățile organizaționale participante și mijloacele utilizate, obiectivele succesive de îndeplinit, evaluarea, finalizarea ori corecția demersurilor informative etc.);
- asigurarea resurselor.

Conducerea strategică reprezintă un ansamblu de activități desfășurate de elementele/structurile de comandă ce constau, de regulă, în prevedere/planificare, organizare, coordonare, control și evaluare a acțiunilor întreprinse la nivel organizațional.

Conducerea strategică în intelligence-ul integrat

Conducerea strategică a unei C.N.I. presupune: structuri cu reprezentanți ai autorităților politico-militare și cei ai serviciilor de informații, un ansamblu de activități specifice managementului (precum elaborarea concepției generale de realizare a intelligence-ului, stabilirea scopului și deciziilor pe linia îndeplinirii obiectivelor de securitate și apărare etc.).

Din punct de vedere structural, conducerea strategică într-un ansamblu informativ cuprinde:

- ✓ servicii de informații;
- ✓ o structură de coordonare (Consiliu executiv C.N.I.);
- ✓ un element de evidențiere a priorităților (Oficiu de Informații);
- ✓ o structură de conducere generală (Consiliu C.N.I.);
- ✓ un organism de racordare la interesul național.

În cadrul C.N.I. trebuie să ființeze organisme interne al căror scop este corelat activităților conducerii strategice: planificare, organizare, coordonare, control și evaluare.

Conducerea strategică a unui serviciu de informații

Sistemul de conducere strategică a unui serviciu de informații poate cuprinde:

- ✓ Consiliu – director, adjuncți, factori de conducere a subunităților;

- ✓ Comitet executiv – directorul și adjuncții acestuia;
- ✓ Eșaloane centrale – factori de conducere ai entităților la nivel central ori cu responsabilitate pe arii clar delimitate;
- ✓ Eșaloane locale – factori de conducere ai entităților administrative-teritoriale.

Principalele atribuții ale sistemului de conducere pot fi, în funcție de nivel:

- Consiliu – adoptă decizii /emite hotărâri cu caracter deliberativ, relevante în documentele de conducere a desfășurării activității serviciului;
- Comitet executiv – dispune /asigură punerea în aplicare a documentele de conducere a activității de informații și funcționalitatea sistemului organelor de conducere;
- Eșaloane centrale
 - organizează desfășurarea activităților din eșaloanele arondate;
 - conduc procesului de obținere a informațiilor de securitate în plan local și valorificarea acestora;
 - organizează cooperarea strategică în interiorul serviciului;
- Eșaloane locale – culegerea și valorificarea informațiilor din spațiul de interes strategic.

Pe ansamblu, conducerea strategică într-un serviciu de informații determină efecte dintre cele mai complexe asupra activității informative (îndeosebi la nivel tactic). Aceasta generează cicluri decizionale, atât în sens descrescător ierarhic (în principal pentru transpunerea în practică și îndeplinirea concepțiilor de ansamblu ale intelligence dispuse la nivel operativ pe linia obținerii de informații), cât și informaționale în sens crescător (valorificarea informațiilor).

Activitățile conducerii strategice se reflectă în etapizarea circuitului informațional vehiculat în structurile informative (serviciu de informații, Comunitatea Națională de Informații și Comunitatea de Informații Multinațională).

Intelligence-ul se derulează pe următoarele etape:

1) Planificarea activității

Planificarea activității de informații în cadrul sistemelor informative reprezintă transpunerea obiectivelor dispuse la nivelul ierarhic superior C.N.I., proces prin care se asigură stabilirea misiunilor din perspectiva valorilor de apărut și de protejat, obiectivelor /priorităților operaționale, direcțiilor de acțiune și strategiilor necesare, a resurselor existente și a celor care trebuie alocate.

Astfel, pe fiecare nivel (operațional și tactic) sunt planificate informațiile (determinarea cantitativă și calitativă a necesităților informative, a resurselor informaționale necesare și disponibile, desemnarea structurilor de intelligence competente, repartizarea comenzilor și stabilirea modului de exploatare /valorificare

a produselor informaționale), concomitent cu prioritizarea acestora (în funcție de valorile, interesele și necesitățile de securitate, de caracteristicile mediului intern și internațional, de natura factorilor de risc și amenințărilor, de solicitările beneficiarilor).

2) Constituirea fondului informativ primar

Acest proces, ulterior planificării, cuprinde activități de căutare, culegere, colectare și obținere a informațiilor prin mijloace și metode specifice, având ca rezultat obținerea unui fond informativ primar.

Căutarea constă în stabilirea și orientarea asupra zonelor de interes informativ și asupra surselor de informații utile, concordant documentelor de planificare (conțin obiectivele activității de căutare, vectori posibili ai amenințărilor, locurile și mediile de culegere) și proiectelor informative integrate /operațiunilor de informații (stipulate în documentația de coordonare a activității – în condiții de cooperare ori colaborare cu alte organizații de intelligence).

În cadrul culegerii, elementele informative utilizează surse, mijloace, procedee și metode specifice prin care se obțin informațiile brute. Concomitent, fondul de date este completat cu informații relevate prin colectare (surse deschise) și obținere (activități autorizate prin mandat emis de autoritățile îndrituite).

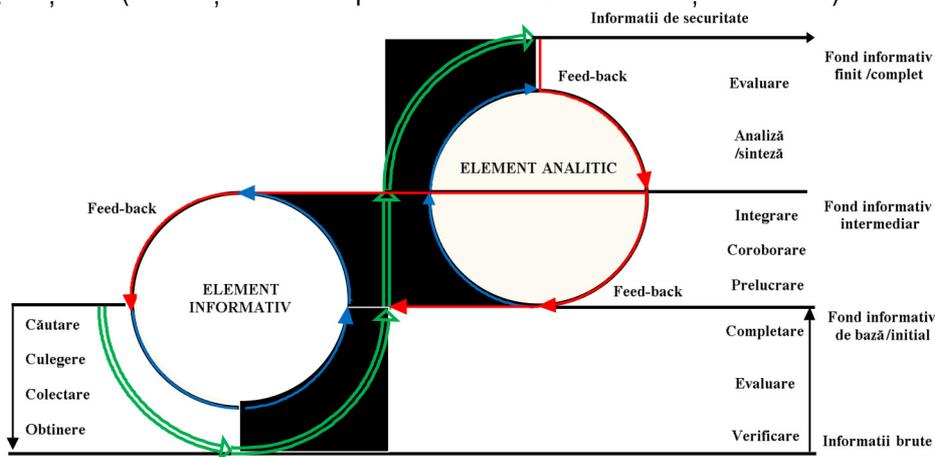

Figura 2. Flux informațional

3) Obținerea fondului informativ intermediar

Transformarea succesivă, de către elementele informative, a informațiilor brute în informații de bază /inițiale (prin verificare, evaluare și completare), respectiv în informații intermediare (prin prelucrare, coroborare și integrare) constituie o etapă

de procesare a produselor informaționale prin care se obține un fond informativ intermediar.

4) Producerea fondului informativ finit

Informațiile intermediare sunt prelucrate în vederea producerii celor finite /complete (fond informativ finit), prin analiză /sinteză și evaluare.

5) Valorificarea fondului informativ finit

Această etapă se realizează printr-o activitate specializată de transmitere /comunicare a fondului informativ finit către O.I. în vederea coroborării cu produsele informaționale remise de celelalte structuri informative și realizării de documente de informare a beneficiarilor legali abilitați (note, sinteze informative, buletine de informare, estimări informative naționale, rapoarte de stare a securității etc.).

În domeniul securității naționale, activitatea de intelligence este delimitată de două coordonate, respectiv planificare (sens descendent – de la complex la simplu) și comunicare (sens ascendent), dinamica fiind asigurată prin ciclul iterativ culegere – procesare – producere.

Din această perspectivă, ciclul iterativ culegere – procesare – producere constituie **unitatea morfologică în intelligence** și este principalul furnizor de intrări (informații) în sistem, după secvența informații brute /inițiale – intermediare – complete /finite, ce stau la baza îndeplinirii atribuțiilor și scopurilor organizaționale.

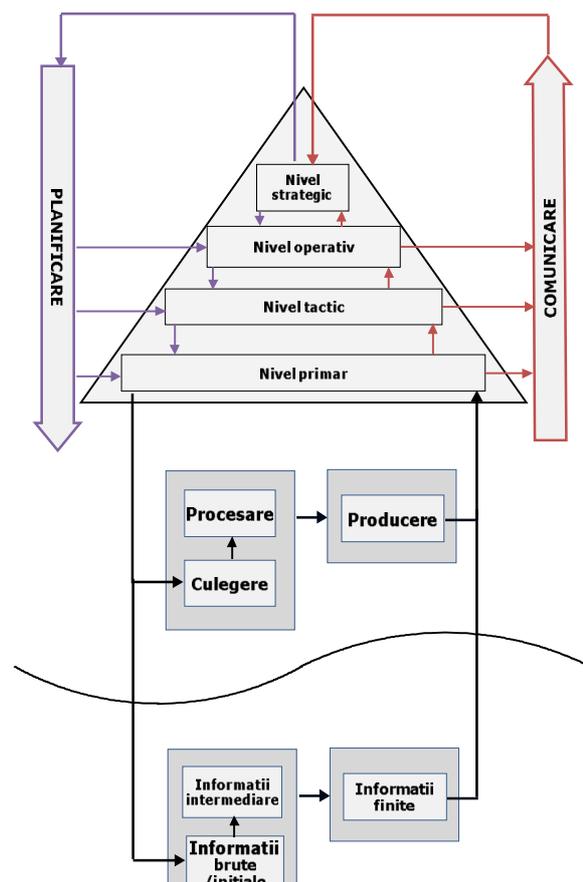

Figura 3. Unitatea morfologică în intelligence

Ulterior, diseminarea /propagarea informațiilor se realizează la fiecare nivel prin intermediul punților de legătură existente între cele două coordonate (conlucrare – nivel primar și tactic, cooperare – nivel operativ, colaborare – nivel strategic).

În cadrul intelligence-ului integrat se parcurg următoarele etape:

1) Planificare informativă

În cadrul acesteia, sunt stabilite modalitățile de realizare a activității de informații prin detalierea obiectivelor și domeniilor de realizare a securității, a metodelor, forțelor, mijloacelor și responsabilităților de conducere și de execuție, prin indicarea modalităților concrete de desfășurare a demersurilor și acțiunilor specifice.

Se evidențiază necesitatea asumării /adoptării planificării la nivelul organismului responsabil cu coordonarea activităților de securitate și apărare (pentru implementarea unitară a viziunii strategice de structura respectivă), aprobării de către factorul de conducere strategică de rang înalt (la care C.N.I. este afiliată), dar și a întocmirii acesteia la nivelul Comitetului executiv (ce are expertiza necesară în activitatea informativă corelat obiectivelor strategice) și aprobării de către Consiliul C.N.I.

Ulterior, pe baza planificării, Oficiul de Informații (O.I.) va repartiza sarcinile către componentele comunității (prin intermediul Directorului Consiliului C.N.I.), va monitoriza realizarea acestora, structura de realizare a informațiilor pentru securitate și apărare constituindu-se într-un factor obiectiv în ceea ce privește stabilirea /evaluarea îndeplinirii obiectivelor și a măsurilor corective ce se impun.

2) Obținerea informațiilor intermediare

Acest proces, ulterior planificării, constă în cumularea informațiilor la nivelul Oficiului de Informații, realizate și remise de componentele C.N.I., ca urmare a îndeplinirii prevederilor din documentele de planificare informativă, de coordonare operativă (strategii, programe și planuri de acțiune naționale pentru prevenirea și combaterea terorismului, proliferării armelor de distrugere în masă, criminalității organizate, corupției și altor amenințări transfrontaliere) și de cooperare (acorduri privind activitatea de informații pentru securitate, prevenirea și combaterea terorismului, precum și planuri de cooperare multilaterală între membrii comunității).

3) Producerea informațiilor de securitate

La nivelul O.I. sunt realizate produse analitice integrate pe baza informațiilor furnizate de componentele comunității și evaluări pe problematica securității naționale.

4) Comunicarea informațiilor de securitate

Comunicarea constituie activitatea specializată de transmitere a informațiilor către beneficiarii legal abilitați, realizată de către O.I. ca produse de intelligence, prin documente de informare (note, sinteze informative, buletine de informare, estimări informative naționale, rapoarte de stare a securității etc.). Informațiile pentru securitate și apărare vor contribui la reducerea /eliminarea incertitudinilor de la nivelul decidentului (aspectele sunt cunoscute) ori, în caz contrar, la alinierea deciziei. În cadrul aceleiași structuri (O.I.), sunt gestionate reacțiile beneficiarilor legali la produsele analitice curente și evaluările naționale.

Feed-back-ul este determinant pentru intelligence (atât la nivelul comunității, cât și la nivelul fiecărei structuri informative), întrucât contribuie la evaluarea eficienței și utilității acestuia, respectiv la derularea măsurilor corective la nivelul activităților primare (planificarea, obținerea și exploatarea fondului informativ).

Astfel, în domeniul securității naționale, activitatea de intelligence integrat este delimitată de două coordonate, respectiv planificare (sens descendent – de la complex la simplu) și comunicare (sens ascendent), dinamica fiind asigurată prin ciclul iterativ obținere informații intermediare – producere informații de securitate.

Intelligence-ul integrat stratificat se derulează pe următoarele etape:

1) Planificarea activității

În cadrul acestei etape, la nivelul C.I.M., se asigură stabilirea misiunii C.N.I. din perspectiva valorilor de apărut și de protejat, obiectivelor, direcțiilor de acțiune și strategiilor necesare instituirii și prezervării securității naționale, comune, colective și în cooperare.

2) Obținerea informațiilor

Acest proces, ulterior planificării, constă în cumularea informațiilor transmise de C.N.I. Apreciem că inițial, realizarea C.I.M. se va circumscrie, în principal, unui cadru normativ privind cooperarea inter-agenție. Astfel, ponderea majoritară o vor deține informațiile rezultate din proiectele informative integrate /operațiunile de informații (subsumat cooperării ori colaborării între organizațiile de intelligence). Ulterior, ca urmare a orientării asupra zonelor de interes informativ și, implicit, asupra surselor de informații utile, concordant documentelor de planificare adoptate la nivelul C.I.M., accentul se va transla asupra realizării obiectivelor de securitate ce se circumscriu politicilor uniunii /alianței.

3) Producerea informațiilor pentru securitate stratificată

La nivelul unei structuri specializate – O.I. (multinațional) – sunt realizate produse analitice integrate pe baza informațiilor furnizate de C.N.I. și evaluări

(multi)naționale pe problematica securității naționale, comune, colective și în cooperare.

4) Comunicarea informațiilor

Comunicarea constituie activitatea specializată de transmitere a informațiilor către beneficiarii legal abilitați, realizată de către O.I. (multinațional), prin documente de informare. În cadrul aceleiași structuri sunt gestionate reacțiile beneficiarilor legali (reprezentanți ai sistemelor suprastatale /naționale) la produsele analitice.

Pe acest fond, prezintă interes următoarele activități întreprinse la nivelul conducerii organizației de intelligence¹¹:

1. Elaborarea documentelor de conducere

✓ vizează stabilirea concepției generale despre activitatea de informații și despre conducerea nemijlocită a structurilor informative;

✓ acestea pot fi documente de planificare informativă, planuri generale de căutare a informațiilor, de operațiuni, de întreținere a resurselor /structurilor de informații, directive etc.;

✓ se pot întocmi de către /sub îndrumarea nivelului tactic și se aprobă de nivelul operativ, respectiv de cel strategic;

✓ includ aspecte referitoare la operaționalizarea prevederilor stipulate în documentele de planificare;

✓ realizate în situație de pace, se reiterează pe timpul stărilor complexe, pentru a putea fi aplicate cu unele corecții impuse de specificul situației operative;

✓ impun actualizări permanente, corelat dinamicii operaționale și previzionării evoluției caracteristicilor stării de fapt.

2. Obținerea informațiilor necesare fundamentării actului decizional în organizația de intelligence

• evidențierea contextului operativ (stabilirea dinamicii vectorilor de securitate/insecuritate, clarificarea sensului evoluției situației strategice, determinarea reală – concretă – a posibilităților de acțiune și satisfacere a nevoilor informațional-decizionale);

• identificarea potențialului acțional și inducerea sensului dorit în situația operativă (pe baza acestora sunt operaționalizate prevederile documentelor strategice de conducere elaborate din timp de pace /actualizate);

¹¹ Onișor, Constantin, *Teoria strategiei militare*, București, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, 1999, pp. 441-465.

- sunt dependente de capacitatea eșaloanelor ierarhic inferioare de a se adecva fluxului informațional, având implicații asupra adoptării imediate a deciziilor operative oportune.

3. Elaborarea și adoptarea deciziilor în intelligence

- ✓ proces cu caracter anticipativ, a cărui calitate derivă din concordanța deciziilor cu posibilitățile /oportunitățile conferite de evoluția situației operaționale (sunt elaborate variante decizionale);

- ✓ eficiența deciziei rezidă în timpul scurt al elaborării, adoptării și transmiterii, în aplicarea imediată și valorificarea rezultatului (evitarea surprinderii strategice și asigurarea caracterului preventiv al activității de informații).

4. Planificarea acțiunilor

- planificarea în linii generale a acțiunilor pe coordonatele prezervării securității naționale;

- se realizează pentru organizarea și desfășurarea activităților de informații corelat momentelor semnificative previzionate a se materializa în dinamica situației operative;

- stabilirea misiunilor și obiectivelor informaționale și operaționale de îndeplinit pentru eșaloanele inferioare;

- planificarea logisticii și asigurarea resurselor;

- asigurarea unor modalități prin care circuitul decizional în intelligence să se adapteze la condiții noi /neprevăzute ale situației strategice.

5. Organizarea cooperării între structurile de informații

- ✓ domeniul de manifestare a acțiunilor și consecințelor factorilor perturbatori ai stării de securitate necesită cooperarea între diferitele sisteme informative pe linia producerii și valorificării informațiilor de securitate, respectiv măsuri strategice adecvate;

- ✓ va fi evidențiată și valorificată capacitatea de coordonare a fiecărui nivel organizațional în ceea ce privește derularea cooperării;

- ✓ coordonarea demersurilor informative pentru prevenirea și contracararea vectorilor de insecuritate;

- ✓ după crearea cadrului general, cooperarea va fi pusă în practică și menținută până la îndeplinirea obiectivelor de securitate;

- ✓ stabilirea problemelor principale ale cooperării se realizează la nivelul tactic; organizarea coordonării, transpunerea în practică și menținerea ei se face de către structurile participante;

✓ în situații deosebit de complexe, de cele mai multe ori și nefavorabile (inclusiv și neîndeplinirea obiectivelor), se recurge la reorganizarea cooperării pe întreaga ierarhie a sistemului de conducere.

6. Organizarea asigurării activității de informații

- vizează protecția și apărarea structurilor informative, a circuitului informațional și a celui info-decizional;
- rezultatele asigurării sunt exprimate în menținerea flexibilității de acțiune, a libertății, autonomiei și continuității în activitatea de informații.

7. Controlul exercitat la nivelul conducerii sistemelor informative

- ✓ are rolul de a preveni dereglările în funcționarea structurii informative;
- ✓ urmărește și verifică modul de înțelegere a conținutului deciziilor, modalitatea de transmitere a sarcinilor rezultate, respectiv transpunerea lor în practică;
- ✓ aplică măsuri corective/ajustări.

În cadrul activității informative rețin atenția și alte aspecte care privesc conducerea strategică în intelligence:

1) autoritatea statului de drept asupra activității de informații;

2) complementaritatea conducerii serviciilor de informații și a C.N.I.;

✓ asigură transpunerea deciziei strategice către structurile informative și înțelegerea unitară a evoluției situației operaționale;

✓ relevă necesitatea unei structuri instituționale pentru integrarea intelligence-ului în decizia politico-militară a statului.

3) centralizarea conducerii strategice;

✓ decizie centralizată și demersuri pe orizontală și verticală în vederea aplicării ei;

✓ subsistemele informative trebuie să dețină o anumită autonomie pentru transpunerea în practică a misiunilor.

4) unitatea și coeziunea organelor de conducere a serviciilor de informații;

✓ exprimă strategia unitară în intelligence;

✓ valorifică experiența și competențele fiecărei structuri de conducere;

✓ responsabilitatea elaborării deciziei este colectivă, dar aplicarea și îndeplinirea ei este individuală.

BIBLIOGRAFIE

- BĂCANU, B. (1997), *Management strategic*, București: Editura Teora.
- ONIȘOR, C. (1999), *Teoria Strategiei Militare*, București: Editura Academiei de Înalte Studii Militare.
- DRUKNER, P. (2001), *Managementul strategic*, București: Editura Teora.
- HALL, J.; Ikenberry, J. (1998), *Statul*, București: Editura DU Style.
- *** www.academyci.com
- *** www.webdex.ro

FILE DE ISTORIE

ACȚIUNILE ȘI CONCEPȚIILE MILITARE ALE REGILOR DACIEI DE DUPĂ BUREBISTA

*General de brigadă (r) prof. univ. dr. Floriean TUCĂ**
*Colonel (r) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU***

Într-un studiu anterior, publicat în „Revista de Științe Militare”, nr. 2/2012, intitulat „Statele geto-dacice și regii acestora în secolele V-I î.Ch.”, am relatat pe larg, pe baza unor izvoare istorice certe, bogata și interesanta problematică a respectivei teme. În acest nou demers științific, care, de drept și de fapt, este o continuare a celui anterior, se reliefează, pe de o parte, spațiul geografic (figura nr. 1) pe care se întindeau statele geto-dacice în secolul I î.Ch., iar pe de altă parte, sunt prezentați, în ordinea cronologică a perioadei lor de domnie, toți regii Daciei din timpul istoric dat, cu schițarea biografiei lor.

Primul rege la care ne referim în acest studiu este **Comocius** sau **Comocicus**. El s-a urcat pe tronul Daciei după **BUREBISTA**, regele care reușise să realizeze sau să înfăptuiască, prin inteligență și eforturi politice și militare, primul stat centralizat și independent al dacilor sau al geto-dacilor (în anul 70 î. Ch.). Teritoriul Daciei în urma înfăptuirii epocale a lui Burebista se întindea, potrivit celor consemnate în unele studii de specialitate, „spre apus și spre nord-vest până la Dunărea mijlocie și Morava, spre nord până la Carpații Păduroși, spre est ajungea până la Olbia și cuprindea Dobrogea în întregime, iar spre miazăzi ajungea până la Haemus (Munții Balcani – n.n.) și chiar dincolo de munți, până în Apolonia”.¹

* Membru al Academiei Oamenilor de Știință din România;

** Profesor univ. dr. ing., Academia Comercială, Satu Mare și Universitatea Națională de Apărare „Carol I”; membru asociat al AOȘR; vicepreședintele Asociației Absolvenților UNAp „Carol I”; e-mail: esiteanu@yahoo.com; tel.:0720566911.

¹ Cristache Gheorghe, Tucă Florian, „Voievozi, domnitori, principii, regi și alți șefi de stat din spațiul românesc. Dicționar”, ediția a II-a, București, 2006, p. 26.

Din păcate, după domnia lui Burebista, datorită unor cauze și condiții multiple, care nu vor face obiectul analizelor noastre, statul dac centralizat independent făurit de el s-a destrămat. Ca urmare, pe vastul cuprins al Daciei vor apărea mai multe state, cu dimensiuni diferite ca teritoriu și ca populație, care vor avea în fruntea lor regi proprii sau regi locali. Numărul lor nu se cunoaște cu exactitate. Se cunoaște, în schimb, aria geografică de întindere a unora dintre ele și anume:

- a) În partea de nord a Carpaților Meridionali, cuprinzând, printre altele, actualele localități Cluj-Napoca și Năsăud;
- b) În spațiul geografic de la sud de Munții Carpați până la fluviul Dunărea, jalonat de o sumedenie de cursuri de apă (Olt, Argeș, Dâmbovița, Ialomița și altele);
- c) Pe pământul cuprins între Dunăre și Marea Neagră, adică în Scitia Minor (actuala Dobroge);
- d) Pe cuprinsul vechii Moldove;
- e) În alte zone geografice ale Daciei, pe care nu le putem localiza cu exactitate.

În fruntea tuturor acestor organizații statale se aflau regi proprii, ce erau promovați sau aleși după criterii riguroase de valoare, unii dintre ei și pe baza „dreptului de moștenire”.

Regii geto-daci de după Burebista

COMOCIUS sau COMOCICUS². Acesta a fost primul rege geto-dac de după domnia lui Burebista în Dacia. El și-a exercitat autoritatea statală nu pe întregul stat dacic unificat de către Burebista, ci, în principal, în spațiul intracarpatic.

Informații de certă valoare istorică referitoare la acest personaj regesc ne sunt furnizate de către scriitorul antic Iordanes. Iată ce ne relatează acesta cu privire la Comocius: „**lar după moartea lui Deceneus** (care fusese un om de nădejde pe care se bazuia Burebista – n.n.), **ei dacii, au avut aproape în venerație pe Comocius, fiindcă era tot așa de iscusit (ca și Deceneus – n.n.) ca rege și ca preot suprem și ca judecător, datorită priceperii sale, și împărțea dreptate ca ultimă instanță**”. Din păcate, informațiile cu privire la activitatea sa regească pe planul conducerii statale sunt foarte sărace. De aceea, vom fi nevoiți să trecem peste ele. Rămâne însă să se rețină de către cei interesați faptul cert că după

² Cristache Gheorghe, Tucă Florian, *op. cit.*, p. 27.

dispariția lui Burebista, primul rege ce s-a aflat pe tronul Daciei care avea să fie ulterior împărțită în organizațiuni statale mai mici, a fost Comocius sau Comocicus.

CORYLLUS sau COROLLIUS³. Potrivit informațiilor de care dispunem, el a domnit în spațiul geografic intracarpatic al Daciei. Se zice că a avut o domnie foarte lungă și anume de aproape patru decenii, ea fiind marcată de importante realizări de ordin administrativ, economic, cultural și religios, dar nu și de confruntări militare cu adversari externi sau interni. Referitor la el și la domnia sa, lordanes scria următoarele: „**Părăsind și acesta viața (Comocius – n.n.), s-a urcat pe tron ca rege al goșilor (corect ca rege al dacilor sau al geșilor – n.n.), Coryllus și timp de patruzeci de ani a stăpânit peste neamurile din Dacia**”. Ce frumoasă, ce interesantă și ce profundă apreciere cu privire la acest cel de al doilea rege geto-dac de după Burebista: „**A stăpânit peste neamurile din Dacia**”.

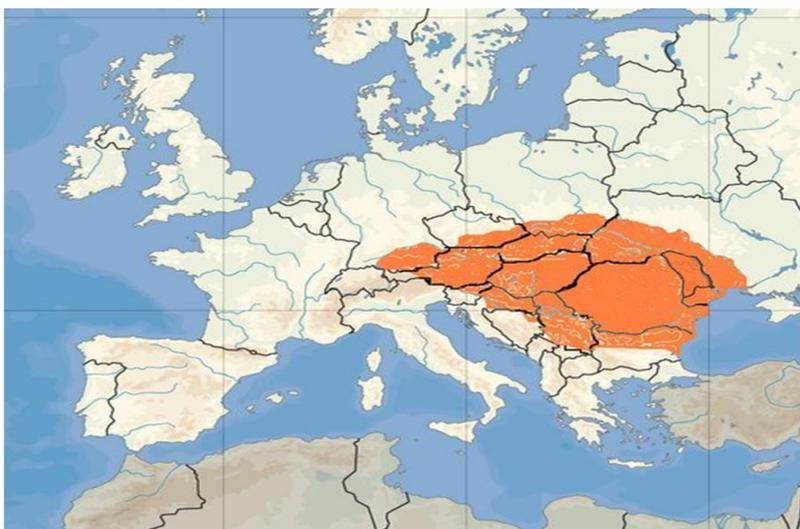

Figura nr. 1. Harta Daciei în anul 44 î. Hr.

Sursa: http://articole.netul.ro/burebista-primul-rege-al-dacilor_11.html

COSON⁴. Și-a exercitat autoritatea statală împărătească în aria geografică marcată de fluviul Danubian și Marea Neagră, în Sciția Minor, adică pe pământul actual al Dobrogei. S-a afirmat atât pe plan intern, cât și extern. Pe plan intern prin conducerea cu iscusință a statului. Pe plan extern, a intervenit în mod activ în

³ Cristache Gheorghe, Tucă Florian, *op. cit.*, p. 28.

⁴ Ibidem.

disputele pentru putere a împăraților de la Roma, fiind socotit de către istoricii autentici un diplomat de marcă. În mod concret, prin anul 42 î. Ch., a intrat în legături interesante cu omul politic roman Marcus Iulius Brutus, oferindu-i acestuia sprijin militar în efective luptătoare în disputele pentru putere, primind în schimb mari sume de bani ce vor fi folosiți în interesul statului (formațiunii statele) în fruntea căreia se afla. Ulterior, adică după mai puțin de zece ani (anul 31 î. Ch.), regele geto-dac Coson a stabilit relații de colaborare benefice Daciei și Romei cu împăratul roman Octavian. Nu se știe, din păcate, câți ani a stat pe tron.

COTISO⁵. Acesta conducea una dintre formațiunile statale geto-dacice rezultate din destrămarea stăpânirii lui Burebista care se întindea, cu precădere, în interiorul arcului carpatic transilvan și în zonele muntoase ale acestuia, cu centrul în Munții Sebeșului. În caz de primejdie, regele geto-dac Cotiso se bizuia pe populația înarmată în principal cu arcuri și săgeți. Aflându-se în fruntea acesteia, el acționa cu rapiditate și eficiență împotriva invadatorilor de sorginte romană, adesea urmărindu-i pe aceștia până în locurile de unde se avântaseră în agresiune. Cu privire la regele Cotiso și la geto-dacii în fruntea cărora se afla, istoricul roman Florus ne-a lăsat următoarea informație certă: „**Dacii trăiau nedeslipiți de munți. De acolo, sub conducerea regelui Cotiso, obișnuiau să coboare și să pustiească ținuturile vecine ori de câte ori Danubiul înghețat de ger își unea malurile**”. Unii istorici romani ai lumii antice ne relatează în scrierile lor faptul că de câteva ori la rând corpuri de oaste ale lui Cotiso au executat incursiuni „de pedepsire” până dincolo de Istru asupra trupelor romane care le invadaseră locurile de baștină ale geto-dacilor în scopuri de jafuri și cuceriri. Potrivit aprecierilor unor istorici români care au studiat evoluția statalității din vremea regelui Cotiso, chiar și ilustrul poet roman Horațiu s-ar fi referit, în mod concret, într-una din odele sale, la acest personaj regesc al Daciei. Nemuritorul poet ne oferă informația potrivit căreia într-o incursiune de felul celor consemnate mai înainte, după lupte aprige, „**armata dacului Cotiso a pierit**”. Unde se vor fi dat acele lupte, în ce condiții și cu cine anume, n-am mai putut afla din izvoarele studiate. Am aflat în schimb că într-o perioadă distinctă atribuită domniei lui Cotiso și în aria statală controlată de el, ar fi fost doi regi geto-daci diferiți; consemnați astfel în izvoarele istorice antice; „**Cotiso, rege dac și Coson, rege get**”. Cu privire la cel de al doilea, se știe cu certitudine că în timpul exercitării atribuțiilor sale statale, printre altele, din dispoziția sa s-au bătut monede proprii din

⁵ Ibidem.

metal prețios. Pe această linie, numismaticii români au identificat mai multe astfel de monede.

DAPYX⁶. Și-a exercitat autoritatea statală în partea centrală a teritoriului cuprins între Dunăre și Marea Neagră, care își avea se pare epicentrul în orașul Tomis din antichitate. Regele dac Dapyx s-ar fi remarcat ca un dârz apărător al stăpânirii sale, angajându-se în mai multe rânduri, în fruntea oștilor sale, în conflicte directe și dure cu trupele romane sau aliate acestora, care-i amenințase teritoriul și bogățiile sale. Pe timpul desfășurării unei astfel de înfruntări, care s-a petrecut în anul 30 sau 29 î. Ch., regele dac Dapyx a căzut în luptă, iar un frate de-al său a căzut prizonier. În unele izvoare istorice scrise din epoci se atestă faptul că unii luptători ai oștirii sale, pentru a nu fi prinși de către adversarii de temut și schingiuiți, și-au luat singuri viața, așa cum va proceda, de altfel, la vremea sa, legendarul rege dac Decebal.

DECENEU⁷. A fost și rege ilustru în Dacia și mare preot. Și-a exercitat autoritatea statală în spațiul dacic intracarpatic, avându-și reședința în cetatea de la Costești, aflată în perimetrul Munților Orăștie. Cu privire la el, în izvoarele istorice din epocă se consemnează că până să devină rege, a fost unul dintre cei mai apropiați sfetnici ai regelui Burebista. În acest sens într-o informație atribuită lui Strabon, se spune următoarele:

„Spre a ține în ascultate poporul ..., regele Burebista și-a luat ajutor pe Deceneu, un vrăjitor care rătăcise multă vreme prin Egipt, învățând acolo semne de proorocie, mulțumită cărora susținea că tălmăcește voința zeilor. Ba încă de la un timp fusese socotit zeu ... Ca o dovadă despre ascultarea ce i-o dădea geții, este și faptul că s-au lăsat înduplecați să taie vița de vie și să trăiască fără vin.”

Informații de certă valoare și însemnătate privitoare la același Deceneu și la faptele sale regești și preoțești ne-au rămas și de la istoricul roman Iordanes. Iată ce ne spune acesta, printre altele: **„În timpul domniei la goți (la geți – n.n.) a lui Burebista, a venit în Gothya (în Geția – n.n.) Deceneu ... Primindu-l pe Deceneu, Burebista i-a dat o putere aproape regală. După sfaturile acestuia, goții (geții – n.n.) au început să pustiească ținuturile germanilor”**, (care-i amenințau și agresau în mod direct – n.n.).

⁶ Ibidem.

⁷ Tucă Florian, Siteanu Eugen, Statele geto-dace și regii acestora în secolele V-I î. Cr., în Revista de Științe Militare, nr. 2/2012, p. 96.

Odată suit pe tronul Daciei, Deceneu s-a afirmat ca o personalitate de excepție în conducerea treburilor supușilor săi, el fiind considerat pentru calitățile, însușirile și izbânzile sale, unul dintre cei mai mari suverani ai Daciei de după Burebista.

DICOMES⁸. Și-a exercitat autoritatea regească în aria geografică de la sud de Carpați, jalonată în principal, de râurile Argeș și Olt. Bucurându-se de un larg și evident prestigiu și autoritate în epocă, datorită calităților și însușirilor sale de conducător de stat, dintr-o însemnare rămasă de la istoricul grec Plutarh, rezultă faptul că regele geto-dac Dicomes era foarte apreciat de către împăratul roman Marcus Antonius. Pe acest plan, în perioada în care conducătorul de stat de la Roma intrase în conflict cu pretendentul la tron Octavianus Augustus, la solicitarea lui Marcus Antonius, i-a acordat sprijin militar, Dicomes dispunând în epocă, așa cum rezultă din unele izvoare istorice „**de o armată numeroasă**”. Nu se știe dacă acel ajutor militar s-a materializat prin vreo acțiune concretă. Cert rămâne însă faptul că regele geto-dac la care ne referim era în măsură datorită puterii sale organizatorice economice și militare, nu doar să se afirme pe plan național, ca să folosim aici o terminologie modernă, ci și internațională.

RHOLES sau **ROLES**⁹. Și-a exercitat autoritatea regească pe teritoriul ce se întindea între Dunăre și Marea Neagră, adică în actualul cuprins al Dobrogei. În perioada de timp la care ne referim, pe acea arie geografică a luat ființă o puternică structură statală geto-dacică la conducerea căreia s-au aflat un mare număr de regi, se pare mai mulți decât în alte formațiuni statale din fosta Dacie a lui Burebista și a urmașilor săi. Din puținele informații istorice din epocă, rezultă că regele Rholes s-a preocupat foarte activ de întărirea puterii militare a formațiunii lui statale. Pe acest plan, în scopul de a face față cu deplin succes incursiunilor și agresiunilor străine, el și-a organizat mai multe puncte de rezistență, cel mai puternic dintre ele fiind cetatea așa-zisă Genula, care nici până în zilele noastre n-a fost identificată cât de cât pe teren. Fiind și un iscusit conducător militar, în perioada domniei sale regești, Rholes s-a angajat la un moment dat în lupte directe cu trupele bastarnilor, care reprezentau o fostă armată de temut în epocă. Unii istorici antici apreciau că într-o astfel de încleștare, „**a ieșit biruitor**” regele geto-dac. Datorită calităților și însușirilor sale, ca și a puterii militare de care dispunea, la un moment dat, regele Rholes a devenit un aliat credincios și de nădejde al romanilor, în mod concret al

⁸ Cristache Gheorghe, Tucă Florian, *op. cit.*, p. 29-30.

⁹ Idem, p. 30.

împăratului Octavianus. Potrivit informațiilor ce ne-au rămas de la istoricul grec Dio Casius, ilustrul om de stat de la Roma i-a acordat regelui geto-dac Rholes înaltul și onorantul titlu „**de prieten și de aliat al său**”.

THIAMARCOS¹⁰. Nu dispunem de informații certe privitoare la perioada sa de domnie. Dar din unele izvoare istorice din epocă rezultă că el și-a exercitat autoritatea de „**basileu**”, adică de conducător de stat sau de rege. În unele studii de specialitate se consemnează faptul că regele geto-dac Thiamarcos și-ar fi exercitat autoritatea într-o zonă geografică de la sud de Carpați, având, se pare, ca centru al conducerii sale regești, așezarea Buridava, adică localitatea Ocnița de astăzi. Nu știm în mod cert de ce putere economică și militară a dispus acest rege geto-dac. Dar din moment ce el se afla în fruntea unei formațiuni statale în calitate de rege, cu siguranță că statul condus de el întrunea toate dezideratele existenței lui.

ZALMOXIS¹¹. A fost unul dintre cei mai renumiți conducători de stat ai Daciei post Burebista. Potrivit aprecierilor mai multor istorici români care au studiat lumea Daciei, dar și a unor istorici străini ai antichității, rezultă că Zalmoxis și-a exercitat autoritatea regească pe un spațiu geografic ce se întindea și la nord și la sud de Carpați. Pe acest plan, istoricul roman Iordanes ne spune clar și răspicat că geto-dacii „**au avut drept rege pe Zamolxis**”. Acesta a fost nu doar un rege ce s-a afirmat cu pregnanță atât ca ilustru conducător de stat, cât și ca strălucit mentor religios. Pe acest ultim plan, mai mulți scriitori de anale din perioada de după domnia acestui rege și conducător religios, ne informează în scrierile lor că Zalmoxis „**a fost un filozof cu o erudiție demnă de admirat**”. Potrivit afirmațiilor istoricului și geografului grec Strabon, „**Zamolxis s-ar fi făcut preotul zeului celui mai slăvit la ei** (la geto-daci – n.n.), **iar după aceea ar fi primit numele de zeu**”. În această slăvită calitate, el a înfăptuit în statul dacic pe care-l conducea ample reforme de ordin religios și „**i-a învățat pe bărbații cei mari din Dacia teologia**”, adică i-a învățat să creadă în divinitățile cele dătătoare și aducătoare de bine, în zei, implicit în „zeul războiului”. În spiritul concepțiilor religioase ale regelui Zamolxis, pentru că erau statornici în credința lor, „**geto-dacii erau cutezători în luptă**” și se credeau netemători de moarte, adică nemuritori. Din păcate, nu dispunem de informații cât de cât demne de a fi relatate cu privire la acțiunile militare pe care oștenii geto-daci din vremea lui Zamolxis le-ar fi purtat. Putem spune, în schimb, cu ferma noastră convingere de a nu greși sau exagera, ca un fel de încheiere a celor spuse mai sus,

¹⁰ Ibidem.

¹¹ Ibidem.

că geto-dacii regelui la care ne referim au fost dârji apărători ai pământurilor pe care trăiau, își cinsteau și își venerau conducătorii, credeau în anumite divinități și în sanctuarele pe care le ridicau în cinstea lor.

ZALMOLDEGIKOS¹². Și-a exercitat autoritatea regească în spațiul dacic cuprins între Dunăre și Marea Neagră, adică pe pământurile actualei Dobroge. În scopul de a-și proteja și apăra stăpânirea, marcată de un curs de apă viguros (Danubiu – n.n.), regele geto-dac Zalmoldegikos, care dispunea de o oaste puternică, a avut mai multe conflicte cu apărătorii unor orașe-cetăți grecești mai apropiate sau mai îndepărtate de fluviul Dunărea și de țărmurile Mării Negre. Nu dispunem de informații certe privitoare la locurile sau la zonele în care s-au desfășurat luptele. Dar din unele izvoare istorice grecești demne de crezare, rezultă că în acele conflicte, victoriile au fost, de cele mai multe ori, de partea regelui geto-dacilor. În acest sens, într-un astfel de izvor se consemnează, printre altele, că în urma unui conflict aspru, la curtea regală a lui Zalmoldegikos (nu știm unde se va fi aflat ea – n.n.) s-a prezentat la un moment dat o „ambasadă” venită de la Histria ce se afla, se spune, sub controlul oștilor grecești, care a solicitat în mod diplomatic regelui geto-dac „**repatrierea unui număr de 60 de ostateci**”. Omenos, generos și înțelegător cum era, regele Zalmoldegikos i-a eliberat pe ostateci sau pe prizonieri, dar nu așa, ca pe degeaba, cum se spune în poporul nostru, ci în condiții avantajoase suveranului geto-dac. Între aceste condiții, consemnează același izvor istoric, se numără și aceea de a li se recunoaște și garanta locuitorilor geto-daci trăitori pe malurile Istrului „**de a pescui nestingheriți la gurile fluviului**”. Era, evident, un drept justificat, care ulterior se va materializa pe un plan larg.

ZIRAXES¹³. Ca și înaintașul său, și-a exercitat autoritatea statală tot în aria geografică marcată de malurile Istrului și ale țărmului Mării Negre (Dobrogea). Stăpânirea sa a avut, ca punct de rezistență fortificat, cetatea Genula ce se înălța maiestuoasă pe malul fluviului. De acolo sau din alte locuri, oștile geto-dacice ale lui Ziraxes s-au înfruntat în mai multe rânduri cu trupele romane de sub comanda generalului Marcus Lucianus Grassus sau a altor reputați comandanți de oști romane. Din unele izvoare istorice ale timpului rezultă cu claritate faptul că luptătorii regelui geto-dac Ziraxes și-au apărat cu bărbăție pământurile cuprinse între fluviu Istru și Marea Neagră și bogățiile de care dispuneau, dovedindu-se de neînvinși.

¹² Tucă Florian, Siteanu Eugen, *op. cit.*, p. 95.

¹³ Ibidem.

Referindu-se la una dintre acele înfruntări armate geto-dacice și grecești, într-un izvor istoric de o valoare cu totul deosebită, se consemnează următoarele:

„Asediind Genula în același timp de pe uscat și de pe Istru, deoarece (cetatea – n.n.) era durată lângă apă, în scurtă vreme (trupele lui Grassus – n.n.) o cuceră, dar cu multă osteneală, deși Ziraxes nu era de față”. Atunci oștenii geto-daci, ca de altfel în multe astfel de situații, n-au ieșit biruitori, dar ei nu vor suporta, în continuare, ocupația străină. Se vor ridica din nou la luptă dreaptă, în numele unor scopuri sau țeluri la fel de drepte.

SCORILO¹⁴. A domnit în Dacia în secolul I d. Ch., după unii istorici ai lumii antice între anii 50-69. Conform celor relatate în mai multe izvoare istorice ale timpului, a fost tatăl regelui Decebal (87-106). Cel mai plauzibil izvor în această privință îl reprezintă o inscripție în formă de ștampilă, ce a fost descoperită pe pereții unui vas de cult scos la iveală în urma săpăturilor arheologice efectuate cu mai multe decenii în urmă într-o fostă așezare civilă de la Sarmisegetuza Regia. Specialiștii români care au descifrat conținutul acestei inscripții prin următoarea formulare: **„Decebal, fiul lui Scorilo”**.

În postura sa de rege al Daciei, Scorilo s-a afirmat pe multiple planuri și anume: ca iscusit organizator și conducător al statului; ca bun și harnic gospodar al treburilor țării; ca mare diplomat și ca strălucit conducător militar. În domeniul diplomatic, regele Scorilo a fost adeptul asigurării unor raporturi de colaborare și de coexistență pașnică cu imperiul roman, care în perioada dată se afla în plină accesie politică și militară. Așa cum se relatează într-o lucrare de istorie românească ceva mai veche, referindu-se la regele Scorilo se spune următoarele: **„că el socotea că este mai bine ca dacii, pentru a ține departe primejdia romană, să nu atace imperiul roman, atâta vreme cât acesta este sfâșiat de războaie interne, pentru a nu provoca realizarea unor acorduri între rivali”**.

Viziunea sa în această privință avea să fie apreciată ca justificată în epocă atât în spațiul de viață dacic, cât și în cel roman.

O mențiune specială se mai impune a fi făcută cu privire la regele Scorilo și anume că el și-a crescut vlăstarele regești – pe cei doi fii ai săi, Decebal și Diurpaneus – în chip exemplar. Aceștia au fost educați și învățați să iubească pământul Daciei, să-și servească statul și poporul lor, iar la caz de nevoie să nu precupețească nimic pentru apărarea și înflorirea Daciei.

¹⁴ Cristache Gheorghe, Tucă Florian, *op. cit.*, p. 31-32.

DURPANEUS sau DURAS¹⁵. Socotim potrivit să arătăm, încă de la început, faptul că Durpaneus a fost, potrivit celor consemnate în unele izvoare istorice antice, frate cu Scorilo. În privința biografiei sale, nu dispunem de date evidente pentru perioada de început a domniei sale.

Avem însă informații că el s-a aflat pe tronul Daciei, în perioada 68 (sau 69) – 87. Specialiștii străini și români în istoria Daciei apreciază, pe baza unor date certe, faptul că Durpaneus este socotit primul rege din spațiul geografic geto-dac ce s-a înfruntat direct cu trupele romane expansioniste, el fiind socotit un reputat organizator și comandant de oști. Pe acest plan, sunt demne de a fi semnalate unele înfruntări daco-romane din iarna anului 85 și 86, când grupări de forțe din oastea regelui Durpaneus au trecut la sud de Dunăre, în zona așa-zisei Moesia, unde se aflau concentrate puternice efective militare romane care executaseră în mai multe rânduri expediții de amenințare și de jaf dincoace de Dunăre. Referindu-se la acea acțiune militară a oștilor dacice, istoricul roman Tacitus va scrie, printre altele, următorul adevăr: „**S-au mișcat și Dacii**”, care erau „**fără frică de moarte**”. De la un alt istoric roman, care se numea Dordaeus ne-a rămas, spre satisfacția celor care vor scrie apoi despre amplele și multiplele înfruntări daco-romane și o însemnare amplă referitoare la înfruntările despre care am vorbit, care aveau să se încheie cu o biruință strălucită a oștenilor lui Durpaneus. „**Pe când domnea împăratul Domițian, goții (de fapt geții sau dacii – n.n.), de teama zgârceniei acestuia, desfăcură alianța pe care o încheiaseră odinioară cu alți împărați și începură să devasteze malurile Dunării, stăpânite de multă vreme de împărați romani, nimiciră armatele și pe comandanții lor. În fruntea acestei provincii era pe atunci Oppinius Sabinus, iar la goți (la geți – n.n.) domnea Durpaneus; dându-se lupta, romanii au fost învinși, lui Oppius Sabinus i s-a tăiat capul, iar goții (geții n.n.), năvălind asupra multor castre și orașe, au prădat ținuturile ce aparțineau de imperiu**”.

Curajul, vitejia și eroismul cu care geto-dacii regelui Durpaneus s-au înfruntat atunci cu puternice corpuri de oaste romane care amenințau neconținut spațiul dacic și bogățiile acestuia, va reprezenta, de fapt preludiul amplelor, lungilor și durenților încleștări ale geto-dacilor cu următorul și cu cel mai brav, cel mai viteaz și cel mai vestit rege al Daciei, adică a lui Decebal.

¹⁵ Idem, pp. 32-33.

Decebal, cel mai renumit și mai slăvit rege al Daciei¹⁶

A domnit în Dacia între anii 87-106. așa cum am remarcat și atunci când ne-am referit la regii Scorilor și Durpaneus, Decebal a fost fiul legitim al lui Scorilo. De la el avea să moștenească trăsături și calități definitorii, ca de pildă: o strălucită capacitate de conducere a treburilor regatului, mândria și demnitatea pentru neamul și poporul său, vitejie și dârzenie în lupte, ingeniozitate și luciditate pe plan diplomatic și mai presus de toate, hotărârea necurmată în apărarea pământului dacic, a bogățiilor Daciei și a poporului din rândurile căruia se ridicase. Numeroși istorici străini l-au considerat pe regele Decebal, pe bună dreptate, ca fiind cel mai strălucit conducător al Daciei, socotindu-l totodată, **„erou și martir al geto-dacilor”**. În această privință, de la istoricul grec Dio Casius ne-a rămas cel mai realist, mai amplu și mai complet portret fizic, moral și literar al lui Decebal. Iată ce ne spune acesta, printre altele, despre regele Decebal: **„Era foarte priceput la planurile de război și iscusit în înfăptuirea lor, știind să aleagă prilejul pentru a-l ataca pe dușman și a se retrage la timp. Dibaci în a întinde curse, era un bun luptător și se pricepea să iasă cu bine dintr-o înfrângere. Din această pricină, multă vreme a fost un dușman de temut pentru romani.”**¹⁷

Potrivit aprecierilor unor istorici străini și români, înainte de a se fi urcat pe tronul Daciei, Decebal a participat, în fruntea unui corp de oaste destinat, la campania militară din Moesia, din vara lui 85-86, întreprinsă și condusă de către tatăl său. Pe timpul desfășurării ostilităților dintre oștile geto-dacice și romane, urmașul la tron al părintelui lui își va etala din plin însușirile și calitățile sale de viitor conducător militar de excepție.

În primii săi ani de domnie, regele Decebal s-a preocupat activ de reorganizarea, unificarea și întărirea statalității în Dacia, care își va avea centrul politic și militar în interiorul arcului Carpatic, în partea sa de nord-vest, iar „capitala” la Sarmisegetusa. Pe plan intern, el a inițiat un amplu program de construcție civile și militare și s-a preocupat în mod constant de organizarea și întărirea oastei, care, în concepția lui Decebal, reprezenta baza puterii de apărare a Daciei. O atenție deosebită a acordat acest ilustru rege dac dotării oștirii sale cu cele de trebuință (cai de tracțiune și de călărie, săbii, arcuri, săgeți, platoșe etc.) dar și instruirii efectivelor luptătoare. Referindu-se la preocupările lui Decebal pentru instruirea oastei sale, un

¹⁶ Idem, p. 33-36.

¹⁷ Cristache Gheorghe, Tucă Florian, „Voievozi, Domnitori, Principi, Regi, Președinți și alți Șefi de stat din spațiul românesc”, București, 2006, p. 33.

contemporan al regelui, călătorul și oratorul grec Dion Chrysostom, care a vizitat Dacia în anul 96, va relata următoarele într-una din însemnările sale ulterioare:

„Am ajuns la niște oameni întreprinzători, care nu aveau răgaz să asculte cuvântări, ci erau agitați și tulburați ca niște cai de curse în potou, înainte de plecare, nerăbdători să treacă vremea, cai pe care râvna și înfocarea îi fac să lovească pământul cu copitele. Acolo, la ei, puteai să vezi peste tot săbii, platoșe, lănci, toate locurile pline de cai, arme și oameni înarmați”.¹⁸

Din cele citate mai sus rezultă cu o deplină claritate că încă din primii ani ai domniei sale, iar apoi pe tot parcursul vieții lui, regele Decebal, care era pe deplin conștient de evidentele amenințări ale împăraților romani la adresa statului dac, s-a îngrijit în permanență de organizarea și instruirea oștirii sale, cale sigură a apărării statalității, la vremuri de răstriașe, a statalității dacice, a hotarelor, bogățiilor și populației Daciei. În același timp, pentru a evita măcar și vremelnic, amenințările străine la adresa Daciei, Decebal s-a afirmat și ca un strălucit diplomat. Pe acest plan, el a urmărit crearea unei ample și eficiente coaliții antiromane; care să înglobeze, alături de daci, și populațiile sarmate sau germanice din vecinătatea stăpânirii lui, ducând tratative cu regele parților, Pacorus al II-lea. Era, evident, o întreprindere novatoare în devenirea diplomației acelor vremi, chiar dacă ea nu va feri Dacia până la urmă, de acțiunile războinice ale trupelor romane. Evenimentele aveau să se deruleze sau să evolueze, din păcate, în direcția unor iminente înfruntări armate daco-romane. În vremea lui Decebal, mai mult ca până atunci, războiul avea să devină singurul mijloc de rezolvare a diferendelor în special de ordin teritorial dintre daci și romani. În consecință, oștenii regelui Decebal s-au înfruntat, pe viață și pe moarte, așa cum rezultă din izvoarele istorice ale vremii și din legende ulterioare, cu numeroșii și temuții lor adversari, luptătorii romani, ieșind când victorioși, când înfrânți în grelele și îndelungatele războaie din anii 101-102 și 105-106. Momentele de referință sau de vârf ale acelor aprige încleștări l-au reprezentat bătăliile de la Tapal, Adamclisi și Sarmisegetusa. În ultima dintre aceste încleștări dramatice, în care victoria se prefigura de partea romanilor, regele Daciei era pe punctul de a fi capturat de către adversari. Dar plin de sine, de mândrie, de demnitate, așa cum era, Decebal nu concepea în rușinea capului, ca să folosim aici o licență poetică, să guste sau să trăiască în umilința captivității. Ca urmare, el a preferat să-și pună capăt zilelor prin sinucidere, cu pumnalul său. Câteva versuri geniale scrise de un poet român în secolul al XIX-lea îl prezintă pe acest strălucit

¹⁸ *Idem*, p. 34.

rege și martir al Daciei ca pe un om care se afla în viață. Iată care sunt acestea: „**La Sarmisegetusa stă mândru Decebal,/ Ce-a frânt oștire multă, de jos și de pe cal**”.

Decebal, ca geniu al poporului geto-dac strălucește de aproape două milenii pe unul dintre cele mai celebre monumente ale antichității: Columna lui Traian de la Roma, iar începând din secolul trecut pe un mare număr de monumente și însemne memoriale ce s-au înălțat în cinstea sa în diferite localități din spațiul românesc, așa cum sunt București, Deva, Cluj-Napoca, Orăștie, Drobeta Turnu Severin, Slănic Prahova, Timișoara și altele. Pe unul dintre monumentele ce s-a înălțat în București în memoria și întru slava genialului personaj la care ne-am referit, se află înscrisă această inscripție dedicativă și explicativă, care poate fi trecută drept moto pe orice carte dedicată acestuia. Reproducem în cele ce urmează, prima parte a acestei inscripții: „**Decebal. Regele erou al geto-dacilor (87-106 e.n.). Era foarte priceput la planuri de război și iscusit în înfăptuirea dar, știind să aleagă prilejul pentru a ataca pe dușmani și a se retrage la timp ... Bun luptător ... Multă vreme a fost de temut pentru romani.**”

Unele considerații de ordin militar ale regilor geto-daci¹⁹

Ilustre personalități ale geto-dacilor la care ne-am referit în acest studiu, ca și înaintașii lor, în frunte cu Burebista, au fost nu doar „**conducători de stat distinși**”, ca să folosim aici o terminologie modernă ci și minunați și străluciți „**conducători de oști**” atât în vremuri de pace, cât și în cele de război. Unii dintre ei, cu precădere Scorilo și Decebal, au acordat o atenție cu totul deosebită asigurării puterii militare a statului, ei fiind ferm convinși că doar așa vor putea fi în măsură să asigure apărarea hotarelor și a pământurilor aflate sub stăpânirea lor, a populației în fruntea cărora se găseau. Pe acest plan, ei s-au preocupat în permanență, unii mai mult, iar alții mai puțin, după cum se impunea, de organizarea și mobilizarea oastei, de dotarea ei cu cele de trebuință, de instruirea efectivelor apte de efort militar etc. Potrivit celor relatate în cărțile și studiile publicate până acum privitoare la armata geto-dacă, în vremea regilor despre care am făcut aici vorbire, ca și a celor de dinaintea lor, oastea era alcătuită din două structuri distincte: pe de o parte, din mici corpuri de trupe care aveau menirea să asigure paza curților regale, a regelui și a familiilor acestora, a averilor și bogățiilor lor etc., iar pe de altă parte din oastea de

¹⁹ Colonel dr. Tudor Gheorghe, „*Armata geto-dacă*”, București, 1986, p.15.

tip popular, care era alcătuită din cetățenii capabili de efort militar și care erau mobilizați, în mod organizat, la vremuri de primejdii evidente, adică atunci când statul geto-dac era atacat de către forțele dușmane. Putem afirma sau spune, fără teama de a greși, că oastea geto-dacică era alcătuită în mod aproape asemănător cu „oastea cea mică” și „oastea cea mare” din vremea voievozilor, domnitorilor și principilor români din timpul evului mediu și chiar de mai târziu. În fruntea oștilor geto-dacice s-au aflat întotdeauna capete încoronate care îndeplineau, întotdeauna, înalta și onoranta funcție de „**comandant al armatei**”, ca să ne exprimăm tot printr-o terminologie modernă. Unii dintre ei, adică cei care aveau evidente însușiri și calități militare, elaborau personal „planurile” de mobilizare și de campanie și se aflau mereu și mereu în fruntea oștilor luptătoare, fiind exemple mobilizatoare pentru acestea, așa cum au fost, printre mulți alții, regii Scorilo și Decebal. De la iluștri regi ai geto-dacilor ne-au rămas concepții strălucite de ordin militar, așa cum este și cea privitoare la mobilizarea pentru luptă, în caz de forță majoră, adică de război, „**a întregului popor**” care lupta în scopurile drepte și nobile ale apărării hotarelor, a bogățiilor solului și subsolului (aur, argint, fier, sare) și a limbii și culturii, a ținutei, a obiceiurilor, a credinței etc. Concepția la care ne-am referit, avea să fie preluată și însușită, dar și adaptată la noile condiții istorice, în timpul evului mediu românesc, dar și după aceea, de către voievozii, domnitorii, principii și regii români care aveau să fie și ei nevoiți să poarte războaie întotdeauna drepte împotriva invadatorilor și crotopitorilor străini, indiferent din ce zone geografice proveneau ei.

În sfârșit, dar nu în cele din urmă, de la regii geto-daci la care ne-am referit, ca și al celor de dinaintea lor, ne-au rămas concepții, principii și norme interesante și eficiente de ordin strategic și tactic cu privire la purtarea războiului.

Avem aici în vedere, printre multe altele, pe următoarele: ridicarea de cetăți la marginea hotarelor Daciei sau în locuri de importanță militară majoră, concentrarea efectivelor luptătoare în locurile sau zonele cele mai potrivite, unde apoi se puteau lovi în plin forțele dușmane prin atacuri rapide și eficiente; lovirea inamicului, în special prin surprindere, la punctele obligate de trecere ale adversarului, cu locuri strâmte, în zone deluroase, muntoase și împădurite, în preajma cursurilor de apă mari sau mici etc., urmărirea în continuu a forțelor dușmane ce se aflau în retragere precipitată; ascunderea hranei umane sau a furajelor pentru animale de pe direcțiile de înaintare sau de retragere ale luptătorilor

inamici etc. Toate aceste concepții și principii vor fi preluate, dezvoltate și perfecționate la vremea lor și adaptate la noile condiții istorice de către urmașii regilor geto-daci la conducerea treburilor statale și militare, adică a voievozilor, domnitorilor și principilor țărilor române, ca și a regilor României și transformate apoi în concepții, principii și norme de bază ale tacticii și strategiei românești. Pe baza și în sprijinul lor, concepțiile strategice completate sau întregite apoi cu spiritul de dăruire, vitejie și eroism în lupte ale oștenilor români, țărilor române și apoi România independentă și întregită au fost în măsură să asigure, în vremuri de răstribite, apărarea spațiului de viațuire al geto-dacilor și apoi al românilor, neatârarea și prosperitatea statului nostru, libertatea și bunăstarea poporului român.

Concluzii

Ne-am străduit ca în cuprinsul acestui studiu, să reliefăm, numele, chipurile, preocupările și unele dintre înfăptuirile majore ale regilor geto-daci de după Burebista. Am putut vedea, cu ochii minții, urmele lăsate pe pământul Daciei de cei ce s-au aflat, în perioade mai lungi sau mai scurte de domnie la conducerea treburilor statale și a oștirii, fiecare dintre ei și toți la un loc lăsându-și în urmă realizări, înfăptuiri și biruințe împotriva adversarilor lor. Toate acestea ne îndreptățesc să fim mândri de ei, să-i slăvim și să-i pomenim ori de câte ori avem prilejul.

În timpul domniei majorității regilor despre care am vorbit, Dacia a înflorit pe multiple planuri: din munți au fost scoase la suprafață tone de aur curat și de alte metale prețioase, grădinile oamenilor au fost împânzite cu stupi de albine, pământul a rodit prin munca harnică, asemănătoare albinelor, a locuitorilor geto-daci; în curțile gospodarilor se creșteau în tihnă animalele și păsările domestice menite să asigure localnicilor nevoile zilnice de hrană etc. Pe bună dreptate se consemnează în unele izvoare istorice din antichitate și în legendele care s-au mai putut păstra ori au fost nou create, că prin bogățiile Daciei, prin hărnicia oamenilor, prin buna gospodărire a treburilor statale și obștești ale localnicilor, pe pământul Daciei acelor timpuri „**curgea din belșug și laptele și mierea**”.

Făcând un salt peste timp de cel puțin două milenii, ne putem întreba în mod firesc: „**pe când pe pământul românesc va mai fi atâta belșug ca pe vremea dacilor și când pe teritoriul moștenit de la înaintașii noștri geto-daci va**

mai curge și laptele și mierea?” Și tot noi vom încerca să dăm un răspuns sintetic: „Poate doar atunci când românii vor munci precum au muncit, asemenea albinelor, iluștrii lor înaintași! Poate doar atunci când în fruntea statalității și a formațiunilor locale se vor afla conducători iscusiți, cinstiți și dreți, strâns legați de semenii lor și puși pe fapte mari!”

Să dea bunul Dumnezeu să trăim, cândva, fie chiar peste decenii, acele timpuri înfloritoare, roditoare și aducătoare de bine, așa cum au fost cele de pe vremea geto-dacilor noștri.

BIBLIOGRAFIE

- CRISTACHE Gheorghe, TUCĂ Florian, *Voievozi, Domnitori, Principi, Regi, Președinți și alți Șefi de stat din spațiul românesc. Dicționar*, București, 2006.
- CRIȘAN I. H., *Statul geto-dac*, București, 1977.
- DAICOVICIU Hadrian, *Portrete dacice*, București, 1984.
- *** *Dicționar enciclopedic*, vol. I-IV, București, 1993-2001.
- GIURESCU C. Constantin, Giurescu C. Dinu, *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri până azi*, București, 1971.
- IORGA Nicolae, *Istoria armatei românești*, București, 1969.
- *** *Istoria militară a poporului român*, vol. I, București, 1984.
- MUȘAT Mircea, *Izvoare și mărturii străine despre strămoșii poporului român*, București, 1980.
- MUȘAT M., Ardeleanu I., *De la statul geto-dac la statul român*, București, 1983;
- *** *Oastea cea mare*, București, 1972.
- OLTEANU Constantin, *Contribuții cu privire la conceptul de putere armată la români*, București, 1979.
- PÂRVAN V., *Dacia. Civilizațiile antice din țările Carpato-danubiene*, ediția a IV-a, București, 1967.
- PREDA Constantin, *Monedele geto-dacilor*, București, 1973.
- Colonel dr. TUCĂ Florian, IONESCU Nicolae, RAICU Romulus, *2000 de ani de statalitate, creștinism și cultură în spațiul românesc*, vol. I, București, 2000.

Revista „Lupta întregului popor”, numerele pe anii 1987-1989.

Colonel dr. TUCĂ Florian, *Decebal, fiul regelui Scorilo*, în lucrarea „File din istoria militară a poporului român”, vol. 9, București, 1986;

Colonel dr. TUCĂ Florian, *Decebal, cel mai renumit rege al Daciei*, în lucrarea „File din istoria militară a poporului român”, vol. 8, București, 1985;

Colonel dr. TUCĂ Florian, *Războaiele dintre daci și romani*, în lucrarea „File din istoria militară a poporului român”, vol. 10, București, 1987;

TUCĂ Florian, Siteanu Eugen, *Statele geto-dace și regii acestora în secolele V-I î.Cr.*, în Revista de Științe Militare, nr. 2/2012.

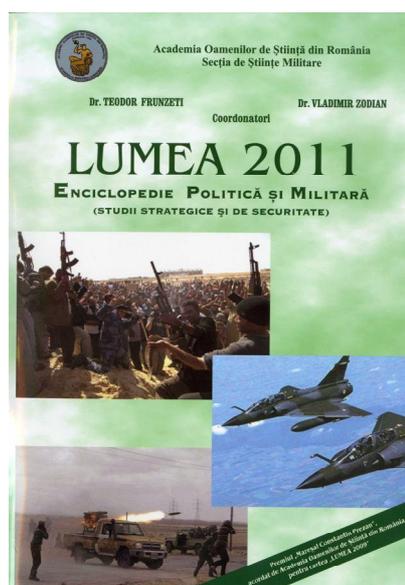
TUDOR Gheorghe, *Armata geto-dacă*, București, 1986;

Xenopol A.D., *Istoria românilor din Dacia Traiană*, vol. II, ediția a IV-a, București, 1986;

ACORDAREA DIPLOMEI DE EXCELENȚĂ

LUMEA 2011. ENCICLOPEDIE POLITICĂ ȘI MILITARĂ (STUDII STRATEGICE ȘI DE SECURITATE)

Ministrul Apărării Naționale, domnul Corneliu DOBRIȚOIU, împreună cu șeful Statului Major General, domnul general-locotenent dr. Ștefan DĂNILĂ, au acordat lucrării „Lumea 2011. Enciclopedie Politică și Militară”, diploma de excelență pentru contribuția deosebită la îmbogățirea patrimoniului teoretic al științei militare naționale.

Domnii general-locotenent prof. univ. dr. **Teodor FRUNZETI** și colonel (r) dr. **Vladimir ZODIAN** sunt coordonatorii valorosului colectiv de autori, care, în urma unui volum foarte mare de muncă dedicat analizei de securitate, au reușit să sintetizeze cercetările și studiile întreprinse într-o lucrare enciclopedică ce depășește 800 de pagini. Autorii au scris cu erudiție și profesionalism despre relațiile internaționale și securitatea internațională de astăzi, despre crizele contemporane, vulnerabilitățile, amenințările și riscurile actuale, despre situația economică mondială și criza economico-financiară, despre securitatea energetică a UE și competiția pentru piețe și resurse a companiilor energetice în Europa Centrală și de Sud, despre Uniunea Europeană, raporturile euroatlantice și politica externă a României în anii 2010-2011, despre mediul de securitate din Zona Lărgită a Mării Negre,

Federația Rusă, Asia, Orientul Mijlociu, Egipt, Israel, Siria, Liban, Iran, Irak, India, Oceania și Africa, precum și despre problemele militare actuale în lume. Analizând lumea politică, economică și militară a anului 2011, ei constată că trăsătura esențială a anilor 2010-2011 este criza economică de proporții globale, care reprezintă o criză a globalizării înseși, ce a apărut inițial în SUA, deoarece americanii au consumat mai mult decât au produs. Statele lumii au intervenit pentru redresarea situației băncilor falimentare, iar FMI a împrumutat țările amenințate. Grupul G-20 a adoptat un plan de acțiune pentru contracararea crizei mondiale și reformarea sistemului financiar-bancar, deoarece sistemul financiar capitalist s-a prăbușit în septembrie 2008.

Autorii afirmă că este greu de întrevăzut finalul crizei. De asemenea, ei analizează și pun sub semnul îndoielii capacitatea și capabilitatea de a reconstitui, pe termen scurt, fundamentele unui reviriment economico-financiar. SUA și apoi statele din Europa au intervenit pentru redresarea băncilor amenințate și a companiilor falimentare, mergând până la naționalizarea acestora. În opinia reputaților analiști, criza economico-financiară este efectul pervers al globalizării, care trebuie reconsiderată sub multiple aspecte (economic, geografic și ierarhic), căci competiția între puterile mondiale nu este abandonată, iar națiunile (statele-națiuni) continuă să fie și ele într-o competiție acerbă care pune sub semnul întrebării viitorul omenirii. Așadar, se pare că s-a relansat competiția, în care SUA, deși are încă multe puncte în avans, dă speranțe concurenților să se apropie de primul loc în lume. National Intelligence Council estimează pentru orizontul anului 2025 apariția unui sistem global multipolar, ca urmare a ascensiunii noilor puteri – Brazilia, Rusia, India și China (BRIC), în care SUA vor rămân, totuși, cel mai puternic actor al scenei mondiale. China ar putea deveni, în anul 2025, preponderent în supremația economică mondială, iar succesul economic îi va permite ei, ca, alături de celelalte puteri economice emergente, să-și aleagă forma economică și de guvernământ și să evite astfel adoptarea formulei occidentale (capitalism și democrație occidentală). Confruntarea pentru resurse și căile de acces spre acestea revin în prim plan, iar războiul contra terorismului (deși nu este abandonat) va trece în plan secund. Politica externă a SUA și poziția militară a lor în apropierea anului 2025 se vor construi dincolo de privilegiile economice.

Rezultă că locul „axei răului” va fi luat de „axa haosului” sau „convulsiei” în condițiile declinului „imperului” american, în plan economic, și în cel al coeziunii națiunii din cauze multiple (principiile ideologice extravagante, greșelile politice și aroganța puterii). Pe piramida puterii mondiale SUA se situează în vârf, iar pe

următoarele trepte sunt state precum: China, Japonia, India, Rusia, Marea Britanie, Franța, Germania și Brazilia, care pot fi parteneri principali ai SUA sau care pot bloca inițiativele americane, în continuare, mai jos, urmează statele producătoare de petrol și gaze, actorii regionali, statele responsabile, statele-problemă și, bineînțeles, actorii nonstatali. Așadar, s-au modificat distribuția geografică a puterii și compoziția acesteia, adică cel mai puternic a devenit factorul economic, componenta militară s-a diminuat, dar s-a accentuat dimensiunea diplomatică și media. SUA, în principiu, au nevoie de anumiți parteneri sub forma unor coalitii mici și ad-hoc pentru rezolvarea unor probleme particulare.

Succesul răsunător al lucrărilor precedente – „Lumea 2005“, „Lumea 2007“ și „Lumea 2009“ – sugerează că „Lumea 2011“ este o lucrare de referință în sfera studiilor de securitate și al relațiilor internaționale, care ne dezvăluie o ediție regândită, o radiografie profundă a mediului actual internațional, evidențiind forțele politice, economice și militare principale și tendințele lor de manifestare și evoluție, dar și analiză de securitate a celor mai semnificative zone ale lumii.

Dacă viitorul pe termen mediu și scurt, se conturează în tușe mai groase, formele de desfășurare a viitoarelor conflicte și modul de angajare a forțelor armate vor fi din ce în ce mai elaborate și mai sofisticate mai ales din cauza reducerii semnificative a rolului jucat de intervenția militară în reglementarea crizelor internaționale.

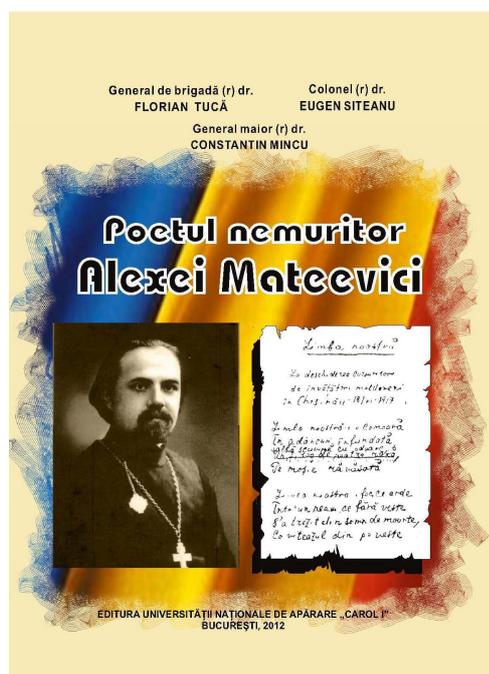
Enciclopedia prezentată aici ne prezintă în concluzie că realitatea apare în linii generale aceeași pe care o știm din istorie, așadar o istorie regăsită: confruntarea acerbă pentru putere, pentru resurse nu e nouă și nu reprezintă o descoperire a secolului al XXI-lea, însă va avea loc o schimbare de perspectivă care va produce reajustări mari ale acțiunilor principalilor actori „în virtutea modului în care se vor raporta la prezentul și viitorul pe care îl vor considera cel mai plauzibil“.

Colonel (r) prof. univ. dr. Eugen SITEANU
membru asociat al Academiei Oamenilor de Știință din România

NOI APARIȚII EDITORIALE

Poetul nemuritor Alexei Mateevici

Autorii lucrării de față, general de brigadă (r) dr. FLORIAN TUCĂ, colonel (r) dr. EUGEN SITEANU, general maior (r) dr. CONSTANTIN MINCU, și-au botezat volumul cu titlul „**POETUL NEMURITOR, ALEXEI MATEEVICI**”. De ce au recurs ei la o astfel de formulare și de ce l-au socotit pe ALEXEI MATEEVICI ca fiind „nemuritor”?

Răspunsul este pe cât de succint, pe atât de limpede. În primul rând, pentru a fi cât mai originali cu titlul acestei lucrări, deoarece, din multe surse cercetate pentru întocmirea acestei cărți, n-am întâlnit niciuna intitulată astfel.

În al doilea rând, considerând că se potrivește de minune cu personajul care face obiectul cărții, prin ceea ce a făcut

și a lăsat în urma sa. În realitate, prin întreaga sa creație poetică, în care strălucește ca o stea de primă mărime poezia-manifest „**Limba noastră**”, românul de viță veche ALEXEI MATEEVICI poate fi considerat, fără nicio rezervă, cu adevărat „nemuritor” pentru noi românii.

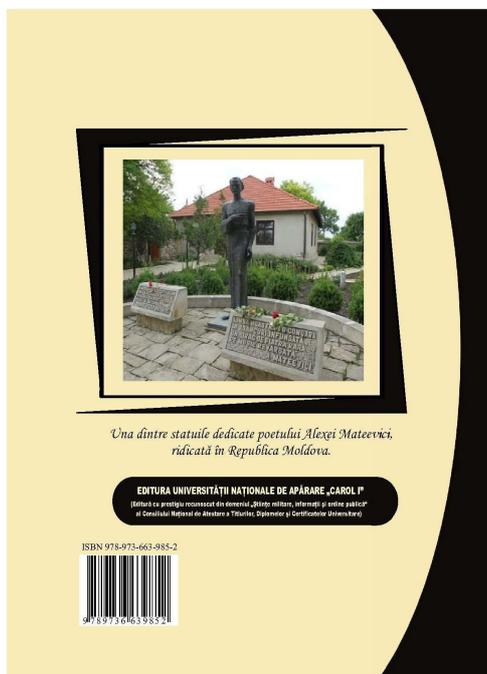

Această noțiune clasică „nemuritor”, în „**Dicționarul Explicativ al Limbii Române**” figurează ca definind o ființă umană care prin ceea ce a făcut și a lăsat în urma sa „**nu moare niciodată**”, adică „**este destinată să reziste timpului și să trăiască veșnic în amintirea oamenilor**”. O astfel de ființă, se mai subliniază în „**Dicționar**”, „**este destinată gloriei și celebrității eterne**” .

Lui ALEXEI MATEEVICI i-a asigurat „nemurirea”, în mod deosebit, poezia

„**Limba noastră**”, o culme a creației sale poetice pe care un reputat autor basarabean o socotește a fi „**o capodoperă**” și „**cea mai frumoasă poezie despre limbă, din câte s-au scris în literatura română**” (Vasile Țepordei).

Poezia la care ne referim, cu totul originală, neasemuit de frumoasă în vers, de profundă și încărcată de un fierbinte mesaj patriotic, a fost scrisă de ALEXEI MATEEVICI în vara anului 1917, pe când el era combatant pe frontul de la Mărășești în onoranta postură de preot militar. Ea a fost citită apoi la Chișinău, în fața participanților la deschiderea cursurilor de învățatori basarabeni. De atunci, de când această creație poetică de excepție a fost rostită

pentru prima oară, vreme de 95 de ani, versurile ei s-au rostit cu plăcere, cu fior, cu căldură de nedescris, cu dragoste, pretutindeni pe unde trăiesc românii noștri. Ele sunt pe buzele pruncilor, învățate de la părinți, al copiilor de școală, al tinerilor, al vârstnicilor și al bătrânilor, al celor ce-și apără Țara sub drapel tricolor și al slujitorilor Altarelor noastre de credință, adică al tuturor celor ce s-au născut sau au trăit în ancestrala noastră vatră românească. Prin poezia aceasta, ALEXEI MATEEVICI se exprimă într-o limbă veche, sfântă și plină de viață. Versurile au o armonie desăvârșită, sunt pline de fior, de patos și de prospețime. De aproape un veac, ele sunt cuprinse în tratate de specialitate și în manualele școlare, în studii, articole și evocări istorice sau literare, în sute de volume, antologii și dicționare, în culegeri reprezentative de versuri și chiar în cântece. Ba, și mai mult, începând din anul

1995, poezia „**Limba noastră**” a fost adoptată ca „**imn de stat**” al Republicii frățești Moldova.

În ceea ce îl privește pe autorul superbe creații poetice, acesta va primi din partea autorilor ori a specialiștilor literari sau a posterității, titluri de onoare și de noblețe, ca cele ce urmează: „**bardul românismului**”, „**Cântăreț al graiului și al gliei**”, „**Elogiatorul limbii române**”, „**Un poet român nepereche**”, „**Făurar de piatră rară**” etc., iar versurile poeziei „**Limba noastră**” avea să devină, în decursul timpului, manifest de tip popular, cântec de izbândă închinat limbii române, poporului nostru și Țării.

Colonel (r) prof. univ. dr. Benone ANDRONIC
membru al Academiei Oamenilor de Știință din România

ÎN ATENȚIA COLABORATORILOR !

Pentru o mai bună procesare a articolelor și pentru introducerea revistei în baza de date internațională CEEOL, dorim respectarea următoarelor cerințe **obligatorii**:

- ✓ **titlul articolului – română și engleză;**
- ✓ **abstractul – română și engleză;**
- ✓ **cuvinte cheie (5-6) – română și engleză;**
- ✓ **instituția din care provine autorul;**
- ✓ **e-mail, telefon, fax (o adresă de contact);**
- ✓ **bibliografie.**

1. *Textul*. Se introduce în Microsoft Word, folosind fontul Times New Roman și tastatura standard românească. Nu sunt acceptate fonturile care au mapări neobișnuite (în care caracterele cu diacritice - ș, ț, ă, î și Ș, Ț, Ă, Î - înlocuiesc alte caractere - [,] , @, ~, \ ș.a.m.d.). Textul în limba română trebuie să aibă în mod obligatoriu diacritice. Articolul trebuie cules, pur și simplu, fără nicio altă formatare în afara sublinierilor, acolo unde este cazul, folosind bold și italic. Paragrafele vor fi delimitate de un Enter, părțile articolului fiind separate între ele prin două-trei paragrafe goale.

2. *Ecuatiile*. Indiferent de locul pe care îl ocupă în cadrul articolului, ecuațiile se introduc numai în Microsoft Equation Editor. La limită, se acceptă ecuații scrise de mână, numerotate și trimise separat de restul articolului).

3. *Figurile*. Sunt acceptate formatele vectoriale standard. În cazul figurilor produse cu o altă aplicație decât Microsoft Word (de exemplu, Corel Draw sau în AutoCAD), fișierele respectivelor aplicații vor fi trimise împreună cu restul articolului. Figurile trimise în format electronic vor fi desenate la dimensiunile la care pot fi tipărite, iar dimensiunea textului trebuie să fie între 8 și 12 puncte tipografice. Sunt acceptate și figuri desenate de mână, pe foi separate de restul articolului, cu condiția ca desenele să fie clare și să poată fi ușor identificat locul din cadrul articolului în care trebuie să se regăsească.

4. *Imaginile*. Imaginile scanate trebuie incluse atât în documentul Microsoft Word, cât și trimise separat. Nu se recomandă folosirea imaginilor preluate de pe Internet, deoarece acestea nu satisfac cerințele necesare pentru tipărirea lor (având o rezoluție mult inferioară celei necesare pentru un tipar de calitate). Imaginile de calitate au o rezoluție de minimum 200 dpi. Pentru formatele JPEG și GIF, aveți în vedere ca, în urma compresiei, calitatea imaginii să devină rezonabilă.

5. *Numerotarea*. Ecuatiile, figurile, tabelele, titlurile din bibliografie vor fi numerotate cu cifre arabe, astfel:

- între paranteze pătrate pentru bibliografie;
- între paranteze rotunde pentru formule:

Revista de Științe Militare

EDITOR
Secția de Științe Militare

a
Academiei Oamenilor de Știință
din România

CONSILIUL EDITORIAL
PREȘEDINTE DE ONOARE
general (r.) prof. univ. dr. H.C. Vasile CÂNDEA

PREȘEDINTE
general (r.) prof. univ. dr. Eugen BĂDĂLAN

VICEPREȘEDINTE
general-locotenent prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI

REFERENȚI ȘTIINȚIFICI
general-locotenent prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI
general de brigadă (r.) prof. univ. dr. Viorel BUȚA
contraamiral fl. (r) prof. univ. dr. Marius HANGANU

MEMBRI
general (r) prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU
general maior (r) prof. cons. dr. Constantin MINCU
general de flotilă aeriană prof. univ. dr. Florian RĂPAN
general de brigadă (r.) prof. univ. dr. Viorel BUȚA
locotenent-colonel dr. Cristophe MIDAN, Franța
general (r) prof. univ. dr. Mircea MUREȘAN
general (r) dr. Mihail POPESCU
dr. Karina MARCZUK, Polonia
prof. univ. dr. Adrian GHEORGHE, SUA
colonel (r) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU

COLEGIUL DE REDACȚIE
Redactor-șef
Colonel drd. Vasile ANGHEL
editura@unap.ro

Redactor
Colonel (r) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU

Tehnoredactor
Liliana ILIE

Tipar executat
la Editura Universității Naționale de Apărare "Carol I"
Șoseaua Panduri, nr. 68-72, sector 5, București
e-mail: editura@unap.ro
Tel./Fax: 319.5949; 319.48.80/0215

Revista de Științe Militare apare trimestrial

COPYRIGHT sunt autorizate orice reproducții,
fără perceperea taxelor aferente, cu condiția indicării
presei a numărului și datei apariției revistei din care provine.

Coperta I: Generalul Gheorghe MANU

Generalul Gheorghe MANU (n. 26 iulie 1833, București; d. 15 mai 1911, București) a fost ministru de război în guvernele Dimitrie Ghica și Manolache Costache Epureanu (1869-1870). Cu gradul de general s-a distins în Războiul de Independență, fiind primul român decorat cu „Virtutea Militară” (1877). A fost inspector al artileriei până în 1888, ministru de război în guvernele Teodor Rosetti și Lascăr Catargiu (1888-1889), apoi prim-ministru (1889-1891) și președinte al Camerei Deputaților (1891-1895).

Coperta II: Columna lui Traian. Sursă: Muzeul Militar Național, prin amabilitatea domnului Neculai Moghior, șeful Secției Documentare.

Coperta IV: Proiectul noului sediu al Academiei Oamenilor de Știință din România

Noul sediu se va construi în orașul Otopeni, Județul Ilfov, Calea Bucureștilor, Km. 16.

Destinația spațiilor: sală de conferințe, editură, bibliotecă, birouri pentru personal și spații tehnice.

Construcția va începe în cursul lunii iulie 2011, iar lucrarea se va finaliza în vara anului 2012.

Pentru publicarea de materiale promoționale în cuprinsul revistei,
rugăm agenții economici și pe toți cei interesați să se adreseze redacției
pentru a conveni forma de colaborare.

B.0162/1608/2011

C.269/2011

